kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 8 OCAK 1996

50.000 TL. (KDV DAHİL)

SEÇİMLERDE YİNE KAYBETTİK

JANDARMA KARAKOLUNDA TECAVÜZ

iyi ki doğdun janes japlin

AŞIKTA KADIN REKABETİ

ERKEKLERDE İLK GECE KORKUSU

türkiye avrupa insan hakları mahkemesi'nde yargılanacak

Merhaba,

İlki farketmişsinizdir iki sayıdır kâğıdımız değişti. Şu anda kullandığımız kalitesi daha düşük olan kâğıt çok fazla içimize sinmiyor ama piyasa koşulları nedeniyle bunu tercih etmek zorunda kaldık. Daha iyi bir kâğıt bulmak için araştırma yapmayı sürdürüyoruz. İlk fırsatta değiştireceğiz.
Geçen sayımızda eksikler ve hatalar da yapmışız. Haber sayfalarımızda fotoğraflarını yayınladığımız Leyla Zana ile Eren Keskin'in isimleri yeralmamış. Bir de Metis Yayınevi'nin ilanı düşmüş. Özür diliyoruz.
Pazartesi'nin en çok tartışılan sayfalarından birisi de giyimimiz kuşamımız. görüntümüzle ilgili yazılar. Görüntümüz. giydiğimiz. taktığımız, saçımız. makyaj yapıp yapmadığımız. yaptığımız makyaj bizimle ilgili ilk ipuçlarını veren unsurlar. Bu ipuçlarını genellikle kişisel tercihlerimize göre oluşturmaya çalışıyoruz. Ama bu tercihleri oluşturan. bütün bunları, kişiliğimiz, zevkimiz. giderek hayat ve politikayla ilgili tavrımızı ifade eden şeyler haline getiren nedir? İşte bu yazılarla bunları farketmeye, kadınlara yönelik en öne çıkan kodlardan birisi olan görüntüyü elimizden geldiğince çözümlemeye çalışıyoruz. Bu yazıların, kadın dergilerinde yaygın olarak yer alan moda-güzellik sayfalarından ne kadar farklı olduğunu söylemeye gerek yok. Onlar kendimizi yerleşik değerlere göre nasıl daha çekici kılabileceğimizi anlatıyorlar. Biz bu yerleşik değerlerin nasıl oluştuğunu anlamaya çalışıyoruz. Bu yazıların kendinizi. tercihlerinizi tanımlamada yardımcı olacağını umuyoruz.
Seçimi yeni atlattık hepimize geçmiş olsun. Bu konuyu haber sayfalarımızda ele aldık. Aralık ayının ilk günlerinde, Filiz Koçali, Ayşe Düzkan ve Handan Koç Diyarbakır'da düzenlenen Demokrasi Kurultayı'na katıldılar. Bu yolculukla ilgili izlenimlerini Filiz kaleme aldı.
Elinizde tuttuğunuz 1996'nın ilk *Pazartesi*'si. Hepinizin yeni yılını kutlarız. Arka kapağımızda *Pazartesi* bürosundan yeni yıla yönelik çeşitli dilekler okuyacaksınız.
Selamlar...

Ankara'da büro

Gülnur'la Nermin "okur toplantısı" için gittikleri Ankara'dan bir büro ihtiyacını hissederek geri geldiler. Ve Ankara'da yaptığımız ikinci toplantıdan sonra Ankara bürosunun kuruluş çalışmaları başlamış oldu. Başkent'teki bir irtibat bürosunun *Pazartesi*'ye zenginlik katacağına inanıyoruz.
Bu ay İstanbul'lu okurlarımızla yapacağımız toplantı 8 Ocak'ta, yine Bilar'da. Zambak Sokak. Beyoğlu. Görüşmek üzere...

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Bu oran yüzde 10 ya da 15 olsaydı, daha az kadının dayak yemesini, cinsel şiddete maruz kalmasını, ev içinde kocasının ve çocuklarının bütün yükünü omuzlarında taşımasını, kadınlara kapalı olan işlerde kapıların açılmasını, çalışma koşullarının düzelmesini, ücretlerin yükselmesini sağlar mıydı?

Nüfusun yüzde 49'u, Meclis'in yüzde 2,3'ü

Yine kay

politik islâm, savaş, militarizm, milliyetçilik, imf politikaları kazandı, biz kaybettik.

24 aralık seçimlerinin sonuçları biz kadınlar için ümit kırıcı. refah partisi % 20'nin üzerinde oy alarak seçimlerden birinci parti olarak çıktı. yani seçmenlerin beşte birinden fazlası. doğrudan kadınların hayatını denetlemek ve sınırlamak üzerine kurulu olan politik islâmı tercih ediyorlar.

ülkede süren savaşla ilgili barış politikası öneren ve güney-doğu'da çok yüksek oy oranlarına ulaşan hadep barajı aşamadı. barış için meclis'te siyasal bir muhatap oluşturacağını umduğumuz bu partinin oyları % 4.16'da kaldı. yani yalnızca savaştan çıkarı olan silah tüccarları, savaş ekonomisi zenginleri, savaşla sermayelerine sermaye, rütbelerine rütbe katanlar değil, kendileri de savaşın mağduru olan bu ülke seçmenlerinin çoğu, erkek egemenliğinin en kanlı yüzü olan savaşı, militarizmi destekliyor.

imf politikalarının eski ve yeni uygulayıcıları anap ve dyp, toplam % 40'a yakın oy aldılar. yani bu ülkede seçmenler, ilk önce kadınları işsiz bırakan özelleştirmeye, imf'nin dayattığı yapısal düzenleme politikalarıyla küçük işletmelerin kapatılıp yine en başta kadınların işsiz kalmasına, türkiye'de son derece ucuz olan en başta kadınların emeğinin, uluslararası sermaye tarafından da sömürülmesine ve ülkenin ekonomik politikalarının kendileri tarafından değil başka ülkelerin hükümetlerince belirlenmesine evet diyorlar.

gittikçe milliyetçiliğe daha yüksek prim veren ecevit'in dsp'si % 14.64 oy aldı. ona oy verenler sol görüntüsü altında savaş politikaları yürütmesinden, yer yer alpaslan türkeş'i aratmamasından rahatsız olmadılar. chp'nin oy oranındaki düşüş, seçmeninin bu partiyi cezalandırdığının bir belirtisi ama bu partiye oy veren % 10.74 oranındaki seçmen, bu partinin sosyal demokrat adını taşımasına rağmen, hükümet ortağı olarak bütün icraatların parçası olmasından rahatsız olmadılar.

mhp'nin oyları % 8.16'da kaldı. mhp'yi tarife gerek yok. ama şimdi sırtında parlamentonun üyesi olma külfeti de taşımayan bu parti gittikçe sokağa yönelik bir radikalleşmenin fırsatını yakalayacak.

ama hiç bir parti, ciddi bir çoğunluğa ulaşamadı. seçmen hiç bir partiye tam yetki vermedi. zaten seçmenin iradesi, baraj sistemiyle, özellikle güney-doğu'da sandıklara yönelik baskılarla kısıtlanmıştı. bunun üzerine bir de özellikle medyanın körüklediği tuhaf bir "oyları bölmeyelim" fikriyle seçmenlerin çoğu tercih ettikleri partiye değil, en karşı oldukları partiyi sınırlayacağını düşündükleri partiye oylarını verdiler. "şeriat geliyor" paniği birçok sosyal demokratın, solcunun sağ partilere oy vermesine sebep oldu. "ufak partiler barajı aşamaz" korkusu, birçok sosyalisti. barış taraftarını dsp ve chp'ye yöneltti. oyu bölünmeyen bir tek refah partisi var galiba.

türkiye'de seçim oldu.

politik islâm kazandı, savaş kazandı, militarizm, milliyetçilik kazandı, imf politikaları kazandı, biz kaybettik.

ayşe düzkan

Fazla söze gerek yok

Seçimler söz konusu olduğu andan itibaren, kadınlara ilişkin sözler, vaadler, çok sayıda kadının meclise girmesine ilişkin temenniler, toplumun yönetiminde kadınların yer almasının önemine ilişkin nutuklar, basının ve siyasi partilerin gündemine girdi.

Siyasi partiler, kadınları meclise sokma konusunda bir seferberlik görünümü sergilediler, adeta bu konuda birbirleriyle yarışa girdiler. Doğrusu, aday ya da partili, kadınlar da partileri için seferber olmaktan geri durmadılar. Bu konuda ilk sırada tabii ki yine Refah'lı kadınları izledik. Milletvekili adayı olmaları konusundaki vaad geri alındığı halde, birkaç istisna dışında, Refah'lı kadınlar parti disiplinine ve /ya da fıtratın gereklerine boyun eğerek, partileri için çalışmayı sürdürdüler. Seçimlerle birlikte, Tansu Çiller birden kadınlığını hatırladı yine. Analık-kadınlık lafları, nutuk yangını Çiller'in dilimden hiç düşmedi. Mesut Yılmaz'la tartışmaları sırasında, Yılmaz'ın karısını azarlayan koca tavrı ve Çiller'in gözleri dolu, mağdur görünümü de, pek çok kadının sempatisini sağladı Çiller'e. MHP bile kadınlara hoş görünme yarışına katıldı.

Ne var ki, listeler açıklandığında, durumun kadınlar açısından hiç de parlak olmadığı ortaya çıktı. Aday olmak için başvuran kadınlardan ancak beste biri aday olabilmişti, ve genellikle seçilmelerinin mümkün olmadığı sıralardan. Refah kadın aday göstermedi. Diğer partilerin kadın aday sayısı da beklentilerin çok altındaydı. HADEP, HP ve YDH en çok kadın adaya listelerinde yer veren partilerdi. Bu da zihinlerde bir soru uyandırmıyor değil: Acaba oy oranları daha yüksek olsaydı, iktidara daha yakın olsalardı, gösterdikleri kadın adayların oranı aynı olacak mıydı?

Bir başka ilgi çekici nokta, basının ve partilerin ön plana çıkardığı kadın adayların öyle sıradan adaylar olmamasıydı: Nazlı Eray,Gencay Gürün, Necla Akben, Sema Pişkinsüt, Lale Aytaman, Ayşe Ayata gibi başka alanlarda başarılı ve ünlü isimler, Işılay Saygın, Onay Alpago, İmren Aykut gibi, önceden parlamento tecrübesi olan siyasiler. Bu kadınlar basında sık sık boy gösterdiler, aday oldukları partinin imajına katkıda bulundular; neticede, bir iki istisna dışında, vaadleriyle birlikte parlamento dışında kaldılar. Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığında bulunmuş Onay Alpago, seçilmek için partisini bile değiştirmiş olmasına rağmen, listenin alt sıralarına kondu ve parlamentoya giremedi.

Sonuçlar belli. Bu kadar tantanadan sonra, parlamentoya giren kadın sayısı 13. Eski parlamentoda 7 kadın olduğu için, bu artıştan memnuniyet duymaya kalkanlar olabilir mi, bilmem. Ama toplam milletvekili sayısının 450'den 550'ye çıktığı göz önüne alınınca, buna da pek imkân kalmıyor. Yeni Meclis'te kadınların oranı yüzde 2.3. Fazla söze gerek yok.

Nesrin Tura

Lale Aytaman'ın ilk kadın vali olması işini kolaylaştırdı. Seçilebilmek için ya ünlü ya güçlü olmak gerekiyor.

bettik

Nüfusun yüzde 49'u, meclis'in yüzde 2.3'ü

24 Aralık seçimlerinde kadınlar hepimizin gözleri önünde açıkça dışlandı. Ya listelere hiç alınmadı, ya listelerde seçilemeyecekleri yerlere yerleştirildi. Ne var ki, kadınların politikaya katılamamalarının nedeni seçim dönemlerindeki bu manipülasyonlardan ibaret değil. Buzulun görünen kısmının altında koskoca bir gövdesi de var. Kadınların ev ve aile içindeki görevleri ve bu işbölümü çerçevesinde edindikleri roller - kimlikler, en az aktif engellemeler kadar önemli nokta. Politikaya katılacak zaman, enerji ve bilgiden yıllar boyunca yoksun bırakılan kadınlardan bir çırpıda bu ilgi ve beceriyi geliştirmelerini beklemek ise, saflık bile değil düpedüz kötü niyetlilik. Bunun böyle sürmesinden pekala hoşnut olmaktan başka bir şey değil.

Bu seçimde Meclis'e giren kadın oram yüzde 2.3 değil de diyelim yüzde 10 ya da yüzde 15 olsaydı, bu ne anlama gelirdi? Bu oran kadınların gerçek yaşamlarında neyi değiştirirdi? Tek başına bu, daha az kadının dayak yemesini, cinsel şiddete maruz kalmasını, ev içinde kocasının ve çocuklarının bütün yükünü omuzlarında taşımasını; kapılarını kadınlara kapatmış olan işlerde kapıların açılmasını; kadınların çalışma koşullarının düzelmesini, ücretlerinin yükselmesini sağlar mıydı?

Yanlış anlaşılmasın. Bu söylediklerim, siyasal partilerin bütün organlarında ve her düzeyde kadınlara özel kotalar ayrılmasını, kadınların parti programlarının oluşturulmasına aktif bir biçimde katılmalarının sağlanmasını önemsememek anlamına gelmiyor. Ne var ki, kadınların bu türden kanallardan geçerek yani parti tabanındaki kadınlarla ilişki içinde ve onların sözcüsü olarak Meclis'e gelmeleri tümüyle farklı bir şey. Bu gerçekleştiğinde zaten siyasal partilerin yapıları ve programları bir ölçüde değişmiş demektir. Ve bu yollardan Meclis'e gelen kadınlar en azından kendi partilerinin kadınlarına karşı sorumludurlar. Bunun da ötesinde, bütün bunlar gerçekleştiğinde Meclis'teki kadın oranı zaten yüzde 10'ların da çok ötesine geçecek demektir. Böyle olduğunda ise, Meclis'teki partilerin programlarının kadınların çoğunluğu açısından taşıdıkları bütün sınırlara rağmen bir şeyler farklı olur: Belki Medeni Yasa değişir, belki Meclis'teki horoz döğüşleri azalır, belki kimse kimseyi "fahişe" ya da "eşcinsel" diyerek aşağılamayı ummaz...

Ancak bugün siyaset alanı kadınların dışlandığı bir duruma uygun olarak ve kadınları dışlamak üzere yapılanmış. Bu koşullar altında Meclis'teki oranı yüzde 2.3 değil de, yüzde 8 ya da yüzde 15 olması sadece biçimsel bir düzelme olurdu. Çünkü bu kadınlar feminist bir dayanışmanın koşullarını aramayacaklardı. Dolayısıyla, başka partilerden kadınlarla birlikte, kadınların sorunlarına çözümler geliştirmeye çalışan özel bir kadın komisyonu vb. oluşturacak kadar kendi partilerinden özerkleşmeyeceklerdi. Bu kadınlar herşeyden önce kendi partilerinin, oluşturulmasına katkıda bulunmadıkları programlarına bağlı olacaklardı. Meclis'e bir kadın seçmen grubunun temsilcisi olarak değil, kendi bölgelerinin parti organının temsilcisi olarak gelmiş olacaklardı. Başka kadınlardan kopuk, onların sorunlarına duyarsız bir seçkinler grubu olarak kalacaklardı. Kadınların yaşam koşulları ile ilgili hiçbir vaatleri olmadıkları ölçüde varlıklarını onlardan koparak sürdüreceklerdi. Tıpkı Tansu Çiller'in bugüne kadar yapmış olduğu gibi...

Her seçim döneminde Meclis'teki kadın oranını inceden inceye hesaplamak yerine yapılabilecek başka şeyler var. Her şeyden önce, kadınların ezilmesine karşı mücadele etmeyi önüne koymuş kadın grupları - örgütleri olarak belli talepler geliştirmek. Bu örgütlenme temelinde ve bu talepler çerçevesinde kadın adaylar çıkarmak. Bu kadınların, kendilerini Meclis'e göndermiş olan kadınlarla iletişim sürdürmelerini sağlayacak kanallar oluşturmak. Ve bu kadınları her aşamada denetlemek.

Ancak bütün bunlar kadın politikasının sadece bir bölümü ile ilgili. Meclis'e kendi sözcülerimizi göndermek. Yasalar düzeyinde pozitif ayrımcılık gibi bir takım kazanımlar sağlayabilirse de feminist politika bu şekilde tüketilemez: Bu tür değişikliklerin kadınlar için daha etkin mücadele araçları oluşturacakları kuşku götürmez. Şiddetin, ayrımcılığın adının konması ve cesaretsizlendirilmesi için hukuksal değişikliklerin ne kadar gerekli olduğu açık. Ama kadınların ezilmesinin temelinde yatan cinsiyetçi işbölümünün, buna bağlı kültürel ve psikolojik değerlerin dönüşmesi ancak çok daha uzun dönemde ve köktenci bir politikanın ürünü olabilir. Kadınların gerçek yaşamlarındaki, yukarda sözünü ettiğim çeşitli baskı ve egemenlik biçimleri ancak böyle yıkılabilir. Kamusal alanın ötesinde, bu süreçte en belirleyici yollardan biri de özel alanın politikası, kadınların kendi yaşamlarını dönüştürme mücadeleleridir.

Gülnur Savran

Kimler kazandı?

DYP: Tansu Çiller (İstanbul), Ayfer Yılmaz (İçel), Işılay Saygın İzmir), Gencav Gürün (İzmir), Meral Akşener (İstanbul), Ayseli Göksoy (Manisa), Ümran Akkan (Edirne).
CHP: Birgen Keleş (İzmir), Oya Araslı (İçel).
DSP: Zerrin Yeniceli (İznnir), Sema Pişkinsüt (Aydın).
ANAP: İmren Aykut (Adana), Lale Aytaman (Muğla).

Seçildikten sonra neler dediler?

Gencay Gürün

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları eski Genel yönetmeni. "Kadınlar beni çok destekledi, İzmir'de gördüm bunu, parti farkı gözetmeden kucak açtılar. Beklenenden az kadın seçilebildi, ama olumlu bir şey var, geçen dönemin iki katı kadar kadın seçildi. Ne yapalım hem bu kadınlar çahşır, hem de erkekler yardım eder, aydın meslektaşlarımız olduğuna inanıyorum. Bir şeyler yapmaya çalışacağız. Önce yasal eşitsizliğin ortadan kaldırılması, Medeni Yasa'nın değişmesi lazım. Sonra sosyal eşitsizliğe çözüm bulmak gerekir ki, bu çok zor. Kadın Bakanlığı'nın öncülük etmesi lazım."

Sema Pişkinsüt

Üç çocuklu, bir kızı altı yaşında, ailesi Aydm'da kalacak, o da sık sık Aydm'da olmayı düşünüyor, "Seçmenler Ankara'ya geleceğine ben Aydm'da olacağım" diyor. 1952 doğumlu, 27 Mart yerel seçimlerinde görevinden ayrılmış, aday olmuş ama kazanamamış. Aydın Devlet Hastanesi eski başhekimi, iki yıldır serbest hekim olarak çalışıyor. "Kırsal kesimdeki kadınlardan fevkalade destek gördüm, gözlerinin içi parlıyordu. Kadınlar partizanlık yapmadan, çıplak ayaklarıyla gelip desteklediler beni. Sağın kalesi Aydın'dan seçilen ilk kadın milletvekiliyim. Yerel çalışmayı önemsiyorum. Sivil toplum örgütleriyle birlikte kadınların evde ürettiklerinin satılması için kooperatif hazırlıklarım var, iş istihdamı, eğitim, kültür alanında çalışma yapmak istiyorum. Kadın bakanlığı hakkında pek bilgim yok, adından çok içeriği, fonksiyonu önemli, bakanlıkla ilgili genel başkanım ve partimin ne düşündüğüne de bakarım."

Oya Araslı

Politikaya üniversite ikinci sınıfta gençlik kollarıyla başlamış. 1943 doğumlu, '69 da en fazla oyu alarak parti meclisine seçilmiş. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku eski öğretim üyesi. "Ben her yerde kadınlar politikaya diyordum. Kadınların çok desteğini aldım, konuştuğum kadınlar en çok evde ezildiklerini, emeklerinin karşılığım alamadıklarım ve mal rejimini eleştiriyorlar. Bunlarla ilgili ve politikaya teşvik çalışmaları yapmayı düşünüyorum. Gücümüz yettiği kadar mücadele edeceğiz. Kadın milletvekilleri olarak aramızda gizli koalisyon yapacağız herhalde."

Jandarma karak

Şükran Aydın, 16 yaşındayken, babası ve yengesiyle Jandarma Karakolu'nda gözaltında tutulmuş. Gözaltındayken tecavüze uğrad ğın söylüyor. Bu nedenle devleti Avrupa İnsan Hakları Mah emesi'ne şikâyet etm ş. Mahkeme başvurusunu kabul etmiş, önümüzdek günlerde Tür ye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde yargılanaca .

Şükran Aydın, 29 Haziran '93'te, 16 yaşmdayken, köylerine yapılan bir jandarına baskını sonrasında babası ve yengesiyle birlikte Derik Jandarma Karakolu'nda gözaltına alınmış. Daha gözaltına alındığı ilk gün, gözleri bağlı, tek başına bir odada bekletilirken bir kişinin kendisine tecavüz ettiğini söylüyor. Çok bağırmış, çok yalvarmış, çok korkmuş. Başkaları da gelecek, aynı şeyi yapacak sanmış. Uç gün sonra, köyüne yakın bir yerde serbest bırakılmış. Hiç bir hukuki kovuşturmaya da uğramamış.

Yengesi, "Sana ne yaptılar, tecavüz mü ettiler?" deyince başına gelenleri anlatmış. Sonra ağabeyi, babası, akrabaları duymuş yaşadıklarını. Bütün köy duymuş, kimselerin yüzüne bakamaz olmuş. Hemen alelacele sözlü olduğu teyzesinin oğluyla evlendirilmiş. Kısa bir süre sonra hamile olduğunu anlamış. Ancak, babanın tecavüzcü mü, eşi mi olduğunu bilemediği için bebeği doğurmakta kararsız kalmış. Devlet Hastanesi'nde yapılan testler sonucu babanın eşi olduğu belirlenince, ilk kızı dünyaya gelmiş; kızının adını Eziyet koymuş, "Çok sorunlar yaşadım, ondan," diyor.

Bölge savcılığına yaptığı suç duyurusuna bir karşılık alamamış, aksine; güvenlik güçlerince rahatsız edilmiş. Daha sonra köydeki bir avukat yardım etmiş, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi gönüllülerinin yardımlarıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuş. Bundan sonra da, başvurusunu geri alması yönünde kendisine ve babasına güvenlik güçlerince baskı ve tehdit yapılmış. Komisyonda Şükran Aydm'ı, Essex Üniversitesi'nden Prof. Kevin Boyle ve Françoise Hampson temsil ediyor. Şükran, bu iki İngiliz avukata verdiği vekâletnamenin altına imza yerine parmağını basmış. Çünkü okuma yazma bilmiyor. Başvuru, zamana karşı bir yarışla gerçekleştirilmiş. Şükran Aydın'ın kimliği ve pasaportu birarada çıkartılmış. İHD'liler, "Zaman yetseydi resmi nikâh da yapacaktık," diyorlar, "Ama, hiç vakit yoktu, ayakkabı bile alamadık, hatta uçağa binmeden bir yemek bile yediremedik." Böylece Şükran, ayağında lastik terlikleriyle çıkmış Strasbourg'daki Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun karşısına. Ve Komisyon Şükran Aydın'ın başvurusunu kabul etmiş. Türkiye, bu nedenle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde yargılanacak. Bütün bunlar Kevin Boyle, Françoise Hampson, Şükran Aydın'ın Türkiye'deki temsilcisi Osman Ergin ve İHD gönüllüleri gibi insanların yaptığı işin değerini ortaya koyuyor. Onlar olmasa, Şükran Aydın gibi insanlar, haklarını nasıl bilip kullanacaklar?

"Başıma gelenler benim suçum değil"

Şükran Aydın Türkçe bilmediği için onunla tercüman aracılığıyla konuşabildik. Önce, baskı gördüğü için konuşmaktan çekindi. Biz de ona sadece şu sözü verebildik; "baskı görmeni engelleyemeyiz ama baskı gördüğünü herkesin bilmesi için elimizden geleni yaparız." Sonra anlatmaya başladı.

Yedi kardeşiz, babamın altıncı çocuğuyum. Benden küçük bir tane var. Bundan üç yıl önce babam ve yengemle gözaltına alındım. Akşam köyü bastılar, sabah da bizi alıp götürdüler.

- Dışarıdan gelenler öyle mi? Köyün jandarması değil.

Derik jandarması.

- Derik'e mi götürdüler?

Evet, Derik'e. Üçümüzü ayrı ayrı odalara koydular. Gözlerimizi bağladılar. Sorular soruyorlar, ama Türkçe olduğu için anlamıyorum.

- Toplam ne kadar kaldınız karakolda?

Toplam üç gün.

- Köyden başka gözaltına alınan oldu mu?

"Dayak, tehdit, basınçlı soğuk su, çırılçıplak soyma, tecavüz..."

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun Şükran Aydın'la ilgili açıkladığı rapora göre, Aydın'ın komisyona başvurusu başlıca üç konuda yoğunlaşıyor:

- Şükran Aydın, ırk ya da etnik kimliğine dayalı bir ayrımcılık biçimi olarak, gözlerinin bağlanması, çırılçıplak soyunma, döndürülen bir tekerleğin içine yerleştirme, vurma, tokatlama ve tekmeleme; basınçlı soğuk suya tutma, sözle taciz ve tehdit ve tecavüz edilmek suretiyle fiziksel kötü muameleye maruz kalmıştır. Bu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi'nin ihlalidir.
- Etkili bir mahkemeye ulaşması engellenmiştir. Bu 6. maddenin ihlalidir.
- Haklarının ihlaline yönelik iç hukuk içinde bir çözüm aranmamıştır. Bu 13. maddenin ihlalidir.

İç hukukun tüketilmesine ilişkin olarak, başvuru sahibi olan Şükran Aydın, iç hukuk çerçevesinde herhangi bir çözümün aşağıdaki sebeplerle, hayali, yetersiz ve etkisiz olduğunu ifade etmiştir:

a. Gözaltında tutulması, tecavüze uğraması ve işkence görmesi, resmi bir yer olan Derik Jandarma Karakolu'nda, devlet görevlileri tarafından gerçekleştirilmiştir.

b. Etkili iç hukuk çözümlerinin oluşmasını gerektiren kuralın ihlaline yönelik bir idari muamele vardır (13. Maddenin ihlali).

c. İdari bir muamele olsun olmasın, yasal sistemin adaleti sağlamada gösterdiği başarısızlık sebebiyle iç hukuk bu vakada etkisiz kalmıştır.

d. Buna karşılık, başvuru sahibi, yerel savcıya resmi bir şikâyette bulunmak suretiyle, iç hukuku tüketmeye yönelik olarak elinden geleni yapmıştır ve bunun herhangi bir kanıtlanmış çözümünün olmaması etkisizliğini göstermektedir.

Komisyon, yukarıda gösterilen sebepleri geçerli bularak, Şükran Aydın'ın Türkiye aleyhine yaptığı kişisel başvuruyu kabul etmiştir ve dava önümüzdeki günlerde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde görülecektir.

Hayır sadece üçümüz.

- Peki sonra öğrendin mi neden aldıklarını?

Hayır, hiç bir şey çıkmadı. Mahkemeye falan çıkmadık. Karakoldan bıraktılar.

- Peki tecavüzü kaç kişi gerçekleştirdi? Nasıl oldu, biraz anlatabilir misin?

Oradaki ilk günümde oldu olay. Gözlerim bağlıydı, sürekli bağlıydı. Ben bir kişiyi hissettim. Bağırdığımda dayak yiyordum. Ben sürekli bağırıyordum, o da sürekli dövüyordu. Çok korktum, çok. Sonra adam gitti. Bir daha gelmedi.

- Olay olduktan sonra, orada beklerken neler düşündün, neler hissettin?

Hep korkuyordum, başkalarını da getirirler. Başkaları da aynı şeyi yapar diye.

- İlk kime anlattın olayı?

Çıktığımızda yengem bana sordu, "Sana tacizde bulundular mı?" diye. ben de ona söyledim tecavüz ettiklerini.

- Yengen böyle bir şeyle karşılaşmış mı?

Hayır, ona böyle bir şey yapılmamış.

- Sonra ne oldu?

Sonra yengem ağabeyime söylemiş, böyle duyuldu. Sonra bir avukat vardı, o yardım etti başvuru için.

- Ne kadar zaman sonra evlendin?

Olaydan bir ay sonra falan evlendim. Aslında daha sonra evlenecektik ama, ailelerimiz hemen evlenmemizi istedi.

- Evlendikten sonra mı Avrupa'ya başvurdun?

Evet, avukatlar ikna etti başvurmaya.

- Eşin rahatsızlık duydu mu bu başına gelenlerden, sana yönelik bir baskısı oldu mu?

Eşim zaten teyzemin oğludur, bana kötü davranmadı hiç. Berdel usulü evlendik, onun kızkardeşiyle de benim erkek kardeşim evlendi. Bu ailelerin yaptığı bir şey, çocuklara sormazlar.

- Evlenmenin bu olayla ilgisi yok yani?

Hayır, zaten evlenecektik.

- Ama vazgeçmedi evlenmekten?

Hayır vazgeçmedi.

- Kaç çocuğun var?

İki kızım var, büyüğün adım Eziyet kovdum.

Nasıl başvurulur?

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kendi devletlerinden şikayetçi olan vatandaşların başvuruda bulunacakları uluslararası bir mahkeme.

Bunun için önce kendi ülkenizde gerekli başvuruları yapıp, mahkeme, Yargıtay asamalarını geçirmeniz gerekiyor. Buna iç hukukun tüketilmesi deniyor. Ancak son iki yıldır, iç hukuk tüketilmeden de yapılan bazı başvurular kabul ediliyor. Kendi ülkenizdeki kararın adil olmadığını düşünüyorsanız, önce Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvuruyorsunuz. Her başvuru kabul edilmiyor. Komisyon inceliyor, uygun görürse Mahkeme'ye sunuyor. Mahkeme'nin yargılaması sonucu verilen karara devletler uymak zorunda. T.C., davalar İnsan Hakları Mahkemesi'ne gitmeden Komisyon'un uzlaşma önerisini kabul ederek, tazminat ödemeyi tercih ediyor.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmak için 6 maddelik bir dilekçe yazmak gerekiyor.

Dilekçede: 1. Şikayetçinin adı, soyadı, uyruğu, doğum tarihi, mesleği ve adresi, varsa temsilcilerinin adı, soyadı, adresi ve yüksek sözleşmeci taraf yani T.C. yer alıyor. 2. Olaya ilişkin açıklama, şikayetçi olunan konu özetleniyor. Bu arada açılan dava, davanın sonucu, Yargıtay kararı aktarılıyor. Karar tarihinden sonra altı ay içinde başvuru gerekiyor. 3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin hangi maddelerine aykırı olduğu belirtiliyor. 4. Başvurunun amacı anlatılıyor. Verilen ceza mı yetersiz bulundu, yargılama adil olmadı mı ifade ediliyor. 5. Öteki uluslararası düzenlemelerin hangi maddelerine aykırı olduğu belirtiliyor. 6. Ek bilgiler, belgeler veriliyor. Örneğin mahkeme tutanakları, doktor raporları vs.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmak için İnsan Hakları Derneği'nden yardım isteyebilirsiniz.

- Neden Eziyet?

Çok zorlu günler yaşadığım için.

- Başvuru için Avrupa'ya, Strasbourg'a gittin değil mi? Neler düşündün? Daha önce Mardin'e, Diyarbakır'a ya da İstanbul'a gittin mi hiç?

Mardin'e, Diyarbakır'a gitmiştim, İstanbul'a hiç gitmedim. Gece yolculuk yaptığım için Avrupa'ya giderken hiç bir şey göremedim, ona üzüldüm. Yolda oraları görmenin sevinci mahkeme heyecanını bastırdı.

- Bütün bu olanlardan sende kalan duygu ne?

Başıma gelenler benim suçum değil. Önceleri çok utanıyordum; şimdi utanmıyorum. Benim utanacak bir şeyim yok.

Filiz Koçali, Ayşe Düzkan

olunda tecavüz!

Mücadelede ortak noktalar

Ayşe Düzkan'ın Demokrasi Kurultayı'nda yaptığı konuşmanın ancak bazı bölümlerini aktarabiliyoruz.

• Kadınların mücadelesiyle Kürt halkının mücadelesi çok farklı yöntemlerle, çok farklı mecralarda gelişti. Ancak Kürtler'in kaderiyle kadınların kaderi arasında ilk bakışta göze çarpmayan büyük bir benzerlik olduğunu düşünüyorum. Çünkü kadınların maruz kaldığı baskı da, Kürtlerin maruz kaldığı baskı da uzun yıllar boyunca yeterince dillendirilmedi; bu iki kesimin özgül mücadelesinin gerekliliği gözardı edilerek, geniş bir toplumsal projenin muğlak sonuçlarına bırakıldı.

• Ancak geçtiğimiz on-on beş yıl, kadınların da Kürtler'in de bağımsız mücadelelerini yükseltikleri, bu mücadelelerin meşrulaştığı bir dönem oldu. Uzun yıllar boyunca, feminizmin de, bağımsız Kürt ulusal hareketinin de meşruluğunu tartışan bir çok kesim, artık kendi muhalifliklerinin bir kıstası olarak bu iki hareketi destekliyor. Dahası, onların taleplerini kendi gündemlerinin bir parçası kılıyor. İşte Diyarbakır'a bu ziyaretimizin, Kürt halkıyla kadınlar arasındaki bu kader benzerliğinin farkedildiği, belki ortak sonuçlarının tartışılacağı bir imkân sağlamasını ümit ediyorum.

• Bu ziyaretin bize Kürt kadınlarla tanışma imkanı yaratacağını ümit ediyoruz. Çünkü Kürt kadınlar kadın olarak yaşadıkları baskının üzerine bir de ulusal baskı yaşamaktadırlar.

• Savaşla yüz yüzedirler ve dünyanın her yerinde kadınların ve çocukların, hem sivil nüfusun bir parçası olarak, hem de tarih boyunca savaşların en acımasız silahlarından biri olan tecavüz ve cinsel şiddetin kurbanları olarak savaşların en önemli mağdurlarıdırlar.

• Kürtler, zoraki bir göçle karşı karşıyadır. Yine dünyada, mültecilerin, üçte ikisinin kadınlar ve çocuklar olduğunu biliyoruz. Bu anlamda da Kürt kadınlarının yaşadıklarını önemsiyoruz.

• Ayrıca, ulusal kurtuluş mücadelesinin içindeki kadınlarla tanışmak, özellikle önemlidir. Çünkü onlar, siyasal mücadele içindeki, özellikle de muhalif siyasal mücadele içindeki birçok kadın gibi, cinsiyetleri, cinsellikleri araç edilerek de baskıya maruz kalmaktadırlar.

• Onlar, bizim de yaşadığımız, biraz önce kısaca aktardığım bir tecrübeden geçmektedirler: ulusalarının bir parçası olarak yürümükleri mücadele içinde kadın olarak ayrımcılığa uğramak... Yönetim kademelerinde, karar mekanizmalarında yeterince temsil edilememek. Ayrıca ve esas önemlisi, kadın olarak yaşadıkları baskıya karşı mücadeleyi, ulusal mücadele sürecinde ertelemek."

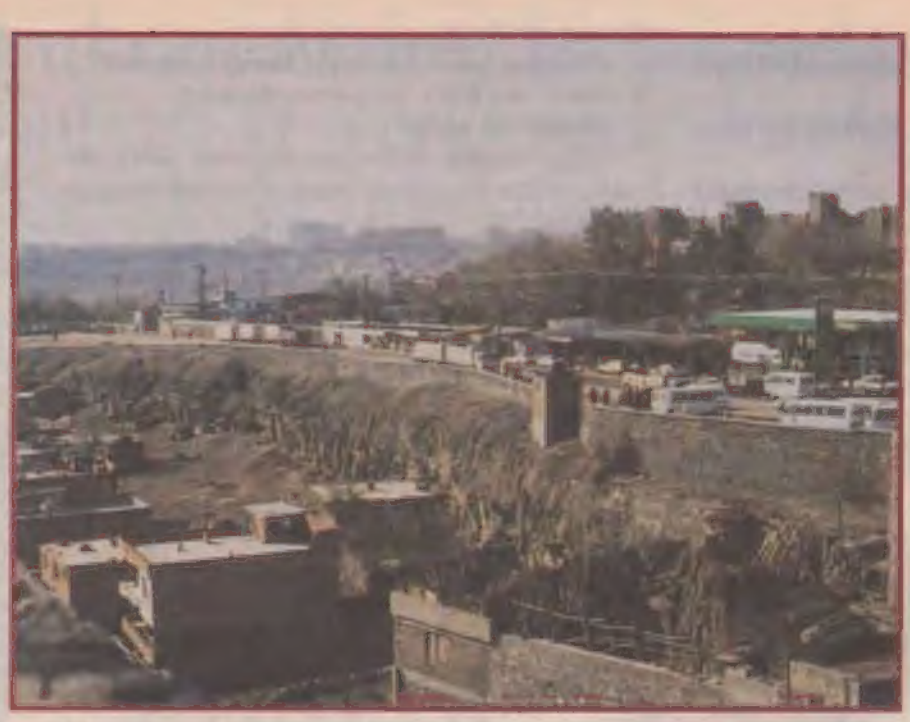

Diyarbakır "Ba

Akşam, yemekte karşımda oturan sendikacı altı kardeşini kaybetmiş, dağda ölmüşler. Gündüz tanıştığım kadının iki kızı dağdaymış, her gün vüreği ağzında, acı haber bekliyor. Otelin lobisinde az ötemizde oturan bir adam, tanıdığı bir polise bilgi veriyor; "Çocuk kaç gündür yok, daha on altı yaşında, okuldan almışlar, annesi perişan", diyor, yardım istiyor. Bir başka yerde, bir gardiyan, kız kardeşinin kayıtlara intihar diye geçen kuşkulu ölümünü anlatıyor, kardeşini okuldaki polis evlenme vaadiyle kandırmış. Olağanüstü Hal Bölgesi'nin bu en büyük şehrinde herkesin böyle "olağan" bir hikâyesi var. Peynircinin, lokantacının, mühendisin, avukatın, yoldan geçenin... Çocukları kaybolmuş, kocası ölmüş, kardeşi faili meçhul cinayete kurban gitmiş, annesi babası köyü vakıldığı için göçmüş ya da kendisi gözaltına alınmış, işkence görmüş... En azından komşusunun kızı cezaevinde... Yaşayanlardan, en yakın tanıklardan dinliyoruz.

Meslek odalarının, sendikaların, derneklerin, tam 24 kuruluşun ortaklaşa düzenledikleri Demokrasi Kurultayı'na katılmak üzere Ayşe Düzkan, Handan Koç ve ben, İstanbul'dan ve Ankara'dan gelen pek çok başka konukla birlikte Diyarbakır'dayız. 1991'den beri ilk kez kitlesel bir etkinlik düzenlenebiliyormuş Diyarbakır'da. Kurultay'ın ilk gününün konusu Siyasi Partiler ve Demokrasi. Ama bütün bu yaşananlarda payı olan siyasi partiler Kurultay'a gelmiyor. RP, DYP, ANAP, CHP, DSP yoklar. Yeni Demokrasi Hareketi'nden Cem Boyner, HADEP'ten Murat Bozlak ve HADEP'in seçim ittifakı yaptığı, Demokrasi ve Değişim Partisi, BSP ve SİP'in temsilcileri konuşuyor. İkinci gün, Toplumsal Uzlaşma ve Demokrasi ile Örgütlenme Özgürlüğü ve Demokrasi tartışılıyor. Üçüncü günün konuları, Devlet ve Demokrasi ile İnsan Hakları ve Demokrasi

Barıştan söz eden herkes, ister işveren sendikası başkam Refik Baydur olsun, ister İslamcı Yazar İsmail Nacar olsun alkışlanıyor. Kimi az, kimi çok ama herkes alkışlanıyor. Tek bir slogan yok, tek bir olumsuz tepki yok. Talepleri alkışların yoğunluğundan anlayabiliyorsunuz. En çok "barış" alkışlamıyor, "dağ" alkışlanıyor, "genel af" alkışlanıyor, içerdeki DEP milletvekillerinin mesajı alkışlanıyor. Bir kamera sürekli dinleyenleri, alkışlayanları çekiyor. Buna rağmen toplantının yapıldığı salon tıklım tıklım dolu, dışardaki ve aşağıdaki salon da... Dışardakiler televizyondan izliyorlar. Yerel bir televizyon naklen yayın yapıyor. Bu da yetmiyor, "Batı"dan gelen konuklar akşam saatlerinde de yerel televizyon kanallarında açık oturumlarda konuşuyor. Açık oturumlar "rating" rekorları kırıyor.

Kurultay'ı düzenleyenler hiç konuşmuyorlar. en son Kurultay'ı düzenleyenler adına Avukat Emin Aktar konuşuyor. "Biz ağzı var dili yok Diyarbekir kalesiyiz" diyor.

Aslında Diyarbakır konuşuyor. Şehirdeki herkes çocuğuyla, yaşlısıyla, doktoruyla, ev kadınıyla en çok politika konuşuyor. Ve en çok "barış" istiyor ama duyması gerekenler ve devlet, bu sesi duymamakta direniyor.

"Diyarbakır'a feminizm geldi"

Kurultay'ın en ilgi çekici konuşmalarından birini, İnsan Hakları oturumunda *Pazartesi* adına

Diyarbakır'da düzenlenen Demokrasi Kurultayı'na biz de katıldık, üç gün boyunca demokrasi konuştuk, tartıştık. Yolda, otelde, lokantada, ölenlerin, göçenlerin, dağdakilerin hikâyelerini dinledik. Ve elbette feminizmden, Kürt ulusal kurtuluş hareketiyle, kadın kurtuluş hareketinin benzerliklerinden söz ettik. Diyarbakır çok politik bir şehir, sürekli politika konuşuluyor ama orada konuşulanlar duymazlıktan geliniyor.

rış" diyor...

Ayşe Düzkan yapıyor. Kuşkusuz kadınlar Diyarbakır'da kendi ezilmişliklerinden çok söz etmişlerdir ama bildiğimiz kadarıyla ilk kez bir kadın, kürsüde, "Biz feministler" diye söze başlıyor. Üstelik henüz, mesela İstanbul'da da çok tartışılmayan bir konuya değiniyor, Kürt hareketiyle kadın kurtuluş hareketinin benzerliğinden söz ediyor, konuşmasının sonunda gelen soruların yanıtlarını da aynı perspektifle yanıtlıyor. Mesela, "Savaşın başında bir kadının olmasına ne diyorsunuz?" sorusunun yanıtı, "Kürtlerden de hain çıkıyor"!

Ayşe'nin en ilgi çeken sorularından biri de ,"Bugün dağda olan kadınlar, barıştan sonra bulaşığa, çamaşıra mı dönecekler?" oldu. Genel eğilim, mücadele içindeki kadınların asla eve dönmeyecekleri... "Bu kadınlara bir daha kimse bulaşık yıkattıramaz."

"Feministler kuyruklu değilmiş"

Diyarbakır'da savaş her şeyin önünde... Ve savaş göçlerle, tecavüzlerle en çok kadınları mağdur etmiş ama bir anlamda da kadınların hayatlarını değiştirmek için bir kapı açmış. Sanki otuz yılda aşacakları yolu, on yıla sığdırmışlar. Dağda ya da şehirde mücadele içinde olmak kadınların hayatlarını, erkeklerin de bakışını çok değiştirmiş. Babası okumasına bile izin vermeyen bir kadın, şimdi izinsiz sokağa çıkabiliyor, kız kardeşi de okula gidiyor. Sendika, dernek, oda yönetimlerinde kadınlar var. Kadınlar tartışıyor, konuşuyor, sözleri dikkate alınıyor. Herkes Leyla Zana'yla gurur duyuyor. Ama yine de kadınların yolu uzun. Çünkü muhalif hareketler içinde yer almış başka kadınların deneyimlerinden biliyoruz ki, kadınlar erkeklerle paylaştıkları ve hatta bir şekilde erkeklerin belirlediği alanlarda yer alırken erkeklerle daha az çelişiyorlar, erkekler tarafından daha az engelleniyorlar. Ama kadınlar, bireyler olarak kendileri için bir şey yapmaya kalktıklarında işleri zorlaşıyor. Hele salt kadınlar için toplumsal bir mücadeleye yöneldiklerinde daha da zorlaşıyor. Yani evde çocukları kocaya bırakıp arkadaş toplantısına, ya da müzik kursuna gitmek kocanın da üyesi olduğu partinin toplantısına gitmekten daha zor, feminist bir eyleme katılmak hepsinden zor!

Diyarbakır'da bunları tartışmak için henüz erken belki, çünkü sohbet etme fırsatı bulduğumuz pek çok kadın feminizmi sadece medyadan tanıyorlar ve kendilerine de pek yakın bulmuyorlar. Belli ki birbirimizi tanıyınca yakınlaşmak daha kolay. Mesela, sohbet ettiğimiz kadınlardan biri, "Kürtler'i tanımayan kuyruklu bilir, biz de feministleri kuyruklu bilirdik, meğer kuyruklu değilmişsiniz," diye şaka yaptı. İşte Kürtlerle feministlerin bir benzerliği daha!

Bizim için de, Kürt kadınlarla tanışmak çok önemli oldu. Bir zamanlar babası okula göndermediği için bir hafta boyunca yemek yemeyen, yani bir nevi açlık grevi yapan bir öğretmen, evine erkek arkadaşları geldiği için mesleğe kara leke sürdüğü gerekçesiyle kınama cezası alan başka bir öğretmen, önce kadın şiirleri, öyküleri şimdi Diyarbakır öyküleri yazan yazar, kocasından ayrılmış, tiyatrodaki görevinden atılmış bir çocuklu öğrenci, Kurultay için çalışan mimar, İnsan Hakları Derneği'nde uğraşan avukat, ortanca kızının sırtına kezzap döküldüğünü unutamayan ev kadını, yani bizim Diyarbakırlı arkadaşlarımız. Onları tanıma fırsatı bulduğumuz için ne mutlu bize!

Filiz Koçali

Çatışma ve şiddet sona ersin!

Demokrasi Kurultayı Tertip Komitesi'nin Kurultay sonunda yayınladığı çağrı şöyle;

• Çatışma ve şiddetin derhal sona erdirilmesi ve barış ortamının sağlanması için bütün toplumsal kesimlerin göreve çağrılması • Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirilmesi • Düşünce, inanç, ifade, haber alma ve örgütlenme özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılması • Toplumsal uzlaşma ve barışın sağlanması için öncelikle bölge milletvekillerinin özgürlüklerine kavuşturulması ve ayrımsız bir genel affın çıkarılması • Uluslararası hukuk ilkeleri ışığında demokratik yeni bir anayasanın hazırlanması • Etnik ve inanç gruplarının kimliklerinin tanınması ve güvence altına alınması • Yıllardan beri süregelen çatışmalardan dolayı yerinden yurdundan olanların yerlerine güvenli dönüşlerinin sağlanması ve mağduriyetlerinin giderilmesi • Faili meçhul cinayetlerin, gözaltında kayıpların ve yargısız infazların aydınlatılması ve son bulması • Türkiye'nin, farklı kimliklerdeki insanlarının eşitlik ve özgürlük temelinde barış içersinde kardeşçe birlikte yaşayabildiği demokratik bir ülke haline getirilmesi • Önümüzdeki seçimlerin adil, serbest, demokratik bir ortamda ve barış içinde yapılmasının sağlanması.

Bölge. batı. kırsal. T.C...

• "Bölge"de ortak bir dil oluşmuş: devletin Olağanüstü Hal Bölgesi diye tanımladığı yer, "bölge", bölge dışında kalan yerler "Batı", dağ "kırsal", devlet "te ce"... Basın yok, "medya" var, gazeteci yok "medya mensubu" var.

• Kurultay'ı düzenleyenler, tam üç ay çalışmışlar. Herşey mükemmel. Tahmin edilemez bir konukseverlik gösteriyorlar. Yemeniz, içmeniz, gezmeniz, her şey ince ince düşünülmüş. Tek bir şey aksamıyor.

Bilmediğimiz bir şehirde kaybolmayalım diye, her birimize bir görevli veriliyor. Biz de bölgeye uygun düşer diye onlara "koruma" diyoruz. Görevini en mükemmel yapan da biz Pazartesicilerin koruması Nusret. Şehirde görülebilecek ne kadar kilise, sur, minare varsa gezdiriyor, yemekteki servisimizi denetliyor, otel lobisinde otururken ard ard çaylar söylüyor. Kurultay'ın yapıldığı kalabalık salonda yerimizi ayırıyor, bölge hakkında bilgi veriyor. Bizim onu unutmayacağımız kesin, o da bizi unutmasın diye kendisine bir Pazartesi çantası hediye ediyoruz.

• Ayşe, "Bugün dağdakiler, barıştan sonra, evlerine, yemeğe, bulaşığa mı dönecekler" sorusunu sorduğunda arkamızda oturan yaşlıca bir amca "Kızım dönsün de, onu sırtımda taşırım!" diyor.

• Feminizm tartışılmaya başladıktan sonra erkekler şaka yollu bir panik yaşıyorlar: kimi,"Bizi ne zaman boşayacaksınız?" diye soruyor, kimileri de ,"Kurultay'ın en kötü sonucu feminizmin bursaya girmesi oldu" diyor.

• Ayşe'nin yerel televizyonlardaki konuşmalarını dinleyen pek çok kadın bizi yolda çevirip tebrik ediyor. Hatta aralarında bizi çok önceden tanıyanlar da çıkıyor. Bası sıkıca bağlı bir anne ve lise mezunu kızı Pazartesi'yi ve bizi çok önceden tanıdıklarını söyleyip, çaya davet ediyorlar.

• Kurultay çalışmalarına pek çok kadın katılmasına rağmen, Batı'dan gelen misafirler için düzenlenen sarkılı, türkülü (bizim de bol bol halay çektiğimiz) gecede Diyarbakır'dan sadece iki kadın katılıyor. Bunu tanıdığımız erkeklere söylediğimiz için, ertesi gece pek çok kadın yemeğe geliyor.

• Diyarbakır'da bir kasetçi. Tabelasında, "Her türlü yasal kaset bulunur" yazıyor. Yasal kaset piyasasının en gözdeleri ise İbrahim Tatlıses ve Mahzun Kırmızıgül.

TÜPÇÜ

RAMİZE ERER

BİR SAAT İÇİNDE, TÜPÇÜ GELİCEK. ŞOFBENİ YAKAYIM DA GÜZELCE Bİ YIKANAYIM...

ESKİDEN AYDA Bİ YIKANIRKEN, ARTIK HERGÜN YIKANIYOM. HEP ONUN İÇİN...

AH NASIL DA ÖZLEDİM ONU... CANIM CANIM. O KÖMÜR GÖZLERİN. O MANALI BAKIŞLARI...

AKLIMI BAŞIMDAN ALAN, O TÜP TAKMAKTAN NASIR TUTMUŞ ELLERİ...

O KAPKARA SAÇLARININ ALTINDAN ÇIKAN GÜÇLÜ ENSESİ...

ŞARRR!

AH BAŞIMI YASLAMAK İSTEDİĞİM O GENİŞ GÜVEN VEREN GÖĞSÜ...

HELE O KOKUSU... AH O KOKUSU... FIRK... FIRK... BAŞIMI DÖNDÜREN...

GÖZLERİMİ KARARTAN KENDİMDEN GEÇİREN...

AYAKLARIMI YERDEN KESEN, VÜCUDUMU DERMANSIZ BIRAKAN, BENİ BAYILTAN, OO... KOL-LA...

BEŞ DAKİKA DAHA GEÇ KALSAYMIŞSINIZ, HASTAMIZI KAYBETMİŞTİK. ŞOFBENDEN ZEHİRLENMİŞ...

SANİYEM HAÇK! CİNALİİM... UYAN ARTIKIN UYAN...

ANNE!

Geçmişten günümüze kadın dergiciliği

Kadın Kütüphanesi'nde düzenlenen "Geçmişten Günümüze Kadın Dergiciliği" konulu toplantıya, kadın dergisi okurları pek rağbet etmedi ama dergi çalışanları diğer dergileri ve birbirlerini tanıma fırsatı buldu.

Öğleden önce Zehra Toska ve Aslı Mardin "dün"ün kadın dergilerini anlattılar. Öğleden sonra ise "bugün"ün kadın dergileri konuşuldu. Bugünü *Kadınca*'dan Sibel Güneş, *Bella*'dan Özcan Bilir, *Kim*'den Hülya Yıldırım, *Emekçi Kadın Bülteni*'nden Fatma Subaşı, Kadın Bakanlığı'nın çıkardığı *Kadın Bülteni*'nden Seher Dere, *Eksik Etek*'ten Şükran Çavdar anlattı. *Pazartesi*'den de ben vardım. *Kadınca* katılımcılar içindeki en eski dergi. İlk kez Duygu Asena'nın yönetiminde çıktı. 1928'den sonraki kadın dergilerini inceleyen Aslı Mardin'in verdiği bilgilere göre, 1928-1994 arasında 194 kadın dergisi çıkmış. *Kadınca*, Cumhuriyet sonrası çıkan dergiler arasında, neredeyse ilk kez, "Kadının asıl işi analıktır" demeyen bir dergi. Hatta onun da ötesinde kadınlara adım atmalarını, evden çıkmalarını, güçlenmelerini öneren, ilk kez kadın cinselliğinden söz eden bir dergi. Bu anlamda da kadın dergiciliğinde önemli bir dönemeç. Duygu Asena şimdi *Kim* dergisini yine aynı çizgide yönetiyor. *Bella*, kadınlara pratik yemek, dekorasyon, örgü bilgileri verirken, sergi, sinema, kitap yazılarıyla da kısmen de olsa başka bir ufuk açmaya çalışıyor. *Kadın Bülteni*'nin asıl amacı kadın gruplarının haberlerine yer vermek. Kadın Bakanlığı'nın çalışmalarını aktarmak. *Eksik Etek* kendisini bir platform dergisi olarak tanımlıyor. üç ayda bir çıkıyor, derginin ilkeleriyle çelişmediği sürece isteyen herkesin yazısına yer veriyor. *Emekçi Kadın Bülteni* sosyalist kadınların aylık çıkardığı bir dergi ama daha geniş bir kadın kitlesine ulaşmayı hedefliyor. *Eksik Etek* ve *Emekçi Kadın Bülteni* sadece gönüllü katkılarla hazırlanıyor ve elden dağıtılıyor. *Pazartesi* ise adı geçen bütün dergilerden farklı bir kulvarda. Bize çokça sorulan, "Sizin diğer dergilerden farkınız ne?" sorusunu cevaplamaya bir vesile olduğu için, orada yaptığım konuşmayı özetlemek yerinde olur diye düşündüm.

• *Pazartesi* örgütlenişi, piyasada yer alışı ve yayım politikasıyla, *Eksik Etek* ve *Emekçi Kadınlar Bülteni*'yle *Kim*, *Kadınca* gibi dergilerin arasında bir yerde. Çok kabaca değerlendirirsek hem profesyonel yayın dünyasında yer alıyoruz, hem de profesyonel yayın dünyasındaki işleyişin pek çok öğesini reddediyoruz. Bu, bizi bir yandan zorlarken, bir yandan da zenginleştiriyor. Asıl olarak profesyonel yayın dünyasındaki dergilerden farkımızı aktarmaya çalışacağım.

• Patronumuz yok, yöneticimiz yok. *Pazartesi*'yi profesyonel çalışan kadroların yanında, yayım kurulumuzun gönüllü katkısıyla hazırlıyoruz. Yayın politikasını ortak saptayıp, kararları ortak alıyoruz.

• Derginin dağıtımını esas olarak profesyonel dağıtım şirketi yapıyor. Ama yedi şehirde elden dağıtım gerçekleşiyor.

• Tanıtım ve reklam en çok zorluk yaşadığımız alan. Bir yayını herkese tanıtabilmenin ekonomik maliyeti çok yüksek. Profesyonel dünyada yer alıp, etkili bir tanıtımı gerçekleştirememek olumsuz bir durum. Tanıtım ve reklam politikasını tespit edilmiş bir imaja dayandırmak işi çok kolaylaştırıyor. Örneğin *Kim* kadınları ilerici, özgür, dinamiktir: *Marie Claire* kadınları, güzel, gerçek ve hürdür: *Cosmo* kızları ise başarılıdırlar, güzeldirler, (hatta sevgilileri de yakışıklıdır), hayattan keyif alırlar. Oysa *Pazartesi*'nin politikası, belli bir kadın imajı önermemeye ve sunmamaya dayanıyor.

•Tıpkı imaj gibi, hedef okur kitlesinin belirlenmesi de yayın ve tanıtım politikasını çok kolaylaştırıyor. Piyasadaki bütün kadın dergileri orta ve üst sınıftan kadınları hedefliyor. Oysa *Pazartesi* okur kitlesini her sınıftan, her yaştan, her etnik kökenden, her şehirden gibi geniş bir yelpazeye yaydığı için yayım ve tanıtım politikası zorlaşıyor.

• *Pazartesi* piyasadaki ve piyasa dışı dergilerden farklı olarak haber ağırlıklı.

• Piyasa dergilerinde az ama çok mutlaka yer alan moda, güzellik gibi konular *Pazartesi*'de, "Neden, nasıl" sorularının sorulduğu politik yazıların konusu. Örneğin gümüş takı, diğer dergilerde, "Çok moda", "Nerede bulunur?", "Hangi giysiyle kullanılır?" ya da "Büyülü", "Çok şık" başlıklarıyla ele alınırken, *Pazartesi*'de altın ya da gümüş takmanın anlamı üzerinde duruyoruz.

• Piyasa dergileri açısından tarih gibi popüler sayılmayan bir konu bizim en önemli konularımızdan. Kadınların gizli tarihlerini ortaya çıkarmanın yanı sıra geçmişimizi bilmenin bizi güçlendireceğini düşünüyoruz.

• Piyasa dergilerinde, "Erkeğe haz vermenin yirmi yolu", "Aldatılınca neler yapmalı?" gibi başlıklarla verilen reçeteler, bizde yer alınıyor. Biz sadece kadınların yaşadıklarını, deneyimlerini aktarmalarını önemsiyoruz.

• Pek çok dergide kültür ve sanat elit diyebileceğimiz bir tarzda ele alınırken, *Pazartesi*'de kadınların ürettiği ve tükettiği her şeye ve popüler olmayan kadın sanatçılara da yer veriyoruz.

• Piyasa dergilerinin kadın cinselliğinin konuşulmasında önemli bir yeri var. Ancak biz kadın cinselliğini teknik bir bilgi düzeyinde değil, politik olarak tartışıyoruz. Ayrıca "Ayıp Köşe" de ayırt edici bir farklılık.

Farkı farkettiniz mi?

Filiz Koçali

Kadın haklarını kapsamayan insan hakları olmaz!

İnsan Hakları Haftası dolayısıyla, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Vakfı ve Heinrich-Böll Vakfı'nın ortaklaşa düzenlediği "Sokaktan Yasalara Haklarımız ve Biz İnsan Hakları Eğitimi Sempozyumu", 16-17 Aralık 1995 tarihlerinde İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri'nde gerçekleştirildi. Forum şeklinde düzenlenen ilk günün ikinci oturumunda yer alan konuşmacılar, kadın, çocuk, işçi, hukukçu, sağlıkçı, eğitimci ve AIDS'lilerin hakları üzerine konuştular. Kadın hakları konusunda Mor Çatı Temsilcisi Canan Arın, kadınların hukuki ve yaşamsal haklarının korunması gerektiğine değinerek kadın sığınmaevlerinden sözetti. Bir eylem-araştırma grubu olan Kadının İnsan hakları Projesi'nden Pınar İlkkaracan, iki yıldır sürdürdükleri çalışmaları özetleyerek ileriye dönük planların anlattı. Dergimizi temsilen katılan Füsun Özlen, kadınların hak mücadelesinin insan hakları mücadelesi içinde hukuk ve devlete karşı verilmesi gerektiğini, kadınların tüm hak taleplerinin insan hakları mücadelesi içinde eritilemeyeceğini söyledi. Kadın araştırmaları Enstitüsü'nden Fatmagül Berktay, kadınların bilgi üretime ve bilgiye ulaşma haklarının kısıtlılığından söz ederek, kadın hakları mücadelesinin insan hakları mücadelesiyle sınırlanamayacağını belirtti.

Sendikada çocuk odası

Eğitim-Sen Adana Şubesi'nde bir çocuk odası açılmış. Çocuklu üyeler, sendikal faaliyetlere katılırken artık, "Nereye, kime bıraksam?" kaygısını yaşamadan çocuklarını da yanlarında getirebilecekler. Kadın Komisyonu'nun çabalarıyla açılan çocuk odası, belki erkek üyelerin de işine yarar...

Buluş Adamları Derneği buluş kadınlarını ödüllendirdi!

Birbirinden ilginç buluşların sergilendiği "Buluşlar Sergisi"nde, buluşlar değerlendirildi. Yüzden fazla erkeğin arasında sadece altı kadın vardı ama birinci ve üçüncülüğü kadınlar aldı. Ödülü veren iki kuruluştan birisi, "Buluş Adamları Derneği."

Esnek topuk, çayı kendi kendine demleyen demlik, kuruyemiş kaplarından el değmeden bir porsiyon (80 gr) çerez boşaltma aygıtı, elektrikli ve zemberekli beşik, otomatik musluk, motorsuz havada uçan oyuncak, çay tabaklarında şekerin ziyan olmasını önleyen özel bölüm, çiğ köfte makinesi, fındık kırma makinesi, dumansız sigara içme cihazı, deniz dalgalarının kaldırma ve çarpma gücünden elektrik elde etme sistemi, zeytin yeme maşası, sessiz çay kaşığı, hatalı sollamayı önleyen alet, kendiliğinden açılan otomatik çöp kovası, elektronik fotoğraf albümü... Bütün bunlar geçtiğimiz günlerde açılan bir serginin ürünleri. 1. Ulusal Buluşlar Kongresi ve Buluşlar Sergisi'ni, Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları-Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV) ile Buluş Adamları Derneği ortaklaşa düzenlemiş. Düzenleyen derneğin adı Buluş Adamları olarak geçiyor ama sergiye kadınlar da katıldı. Üstelik yapılan değerlendirmede birinciliği ve üçüncülüğü de kadınlar aldı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi Yardımcı Doçentlerinden Hülya Kalaycıoğlu, çay atıklarından levha yonga yapımıyla (bizim sunta adıyla bildiğimiz şey) birinci oldu. 11 yıl önce Sanayi Bakanlığı'ndan patent alan ve ilk patent alan kadın olan Ziraat Mühendisi Ayten Güvener'e üçüncülüğü kazandıran buluşu, zeytin zararlılarına karşı kullanılan bir ilaç. Onun bulduğu ilaçla her yıl 20 milyon ağaç ilaçlanıyor ve biz bu ilaç sayesinde daha lezzetli, çürümeyen, kurtlanmayan zeytinler yiyebiliyoruz.

Sergiye Müzeyyen Kürkçü de çocukların uyurken üzerini açmasını engelleyen askı, Fatma Şişik sabunu ekonomik kullanma, Yasemin Özdemir güneş enerjisiyle çalışan bir ısıtma sistemi, Zehra Çağlayan saç yıkama makinesi buluşlarıyla katıldılar.

Müzeyyen Kürkçü, "Buluşları ihtiyaçlar yaratıyor", diyor. Kendisi bir oğlu olunca ve üzerini çok açtığı için de sık sık hastalanınca, uyguladığı çeşitli yöntemleri geliştirip, patent aldığı buluşunu gerçekleştirmiş. Yorgana bantlanan askılar hem çocuğun rahatça hareket etmesini, hem de üzerinin açılmamasını sağlıyor. Kürkçü, Türkiye'de patent alan ikinci kadın, iki yeni buluşu daha varmış, patent almak için başvurmayacağını söylüyor. "Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bugüne kadar sadece 194 kişi patent alabilmiş, bunların altısı kadın. Bu yıla kadar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Orta Ölçekli İşletmeler Daire Başkanlığı veriyordu. Şimdi Patent Dairesi Başkanlığı veriyor. Patent almak için bulduğunuz ürünün ilk olması gerekiyor. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından insan sağlığına, Çevre Bakanlığı tarafından da çevre sağlığına uygun olduğunun onaylanması gerekiyor. Buluşunuzun sizin izniniz olmadan üretilmesini denetleyecek olan da devlet. Bu denetim için devlete para ödüyorsunuz. Önce patent başvurusunda, sonra patent aldığınızda para veriyorsunuz, sonra da her yıl bir ödeme yapıyorsunuz. Kısacası buluş için devletin bir desteği yok, aksine epeyce para harcamanız gerekiyor. Belki de bu yüzden, her yıl Almanya'da 50 bin, Japonya'da 70 bin patent başvurusu varken, Türkiye'de sadece 50 ile 80 arasında başvuru oluyor. Bundan sonrası için de özendirici bir şey yok. Patentini aldığınız buluşunuzu muhtemelen kendi olanaklarınızla üretip, pazarlamak zorunda kalıyorsunuz" diyor. Gerçekten de Müzeyyen Kürkçü, buluşunu üretebilmek için malzemeleri toptancılardan satın almış, üretmiş ama doğru dürüst pazarlayamadığı için çoğu elinde kalmış.

Serginin en önemli yararlarından biri buluş insanlarının sorunları aktarma fırsatı bulmaları oldu. Bir de "Buluş Adamları" tanımının tartışılması. Önümüzdeki yıllarda belki "bilim insanı", "iş insanı" gibi "buluş insanı" sözü de kullanılmaya başlanır

Hülya Kalaycıoğlu birinci oldu.

DAVALAR

Zeynep'e yine tahliye yok

• Kumkapı cinayeti sanığı Zeynep Uludağ son iki duruşmada da tahliye olmadı. Bir önceki duruşmada yurt dışında bulunan Ercan Kavuncu'nun avukatı üç tanık gösterdi. Tanıklar Kavuncu'yu tanımadıklarını söylediler ama biri "Ercan ağbi" diye söz etti. Ayrıca Zeynep'in avukatı Nuran Atahan tanıklardan birinin Kavuncu'nun çocukluk arkadaşı olduğunu iddia etti. Tanıkların hepsi kavgayı ve Zeynep'in tokat yiyip yere düştüğünü ve Zeynep in bıçağı lokantadan aldığını ama İsmail Kızılkaya'yı kavga sırasında görmediklerini söylediler. Olayın süresi ve Kızılkaya'nın taksiye bindiği yerle ilgili çelişkili ifade verdiler. Adli Tıp raporu daha ayrıntılı bir bilgi için geri gönderildi.

• Son duruşmada Adli Tıp raporu açıklandı. Rapora göre ölüm nedeni kan kaybı. Karın bölgesindeki darbeler öldürücü değil. Eğer bacaktaki yaranın üzeri bağlansa ya da zamanında müdahale edilseymiş, Kızılkaya yaşayacakmış. Zeynep'in yeni duruşması 15 Ocak'ta.

Tecavüzcülere 8 yıl

• Ankara Gölbaşı'nda arabasına bindiği iki kişi tarafından cinsel ilişki kurmaya zorlanan üniversite öğrencisinin yaşadıklarını Temmuz sayımızda haber yapmıştık. Mahkeme sonuçlandı, suçlular Halil Kortulu (devlet memuru, evli) ve Celalettin Taşhan (oto tamircisi, evli, iki çocuk sahibi) 8'er yıl 6'şar ay ceza aldılar.

• İşe müracaat eden A.B'yi "müşteriyle barda buluşacağız, sen de gel" diyerek kandırıp evine götürerek tecavüz eden, sekreterine de bu sırada fotoğraf çektiren Mehmet Bülent Şen (Çocuk bakımı, temizlik ve hastabakım şirketi sahibi), tecavüz suçundan 7 yıl, alıkoymaktan 3 yıl, ruhsatsız silah taşımaktan 1 yıl, toplam 11 yıl ceza aldı.

Metin Kaçan'ın tanıkları reddedildi

• 18 Aralık'ta, Beyoğlu 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Güneş Davası'nın duruşması vardı. Duruşmaya sanıklardan Metin Kaçan bu kez tutuksuz sanık olarak katıldı ve bundan sonra duruşmadan vareste tutulduğu, ayrıca, Metin Kaçan'ın avukatının bildirdiği tanıkların davayla ilgisiz olduğu gerekçesiyle, dinlenmelerinin reddine karar verildiği öğrenildi. Dava, gelmeyen polis tanıkların dinlenmesi için 7 Mart 1996, saat 10.40'a ertelendi.

"Ayıp Köşe" yargılanıyor

• Çatalca Cumhuriyet Savcılığı, dergimizin üç sayısında yayınlanan "Ayıp Köşe" yazıları hakkında, "Halkın ar ve haya duygularını incitip, cinsel arzuları kışkırtarak, Türkiye'de kutsal olan aile bağı ve birliğini hiçe sayarak suç işlendiği" iddiasıyla, üç ayrı dava açtı. 23 Aralık günü dergimizin Sorumlu Yazışleri Müdürü Filiz Koçali ve Kadın Kültür ve İletişim Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri ifade verdiler. Davaların ilk duruşmaları Ocak ayında Çatalca Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Kocalar dövüyor, küçümsüyor, emrediyor!

Kadın Dayanışma Vakfı'nın Ankara'da 5 ilçenin 45 gecekondu mahallesinde 609 kadınla yaptığı yüz yüze görüşmede acı gerçek ortaya çıktı!

Görüşulen kadınların sadece yüzde 3'ü kocasından şiddet görmediğini söylüyor. Yani kadınların yüzde 97'si şiddetle yüz yüze. Yüzde 48'i ara sıra, az: yüzde 31.6'sı bazen. orta şiddette; yüzde 15.6'sı sık sık. çok şiddete uğradığını belirtiyor. Yüzde 21'i kocası tarafından tehdit ediliyor, yüzde 15'i hastanelik olacak kadar kötü dövülüyor, yüzde 12'sine kocası bazen va da sık sık öldürmek istemiş gibi kotu davranıyor, yüzde 8'i de jilet. makas. bıçak, silah gibi delici. kesici aletlerle tehdit ediliyor.

Aynı kadınların yüzde 41'i kocası tarafından küçük görülduğünü, yüzde 26'sı zekâsının kocası tarafından küçümsendiğini, yüzde 41'i kocasının duygularını önemsemediğini söylüyor. Cinsel ilişkiye gelince... Yüzde 51'inin kocası, kadının isteyip istemediğine aldırmadan cinsel ilişkide bulunuyor. yüzde 21'i de kadını, istemediği biçimde/türde cinsel ilişkiye zorluyor.

Şiddet bu kadarla bitmiyor. Yüzde 62'sinin kocası, kadın onun düşüncesine katılmazsa kızıyor. Yüzde 43'ünün kocası evişleri zamanında yapılmazsa sinirleniyor, yüzde 74'ünün kocası bağırıp azarlıyor, yüzde 35'inin kocası başkalarının önünde azarlayıp hakaret ediyor.

Daha bitmedi. Yüzde 34'ünün kocası, "Ben olmasam hiçbir iş başaramazsın" diyor, yüzde 77'sinin kocası çalışmasına izin vermiyor, yüzde 21'inin kocası evi idare etmek için yeterli parayı vermiyor.

Kadınların yüzde 22'si akrabaları ve ailesiyle görüşmek, yüzde 21'i arkadaş, komşu toplantılarına katılmak, yüzde 50'si biçki-dikiş kursu vb. eğitimlere katılmak için kocasından izin alamıyor.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın Avrupa Birliği'nce desteklenen "Kadının İnsan Hakları" projesi geçtiğimiz Eylül ayında sona erdi. Bu çalışmada 796 kadın eğitim çalışmasına katıldı. eğitim çalışmasına katılan kadınların 609'u ile de bu anket çalışması gerçekleşti. Ankete katılan kadınların yüzde 82'si 16-45 yaş arasında ve yüzde 97'si evli, yüzde 3'ü ise boşanmış. Kadınların yüzde 22'si okur yazar değil, yüzde 86'sı en çok ilkokulu bitirebilmiş. Yüzde 91'inin kendine ait geliri yok. yüzde 26'sı dört ya da daha fazla çocuklu. Yüzde 50'si Ankara'ya göç etmiş. ama geleli on yıldan fazla olanlar çoğunlukta.

Ve sonuç: ankete katılan kadınların yüzde 42'si kocasının iyi huylu bir insan olmadığını düşünüyor.

Karabiber açıldı

Tünel'de iki buçuk katlı, sevimli bir binada. doğal gıda maddeleri satılıyor ve geleneksel yemekler sunuluyor. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı, dar gelirli kentli ve köylü kadınların gıda ve gıdayla ilgili urunleri için bir satış merkezi açtı, adı Karabiber. Karabiber de Kastamonu. Gaziantep, Muğla. Tokat. Artvin'den. çevrelerindeki köylerden ve İstanbul'dan kadınların evlerde hazırladıkları. reçeller, turşular, tarhanalar, cevizli sucuklar, salçalar, erişteler, fırınlanmış mısır unu, bulgur gibi bildik yiyeceklerin yanı sıra, bulgurlu kuskus, kondepso, dal turşusu, pelverde. alıdat pekmezi, kavrulmış mercimek. kiren ekşisi, firik. menengiç kahvesi gibi yöreleri dışında pek bilinmeyen yiyecekler doğa dostu ambalajlarda satılıyor. Bu yiyeceklerle ilgili bir de yemek kitabı hazırlanmış. Avrıca her gün. mantı. içlikofte, sütlaç, geleneksel yemek günlerinde de şıps, cevizli bat. laz boreği, firik pilavı. pirpirim aşı. nivik, sıbzal pişiriliyor. Çalışanlar ise Vakfın daha önce Kocasinan'da bolge çalışması yaparken tanıştıkları kadınlar. Ayla Şencan. Nazan Gültokmak ve Sevil Kartal ilk kez dışarda çalışıyorlar.
Uğramak isterseniz. adres: General Yazgan Sokak, No.3. Tünel.
Siparişler için tel: 0212. 251 90 85.

Tecavüz sanığı aramızda

Sekreterine tecavüz eden patron 45 günde serbest bırakıldı.

Ankara'da müteahhitlik yapan İsmet Tutumlu yanında çalışan sekreteri A.B.'ye (adı bizde saklı) tecavüz etmekten yargılanıyor ama serbestçe aramızda dolaşıyor. A.B., 13 Mart 1995 günü yaşadığı olay üzerine gece sabaha karşı karakola giderek durumu bildirmiş ve Adli Tıp'a sevkedilmiştir. Adli Tıp raporunda, "Taze yırtık tespit edilmiş". A.B fiili livataya da uğradığını söyleyince ikinci kez Adli Tıp'a gönderilir. "Şalısın fiili livataya maruz kaldığı" anlaşılır. İsmet Tutumlu yakalanır ve'tabii ki suçu kabul etmez, babası ile iki yakın arkadaşını tanık olarak gösterir. Bu arada üzerinde bulunan akineton hapları -cinsel uyarıcı özelliği vardır- mahkeme heyeti için uyarıcı olmaz. Ankara Adli Tıp'tan alınan raporlar yeterli olmadığı için A.B. İstanbul'a gönderilir. Kan ve meni lekelerinin olduğu elbiselerinde yapılan incelemeler sonucu ise, "Kanın samğa ait olmadığı", tespit edilerek İsmet Tutumlu serbest bırakılır. Ve herşey tecavüze uğrayam canından bezdirmek, şikâyet ettiğine pişman etmek üzerine kurulu olduğu için şu sıralarda saldırgan serbestçe hayatına devam ediyor, A.B. ise bitmeyen inceleme ve araştırmalarla uğraşıyor. Kan lekelerinin samğa değil zaten kendisine ait olduğunu anlatmaya çalışıyor. A.B. Mart ta yaşadığı olay nedeniyle ikinci kez İstanbul'a geldi. Neden ikinci kez olduğu konusunda kimse bir açıklama yapmıyor. İstanbul dışında yaşayan ve tecavüze uğravanların başbelası bir yolculuktur bu seyahatler. Adli Tıp kurumları içinde en yetkili tek kurum İstanbul'da olduğu için, işin içinden çıkılamayınca mağdur İstanbul'a gönderilir, hem de koluna bir damga basıp yanına da bir polis katılarak. Çoğu zaman gece yolculuğu yapılır. Şikâyet ettiğinize edeceğinize pişman etmek için ellerinden geleni yaparlar.

A.B. "Neden ben?" diye soruyor, sürekli acı çeken gözlerle bakıyor. İsmet Tutumlu olaydan sonra. "Sana kimse inanmaz", diyerek gülmüş, "Kimseye bir şey söyleme". diye tehdit etmiş. A.B.'nin şikâyeti üzerine de para teklif etmiş. Kendisinden, A.B'nin deyimiyle de "para"sından. paranın gücünden çok emin. Tecavuz samğı olduğu halde bu kadar kısa sürede serbest kalması da bunu göstermiyor mu? Şimdi A.B.'nin yanındayız, suçlu cezasını çekene kadar da bu işin peşini bırakmıyacağız. Ankara'da bir grup kadın avukat toplu halde A.B.'nin davasını gürüyor

Azman penislerin harikalar diyarı!

Cinsellik erkek iktidarının çok önemli bir alanı. Bunun üzerine kafa yormanın ötesinde, arzularımızı hazlarımızı ifade edecek erotik malzemeye de ihtiyacımız var. Ama ortalıkta sadece erkek pornografisi var.

Türkiye'de feminist mücadele, dayak, cinsel taciz, aile reisliği vb. konuları hedef alarak başladığı halde, baştan beri bazı çevrelerce cinsel özgürlükten başka bir şey istemediğimiz, kafayı cinsellğe taktığımız iddia edildi. (Aynı anda ve aynı çevreler tarafından frijit, aseksüel, erkek düşmanı olduğumuz da söylendi. Bız bu çelişkiyi henüz izah edebilmiş değiliz) Oysa cinsellik hâlâ feministlerin pek az değindikleri bir alan olmaya devanı ediyor. Cinsellik erkek iktidarının çok önemli bir alanı ve bu konu üzerine kafa yormak kadınlar için çok önemli. Ayrıca yalnızca teori de değil: kadınların arzularını, hazlarını ifade edecek erotik malzemeye de ihtiyaçları var. Ve bu özellikle Türkçe'de kadınların tamamen bakir bıraktıkları bir alan. Bu düşünceyle dergimize bir "Ayıp Köşe" koyduk. Koymaz olaydık. Bütün okur toplantılarımızda en çok tartışılan köşe oldu "Ayıp Köşe". Tuhaf ama derginin en çok beğenilen (okur anketlerimizde en çok 10 üzerinden 10 alan köşe) ve aynı zamanda en çok eleştiri alan bölümü olma sıfatını kazandığını söyleyebiliriz; kimine göre "mükemmel", kimine göre "berbat". Doğrusu bizim bu işi kıvırabileceğimize dair zaten çok ciddi kuşkularımız vardı, hâlâ var. Cinsellik konusunda kamuya açık bir biçimde konuşmak bizim için de yeni bir şey, kadın erotikası konusunda elimizde bir miras yok. Yine de bir yerden başlamak önemli.

"Ayıp Köşe" konusunda aldığımız en ciddi eleştirilerden biri, erkek pornosundan pek de farklı olmadığı. Kadınların cinselliği de bu toplumun normları içinde oluştuğuna göre, bu eleştiriyi tümden reddetme şansına sahip değiliz. Yine de amacımızın misilleme yapmak olmadığını, kadınların nasıl bir cinsellik istediklerini, neleri arzu ettiklerini araştırma çabası içinde olduğumuzu söylemeliyiz. Bu konudaki eleştirilerden sonra şu erkek pornosuna bir bakalım dedik. "Ayıp Köşe ye benziyor mu, siz karar verin:

Azman, azgın alamet, hayvan, panter...

Çıplak kadın fotoğraflarından, çeşitli vajinaların (keşke buna daha az tıbbi ve Türkçe bir isim bulabilsek, ama küfürlerde geçmeyen bir isim), adeta sayfa dışındaki havalı bir penise doğru açılmış kocaman resimlerinden söz etmeye her halde gerek yok. Daha ilgi çekici olan, bu dergilerdeki penislerin boyutları. Her biri dünyadaki erkeklerin yüzde doksanını aşağılık kompleksine sevk edebilecek irilikte ve de pompayla takviye edilmiş hissi verecek kadar dik; genellikle "azman", "azgın alamet", "sap", "allame", "hayvan", "panter" gibi isimlerle çağrılıyor ve "kocaman, upuzun, bilek kadar kalın" gibi sözcüklerle tanımlanıyor. Penislere yönelen kadınların ağızları hayranlıktan ve istekten bir karış açılmış: gözleri tapınılacak bir şeye bakar gibi kaymış ve arzu dolu.

Vajinalarımızın bu erkek dilindeki isimlerini biliyor musunuz? "Şeftali", "bal kutusu", "yarık", "aşk üçgeni" ve küfürlerden bildiğimiz diğer isimler.

Cinsel ilişkinin nasıl bir şey olduğuna gelince, kadınlar "vurduruyor" ya da "düzdürüyorlar". Erkekler "beceriyorlar", "pompalıyorlar"; boşaldıkları anda tekrar ereksiyon oluyor ve bunu aralıksız sekiz saat kadar sürdürebiliyorlar. Bu dergilerdeki kadınların öyle ön sevişme falan gibi dertleri yok. Bir adamı ya da penis görmesinler, hemen sırılsıklam oluyorlar, hatta hep ıslak geziyorlar. Bu işe doymuyorlar; on sekiz saat "düzdürüp" yirmi sekiz kere orgazm oluyorlar. Genellikle ağızlarında, anüslerinde ve vajinalarında "üç sapa sahip olmak" onlar için en çıldırtıcı şey. Bedenlerinde müsait bir kaç delik daha bulunmadığına hayıflanıyorlar adeta. "Vantuz gibi emiyorlar". "Bir damlasını bile zıvanı etmiyorlar". Anal sekste katiyen krem ihtiyaç duymuyorlar, "kanırta kanırta duzulmek" istiyorlar. Ve bütün bunların sonunda asla helak olmuyorlar.

Kadınlar kapı aralarında postacı ya da kapıcıya, alış veriş yaparken ayakkabıcıya, lokantada garsonlara hemen ayaküstü "vermek" için hep hazırlar, hatta bunun için kıvranıyorlar. Eve çağırdıkları tamircilere kapıyı açtıklarında, üstlerinde her zaman kısacık, şeffaf bir gecelik ya da kombinezon var. Bir çağırdıkları tamirciyi arada bir hep çağırma alışkanlığı ediniverivorlar ve onlara tartışmasız bir biçimde hep buzlu viski ikram ediyorlar.

Buyrun, erkeklerin onları kimi zaman yetersizlik, aşağılık duygularına sürükleyen fantezilerinin temel çizgileri bunlar. En azından bunları istemeye yönlendiriliyorlar, istediklerine inandırılıyor ve de uygulamaya çalışıyorlar. Ya siz ne arzu ederdiniz?

Buluştuğumuz andan beri bakışlarının çağrıştırdığı düşüncelerle ürperiyordum. Birlikte yemek salonuna geçtik. Siparişimizi alan garson gittikten sonra, bileğimde, parmaklarımda ürpertili dolaşan ellerinin yerini dudakları aldı, öpüyor, parmaklarımı emiyordu. Soluklarım sıklaştı. Masanın örtüsü yere kadar iniyor dizimi dizine değdiremiyorum diye kızıyordum ki, bacaklarımı okşayan bir çift el ve öpücükler. Gözlerimi açtım. Karşımda oturan eşim yoktu. Kuşkuyla etrafıma baktım kimse bize yani bana bakmıyordu, herkes sakindi. Garsonu gördüm. İçkilerimizi getirmiş tatmam için bekliyordu. Bacaklarımdaki eller ilerliyor dudaklar kasıklarımı öpüyorken içkiyi tattım. Evet, lütfen diyebildim. Servisini bitirip gitmişti nihayet. Hayır, daha ileri gidemez dediğim noktalarımda dolaşıyordu dili, dudakları. Külotumun kenarında bir dokunuş hissettim; yırtılan çamaşırımın tamamen ortada bıraktığı vajinam kıvranıyordu. Dili ve dudakları kalbimin atışlarına eş bir hızla öpüşlerini sürdürüyor, gözlerim kapanıyordu. Çevrenin bakışlarını kontrol edecek gücüm kalmamıştı. Küçük bir inilti kaçtı dudaklarımdan. Dili klitorisimi emiyor, yalıyor ve asla uzaklaşmıyordu. Çevreyi unuttum. İçimin derinliklerinde duyduğum gıdıklanma çoğaldı, çoğaldı... Şimdi! İşte şimdi penisini içimde duymak istiyor, vuruşlarını arıyordum. Dili, klitorisimi emerken parmağımı vajinamda duydum. İçimdeydi. Kasılmalarla bu yabancının verdiği haz yükseltiyordu beni. Bir zirveye doğru yükseldim, yükseldim, ve o en büyülü anda işte... Gözlerimi açtım, soluklarımı ayarlamaya çalışırken etrafıma bakındım. Asayiş berkemal. Masanın altından çıkan sevgili eşimi bize doğru gelen garsondan başkası görmemişti. Çakmağı garsona göstererek, "Eğer bulamasaydın çok üzülürdüm" diyen bu adam bu gece yemeğinin tümünü bitiremiyecekti.

Erkek gibi giyinmek

Erkek gömlekleri, erkek pantolonları, erkeklerin de giyebileceği kazaklar, ceketler ayakkabılar. Birçok kadın böyle giyinmeyi tercih ediyor.

Giysilerin cinselliği

Erkek kıyafetleri ara ara moda olur, en [illegible]lar bile, gömlekler, kravatlar falan kul[illegible]lar [illegible]a bu yazıda anlatacağım böyle birşey de[illegible] Bü[illegible] giyeceklerini erkeklerinkinden, en azın[illegible]lerinkine benzer giysilerden seçen kadınla[illegible]astediyorum. Gömlek, kazak, pantolon, ceket, [illegible]uksuz [illegible]yakkabılar giyen kadınlar.

Bir k[illegible]m böyle bir şeyi neden tercih eder? Ne [illegible]ız. hakkımızda en mesaj veren şeylerden bi-ri. Hanım hanımcık. seksi. kapalı; giyimimizi tanım-layan bu tür sözler bile yeterince anlamlı. Erkek gi-bi giyinmek de belli bir mesaj veriyor tabii. Ben cin-siyetsizim. en azından cinsiyetimin ön plana çıkmasını tercih etmiyorum; cinsiyetimle tanımlanmak, belirlenmek istemiyorum.

Bir kadın cinsiyetini hatırlatmamayı neden tercih eder? Bence öncelikle cinsiyetlerinden kaynaklanan dezavantajları bertaraf etmek için; işte, meslekte, politikada kadın olmak elini ayağını bağlamasın diye.

Kadınların cinsiyeti neden ellerini ayaklarını bağlar? Çünkü kadınlar ikinci cinstir. ve hepimizin gayet iyi bildiği gibi, herhangi bir alanda "ikinci" olmak, bir tür birincilik mücadelesi olan başarıyı engeller. Ayrıca cinsiyet akla cinselliği getirir, bir kadının cinselliğinin akla gelmesi onun çeşitli biçimlerde taciz edilmesi anlamına da gelir. İnsan taciz edilirken, ya da ya taciz edilirsem diye endişelenirken başarılı olması yine zordur. (Bazı kadınlar, teslim bayrağını baştan çekip bu kadınlık benim nasıl olsa ayağıma takılır, bari ben bunu bir silah olarak kullanayım diyorlar. İşte onlara da "dişiliğini kullanan kadın" adı veriliyor.)

Bu taciz meselesi sadece başarıyla ilgili olarak söz konusu değil tabii. Erkek gibi giyinmenin insanı taciz ve tecavüzden koruduğu fikri yaygındır. Özellikle gece sokağa çıkmak, erkeklerin yoğun olduğu semtlere gitmek gibi riskli durumlar söz konusu olduğunda başvurduğumuz bir yöntem erkek gibi giyinmek. Şimdilerde ancak televizyonda gördüğümüz eski Türk filmlerinde erkek kılığında serserilerin arasında dolaşan, şoförlük falan yapan Fatma Girik, Sezer Sezin gibi artistler bu tedbirin en eğlenceli örnekleri bence. Bir zamanlar solcu kızların erkek gibi giyinmeyi tespih çekmeye kadar vardırdıkları sık sık söylenir. Şimdi de öyle genç kızlar var galiba.

Esas mesele şurada bence; bütün bu kadınlar erkeklerin yaptığı şeyleri yapmak, onlar kadar güvenli yaşamak için neden erkek gibi giyinmek zorunda hissediyorlar kendilerini?

Melek Güneş

Sokağa çıkarken şık mı görünmek istersiniz yoksa rahat hareket etmek mi? İşte giyim konusunda önemli bir ayrım noktası. Otobüse, taksiye binerken sizi engellemeyen, oturup kalkarken tehlike yaratmayan, hızlı yürümeniz gerektiğinde düşmenize yol açmayan, işinizi kolaylaştıran giysiler nasıl olabilir? Buna ayakkabılar da dahil. Aslında çok fazla düşünmeye gerek yok. Özellikle son yüzyılda kamu yaşantısına hakim erkekler bu formun ne olduğunu saptamışlar. Pratikle de sabit olmuş ki klasik erkek giyimi sokağa çıkan, çalışan insan için en kolay biçim. Pantolon, ceket, isterseniz yelek, gömlek ve mutlaka düz ayakkabı. Bütün bu giysilerin ceplerini de düşünürseniz yanınıza çanta bile almanıza gerek kalmaz. Bir de kısa saçlıysanız, görüntü için harcamanız gereken önemli bir vakit size kalmış olur. Üstelik de çorabını mı kaçtı? Eteğim mi açıldı derdi de yok. Kadınlara has giysiler içinde hem şık hem de rahat hareket edebileceğiniz bir form var mı? Yüksek topuklarla hızlı yürüyebilir misiniz? Tarafsız düşünün. Beğendiklerimiz, beğenilerimize sunulanlar rahatlığı değil şıklığı, görüntüyü, kadın vücudunun sunulmasını, süslenmesini esas almıştır. Sokağa çıkınca rahat hareket etmek istiyorsunuz ve erkek giysilerini tercih ediyorsunuz, sorun bitmedi, çünkü bu kıyafetler erkeklerindir ve sizin giymeniz hoş karşılanmaz. Eğer giyerseniz "erkek gibi kadın" olursunuz. Bu da çeşitli anlamlara yol açar, artık cinselliğinden utanıyor mu denir, cinselliğini saklamak mı istiyor, ya da erkek cinsinin yerine mi oynuyor, bahtımıza ne çıkarsa. Ama kesin olan bir şey var ki kimse bundan hoşlanmaz. Bir kadının nasıl giyinmesi gerektiği konusunda karar verilmiştir, bunun içindeki seçenekler kullanılabilir ama karşı cinsin kullanımında olan biçimleri seçmesi pek tasvip görmez.

Evet, çeşitli biçimlerde giyinebiliriz; modayı takip ederek, kendine göre şıklığı yakalayarak, hani öyle bulduğunu üstüne geçirerek, ya da uzun uzun aynanın önünde denemeler yapıldıktan sonra da görenin dudak kıvırdığı üsluplar yakalayabiliriz. Bunların hepsi de kişiliğimizin ipuçlarını verir. Erkek giysileri ise hem çok basit, kullanışlı, pratik hem de istemediğiniz sonuçlara yol açıp tatsızlıklara, yanlış anlaşılmalara neden olabilecek kadar başa bela olur. Karar sizin. Erkek giysileriyle sokakta ve çalışma hayatında yakaladığınız rahatlık mı, "erkek gibi" giyindiğiniz için size gösterilen çeşitli tavırlara karşı mücadele etmek mi? Bu da size kalmış bir şey...

Asuman Bayrak

Aşkların en büyülüsü

Günlerce önceden hayalini kurmaya başlarsınız buluşma saatlerinin. Saçınızı ne zaman yıkayacağınızı, ne giyeceğinizi hep önceden belirlersiniz. Evdeyseniz, saatler geçmek bilmez, evin içinde kilometrelerce yol kat edersiniz. İşteyseniz, nefes nefese eve gelirsiniz.

Zeynep Pınar

iz hiç evli bir adamla birlikte oldunuz mu? Böyle bir ilişkide yaşanan özsaygı yitimini tattınız mı? Hem başka bir kadının mutsuzluğu üzerinde bir mutluluğa ulaşmaya razı olup, hem de bunun sonucunda neredeyse o kadından da daha doyumsuz kalmaya mahkûm olmanın çaresizliğini en içinizde duydunuz mu? Ben bütün bunları yaşadım ve şimdi geriye dönüp baktığımda, evli bir adamla gizli bir ilişki yaşamanın bir kadının kendine yapabileceği en büyük kötülüklerden biri olduğunu düşünüyorum.

Bu tür ilişkiler genellikle evli erkeğin evliliğinde ne kadar doyumsuz olduğunu, kendini ne kadar baskı altında hissettiğini anlatmasıyla, ya da ima etmesiyle başlar. Kendi karısı, maalesef, çok geri, belki de tutucudur. Çocuklarla baştan beri yanlış bir ilişki kurmuştur; herşeylerine karışıyordur, onlara nefes aldırmıyordur. Evde kimsenin istediği gibi davranmasına izin vermiyordur. Saplantıları, korkuları vardır. Onunla, sizinle konuşulduğu gibi konuşmak imkânsızdır; anlamaz. Zaten cinsel fantezileri de yoktur, cinselliğini "özgürce" yaşamıyordur.

Oysa siz ne kadar anlayışlısınız... İnsan sizinle en gizli düşüncelerini bile paylaşabilir. Söylediklerinin yanlış yorumlanmayacağına emin olabilir. Evet, siz özgür bir kadınsınız. (İşte bu zokayı yuttunuz mu, işiniz bitti demektir. Çok değil, birkaç ay sonra başka bir kadına sizin ne kadar alıngan, hatta baskıcı olduğunuzun anlatılacağına emin olabilirsiniz.) Sizinle sevişmek kimbilir ne kadar farklı olur...

İlişki başlamıştır. Yalnız yaşıyorsanız, ya da başka bir arkadaşınızla ev paylaşıyorsanız, buluşmalar sizin evinizde olur. İşinin türüne göre, ya öğle saatlerinde ya da iş çıkışı size gelir. Siz herşevinizi ona göre ayarlarsınız. Öyle ya, o karısına, ailesine rağmen sizinle birlikte olmakla büyük bir fedakârlık yapıyordur. Oysa sizin zamanınız kendinizindir. Nasıl olsa başka arkadaşlarınızla her zaman buluşabilirsiniz.

Günlerce önceden hayalini kurmaya başlarsınız buluşma saatlerinin. Saçınızı ne zaman yıkayacağınızı, ne giyeceğinizi hep önceden belirlersiniz. (Gerçi ne giydiğinizin çok bir kıymeti harbiyesi yoktur. Zaman kısıtlı olduğu için üstünüzde pek uzun kalmayacaktır giydikleriniz.) Evdeyseniz, saatler geçmek bilmez, evin içinde kilometrelerce yol kat edersiniz. İşteyseniz, nefes nefese eve gelirsiniz.

Yarım saat gecikmenin lafı olmaz tabii. Bir görüşmedir kurtulamamıştır, ya da patronu son dakikada bir iş vermiştir. (Nedense siz muhtemel bütün işlerinizi, olanları ve olabilecekleri önceden kestirip, o saatleri boş bırakmayı başarmışsınızdır.) Nihayet kapı çalar. Genellikle bir demet çiçek, ya da sizin özellikle sevdiğiniz bir tatlı vardır elinde. (Bunların, ertelenemez gidiş için bir sus payı olduğunu zamanla keşfedersiniz. Ayrıca, çok fazla özel hediyeler beklemeyin. Bluzlar, gecelikler, evde bekleyen kadının sus paylarıdır.)

Ne kadar da ateşli geçer o sonu belli sevişmeler. Bedeniniz sanki bir kronometreye uygun tepkiler veriyordur. Hemen uyarılırsınız... Hemen orgazm olursunuz... Hatta belki bir daha... Derken bir an gelir, ses tonu da, beden dili de değişmeye başlar. Bir gündeliklik, olağanlık sezmeye başlarsınız. Gitme saati yaklaşmıştır. O gece eve misafir gelecektir. Böyle durumlarda gecikirse karısı çok üzülüyordur. Ya da gece yemeğe çıkacaklardır; evde çocuklarla bir süre geçirmesi gerekiyordur. (Hayır! Sakın aklınızdan, "Zaten haftada bir geliyor, boş bir akşamını ayarlayamaz mıydı?" diye geçirmeyin. Mesele boş zaman kıtlığı değil, sizin için hayatında küçük de olsa düzenlemeler yapmaya karşı dirençtir.) Yataktan kalkma vakti gelene kadar sizi bir başka havaya sokmuştur bile. O muhteşem yoğunluktaki iki saat uçmuş gitmiş, koca bir haftanın bitip tükenmez yüz altmış sekiz saatinin sıkıntısı içinizi kaplamıştır. Telefon başında geçirilen, belki rastlarım diye yolunuzu uzattığınız için sokaklarda harcanan anlamsız saatlerin ağırlığı yerleşmiştir her yanınıza.

Onu kapıdan uğurlarken kırgınsınızdır ama, söylenecek bir şey olmadığını da çok iyi bilirsiniz. Yatak odanıza donersiniz. Öfkeyle kırgınlığın içiçe girdiği anlardan biridir bu. Bir yandan vücudunuzda hâlâ o iki saatin sıcaklığı vardır, hiç geçmesin istersiniz. Ve karmakarışık yatağın içinde öylece kalakalırsınız. Bir yandan isyan duyguları boğazınızı sıkar. İçinizden, arkasından koşup, "Yatakta menini unuttun!" falan gibi birşeyler haykırmak gelir. Ama o artık arabanın avnasında yüzünde bir iz kalıp kalmadığını kontrol ediyordur.

Derken bir gün gebe kalırsınız, kesinlikle çocuğu aldırtmaya kararlısınızdır, ama yine de kürtaj olacağınızı haber verirsiniz. Size her türlü maddi yardımda bulunmaya hazırdır, ama herkesin bildiği bir hastanede görülmesinin doğru olmayacağına birlikte karar verirsiniz. Bir haftalık süre henüz dolmamış olduğu halde, kürtajdan bir gün sonra ziyaretinize gelir. O kadar çılgınca istiyorsunuzdur ki birbirinizi, doktor yasakladığı halde o gün de sevişirsiniz.

Aylar sonra, bir yerden bir haber gelir kulağınıza. İnanmazsınız, ama doğrudur. İş çıkışında sık sık iş çevresinden bir kadınla görülmeye başlamıştır. İlk aklınıza gelen, o saatleri sizden esirgemiş olduğudur. Ama artık öğrenmişsinizdir. Sizden esirgediği, saatleri değil kendisidir. Hem sizden, hem karısından esirgediği, bir süre sonra da yeni iş arkadaşından esirgeyeceği... O kendini ancak sizi birbirinize kırdırarak var ediyordur çünkü.

Ahmet abi

Birden Ahmet abinin elinin elimi okşadığını farkettim. Önce yanlışlık olmuştur diye düşündüm. Ama bitmedi. Elleri daha yukarılara, dirseklerime kadar çıkmaya başladı.

Ahmet abiyi tanıdığımda on beş-on altı yaşlarındaydım. Abimin üniversiteden arkadaşıydı. Ben de üniversiteye başlayınca daha çok yakınlaştık. Çok sevecen, iyi, dürüst bir insandı. Karısıyla da çok iyi arkadaştım. Evlerine gidip geliyordum, akşamları ağbimin evinde toplanıp sohbet ediyor, eğleniyorduk.

Bir gece Ahmet abi ve abimle Haliç kıyısında yürüyorduk. Birden Ahmet abinin elinin elimi okşadığını farkettim. Önce yanlışlık olmuştur diye düşündüm. Ama bitmedi. Elleri daha yukarılara, dirseklerime kadar çıkmaya başladı. Abim hiçbir şeyin farkında değildi, zaten ortalık çok karanlıktı. Biraz önden yürümeye başladım. Az sonra ikisi birden koşup koluma girdiler ve aynı şey devam etmeye başladı. Kolumu çektim, yine koluma girdi. Abimin anlamasından çok korkuyordum. Artık eve gitmek istiyordum ama abim geceyi uzatıyordu, kıyıda bir banka oturduk. Yeni birlikte olduğum bir erkek arkadaşını vardı, ikisi de onu biliyor, tanıyorlardı. "Sen onu sevdiğinden, birlikte olmak istediğinden emin misin?"

İlk ve tek evim

Evet, aşıktım ben o eve ve o evde. Bedenime ilk nasıl dokunulmuşsa, ben de o eve dokunmuştum aynı duyarlılıkla.

Şimdi düşünüyorum da, en sevdiğin evdi orası. Benimdi. Bir küçük oda, bir salon, mutfak ve banyo. Uç tane de penceresi vardı sokağa bakan. Küçük odada bir divan, plastik bir elbise dolabı, duvar kenarındaki çıkıntıda kitapların, çalar saatim. Salonda ise yine bir divan, eski bir gaz sobası, masa olarak kullanılmak üzere televizyon kutusu, üç katlı kitaplığım, mutfağa çıkan bir basamak, mutfakta ise tencere, üç beş tabak ve ıvır zıvır.

Gerekli olan herşey vardı o evde ve gereksiz hiçbir şey de yoktu. Bana aitti orası. Yeşil renkli, ördek desenli divanda yatarken, sokaktan geçen insanların gülüşlerini, arabaların farlarını, evsahibimin çocuklarının koşuşturmalarını yani tüm gürültüleri ve kokuları severdim işte. Korkardım bazen de gereksiz yere. Bir akşam pencereye vuruluyor sanıp nasıl da korkmuştum, saatlerce öylesine kıpırtısız kalmıştım yatakta. Meğer pencere rüzgârda sallanıyormuş yalnızca.

Dışarıdan görüntüsü de güzeldi evinin. Ahşaptı ev, evet o güzelim ahşap renginin sevimli kıldığı evlerdendi. Ahşabın sadeliğini ve kalıcılığını hep sevmişimdir. Sıcaktır, sevgiyle kucaklar insanı.

Evet, aşıktım ben o eve ve o evde. Bedenime ilk nasıl dokunulmuşsa, ben de o eve dokunmuştum aynı duyarlılıkla. Adımları aşkla atmıştım incitmekten korkarak. Hiç sevinediğim halde pencereleri silerken, karşı apartmandaki meraklı komşu kadına bile gülümsemiştim.

Kapıyı çekip, taşlı yoldan inerken terketmenin hüznü içimi sarmıştı. Onu, evlenmek için, artık 'benim' değil 'bizim' olan eve gitmek için bırakmıştım.

Bir daha dönmemek üzere gittiğimde, ağlamıştı.

İzber Barın

Paris'te İstanbullu bir genç kız

Grev sırasında patenlerimle düşe kalka ilerleyemeyeceğimi anlayınca otostop çekmeye başladım. En ucuz, en çabuk ve en eğlenceli yol bu.

Paris'te toplu taşıma sektörünün greve girmesiyle, insanlar normal bir hayata devam edebilmek için değişik yollar denediler. Paris öyle çok küçük savılmaz ama metro ve otobüs normal zamanda çok iyi işliyor ve hervere çabucak gidilebiliyor. Millet patenlerini, kavkaylarını, motorlu kavkaylarını ve bisikletlerini kaptığı gibi kendini sokağa attı. Yıllardır yürümeyen insanlar sabah işe gitmek için iki veya üç saat kadar yürümeye, bazıları koşmaya başladı. Ben de patenlerimle düşe kalka ilerleyemeyeceğimi anlayınca otostop çekmeye başladım. Valla en ucuz, en çabuk ve en eğlenceli yol bu. Üstelik bir sürü insanla tanıştım. Zaten grev boyunca (üç hafta) tuhaf bir hava esti şehirde; sokakta insanlar birbirleriyle selamlaşır ve yardımlaşır oldular.

Stop çekmenin iki yolu var. En iyisi yaya geçitlerinde durup, duran arabaların camını tıklatıp "Merhaba, ...'e doğru gidiyor musunuz? Beni de götürebilir misiniz lütfen?" demek. Hem arabalar durmak zorunda (kırmızı ışıkta) hem de şoförün tipine bakıp ona göre arabanızı seçme özgürlüğüne sahipsiniz. İkinci seçenek "klasik yöntem", yolun kenarında durup kolunu uzatıp başparmağını açmak ve beklemek. Hiçbir zaman fazla beklemeye gerek kalmadı. O karda kışta durumunuz acındırıyor tabii insanları. Bu yolla birkaç tane bayağı yakışıklı erkekle Paris'in ilerlemeyen trafiğinde sohbet ettim. içlerinden bir tanesi bana telefon ve adresini verip, Fransa'nın çok güzel bir bölgesindeki büyük evine davet etti. (Tabii, "İstanbulluyum aslında" devince dayanamıyorlar, doğunun büyüsüne kapılıveriyorlar!) Bir tane Pink Floyd delisi pastacı, çok az Fransızca konuşan kamyonetli ve bıyıklı musluk tamircisi, bir pazar sabahı müzeye gitmeye çalışan iki turist kız, eskiden Fransızca hocası olan ama artık boya badana işleri ile uğraşan, benim okulumdan mezun bir adam, eski sosyalist, şimdi işsiz ve zengin ama hâlâ solcu ve bu grevde arabasını çaldırmış bir kadın, Portekiz müziği (Madredeus) meraklısı ama sinemaya gidecek parası olmayan ve beni gideceğin vere kadar götürmek için notalarından vazgeçen genç bir çift. Bir keresinde de adamın birinin kucağına oturmak zorunda kaldım. Çünkü arabayı kızı kullanıyordu ve arabanın arka kapısı yoktu, o trafikte adamın emniyet kemerini açıp, inip, koltuğunu öne eğip bana yol verecek zamanı yoktu, millet klakson çalmaya başlamıştı bile. İki kere de bavağı korktum. Gecenin bir saatinde bindiğim arabanın şoförü bembeyaz, ince uzun, şapkalı ve deri eldivenliydi, Hitchock filmlerinden çıkmış katil gibi. Bir keresinde de üç bekârın arabasına bindim. Hani daha nereye gittiklerini bilmeyen, ama eğlenceye kararlı ve "ohh artık bir de kız var bizimle beraber" gibi sulu espriler yapan üç kafadar. Ustelik de o gün haritamı yanına almayı unutmuşum ve ben de bilmiyordum nereye gittiğini.

Bazılarını arabalarına göre hatırlıyorum. Birisinin içi köpek tüyü doluydu, bir tane jeep -müthişti-, bir tane minibüs, bir diğerinin içi deri ve pahalı tahta kaplı lüks bir arabaydı ve bir tane de motor. Kocaman, sivah ve hızlı. Hayatımın ilk motor stopu. Çok yakışıklı bir adamla çok heyecanlı bir on dakika. Bu arada arkada ivice dondum. "Bir dahaki grevde görüşmek üzere" dedi beni indirirken. İnşallah.

Elifsu Sabuncu Ovadia

diye garip sorular sormaya başladı. Onu çok sevdiğimi, bu soruların anlamsız olduğunu söyledim. Gece çok zor uyudum. "Acaba yanlış mı anladım?", "Niye böyle davrandı?", "Ben Ahmet abiye de güvenemezsem kime güveneceğim?" diye çeşitli şeyler geçti aklımdan. Bir dahaki karşılaşmamızda hiçbir şey olmamış gibi davrandı, espriler yapıyor yanındaki karısına sarılıyordu. Acaba bana, "Sarhoşken bir hatadır oldu, ben karımı seviyorum" mu demek istiyordu? Neyse bir süre sonra grup olarak yemeğe gittik. O, karısı, abim, benim sevgilim ve başkaları. Onun çok uzağına oturmaya özen gösterdim. İçki içiyor, dans ediyorduk. Masanın yarısı boştu ve bir süre sonra yanıma oturup benimle konuşmaya başladı. O sırada çatalımı yere düşürdüm, almak için eğilince bacağımdan öptü. Kafasına bir şey vurup bağırmak istiyordum. Ama yapamadım. Sadece yerimden kalkıp başka bir yere oturdum. O ise keyifle oyun oynamaya başladı. Bu adam bana bunları neden yapıyordu? Davet edici davranmıyordum. Ve o geceden sonra onun olduğu hiçbir yere gitmedim. Onu görmüyordum ama bu olay beynimi kemiriyordu. Bir türlü kafamdan atamıyordum. Aylar sonra bu olayı bir kadın arkadaşıma anlattım. Rahatlamıştım. Bana kendimi suçlamamam gerektiğini, bunun benim ayıbım olmadığını söyledi. Ve "Sana kesinlikle inanıyorum, ama bu olayı bulunduğun çevrede anlatmış olsaydın sana inanan olmazdı." dedi. Olayın üzerinden dört yıl geçti, abim hâlâ en yakın arkadaşı tarafından taciz edildiğimi bilmiyor. Keşke kolumu okşadığı ilk anda suratına bir tokat atabilecek kadar güçlü olabilseydim.

Fatmagül

Kıskanırım seni ben...

Biliyoruz ki kadınlar her alanda olduğu gibi, aşkta da rekabet yaşıyorlar ve belki de en agır, acılı, öfkeli yaşanan da bu oluyor. Sevilen erkeği kaybetme korkusu, bir başkasının kendisine tercih edilmesinin yaşattığı kırgınlık, kadınlık gururunun yaralanması, bütün bunların "o kadın"a yönelik yıkıcı bir öfkeye dönüşmesi, her halde her kadının tanıdığı duygular. Kimimiz bu durumlardan kaçınmayı tercih ediyoruz, kimimiz duygularımızı, öfkemizi açıkça ifade etmeyi, kimimiz, bazen ilişkilerimizden vaz geçmemek uğruna, duyduğumuz kıskançlık ve acıları inkâr etmeyi, bastırmayı. Bazen de, belki tüm bunlar yaşanıp bittikten sonra, duruma kadınların ortak noktaları açısından bakmaya çalışıyoruz. Aşağıdaki söyleşi, farklı deneyimler yaşamış, kadınlar arası rekabet, kıskançlık, kadın dayanışması üzerine kafa yormuş dört kadının duygularını, düşüncelerini yansıtıyor.

Sezen: Ayrıldığım eşimin benden önce önemli bir ilişkisi olmuştu. Hiç tanımıyordum ama onların aşkına çok saygı duymuştum. Bir taraftan da ben o boşluğu mu doldurdum diye düşündüm. Çok yalın bir kıskançlık değildi. Bir gün bir şiir gördüm, onun adına yazılmış, çok güzel bir şiirdi. Beni o kadar üzdü ki. Günlerce, aylarca ağladım ama hiç konuşamadım. Yarım kalmış gibi geldi ve beni çok zedeledi. Yıllar sonra tanıştık o kadınla. İkimizin de hayatından eşim çoktan çıkmıştı Bu arada ikimiz de kadın konusuna kafa yormuşuz. O kadar hoş bir birliktelik kuruldu ki aramızda, şeyi gördük, aynı erkeğin, ayrı zamanlarda hayatlarımıza girip her ikimize de, çok benzer acılar yaşattığını. Eşimle boşanma aşamasında, benimle birlikteyken bir sürü ilişkisi olduğunu öğrendim. O sırada benim de bir ilişkim oldu. Korkunç bir biçimde karşı çıktı. O ilişkilerin bir önemi olmadığını söyledi, çok üstüme düştü. Ama sonra öyle bir şey yaptı ki... Birisiyle birlikte oldu, boşanma avukatımızla. Erkekler bu konuda o kadar uyanıklar ki, benim nerede kıskanıp nerede kıskanmayacağımın ayırdına varabiliyor. "Çok iyi bir ilişkim var" dedi, gerçekten kıskandım. Boşandık, ertesi günden itibaren nereye gidiyorlarsa peşlerinden gitmeye başladım, çok acı çektim, onur, gurur hiçbir sınır yoktu. Neden kıskandığımı çok anlayabilmiş değilim. Belki de eşimi gerçekten kaybettiğimi anladım, onun yüzünden ellerimin arasından kayıyor gibi hissettim. Boşanmayla adı kondu. Benim o deliler gibi koşturduğum dönemde o kadının da üzüldüğünü farkettim. Mazoşistçe bir şey, hep karşılaşacağım yerlere gidiyorum, eşimi geri almak istiyorum ama neden almak istiyorum, sonra ne olacak, bunları düşünmüyorum. Yeter ki, geri alayım. Şimdi durmayı öğrendim, böyle bir durumun varolduğunu ve kabul edilmesi gerektiğini öğrendim, terapiye gittim. Ben eşimi kıskandım. Benim o güne kadar ondan görmek istediğim şeyleri başkasına veriyor mu acaba diye kıskandım. Kadın da beni çok kıskandı, bana çok kötü davrandı. Kızımı aramak için telefon ettiğimde beni çok aşağıladı, "Bir daha arama," filan. Şeyi farkettim, aynı adam ikimize de aynı şeyleri yaşatıyor. Kimbilir ona neler anlattı.

Funda: Geçmiş ilişkiye saygı duyuluyor, çünkü yaşanmış ve bitmiş, tehlike arzetmiyor ama yeni gelen ilişkiyi rakip görüyorsun.

Sezen: Gerçekten çok sevdiğim için mi istiyorum, yoksa bir başkasını tercih etti diye mi istiyorum ayırt edemiyorum. Hep salmede kalmak. Sonuçta böyle bir rekabet hissini ilk kez yaşadım ve hâlâ da aynı dozda değil ama hissediyorum.

Dilek: İlk erkek arkadaşımdı, çok güzel şeyler yaşadık, mutluydum filan. Hayat hep bununla geçmemeli, kendime ait alanlarım olmalı diye düşünüyordum. O ise tam bir erkek gibi davranıyordu, yaşamının tamamını ona adamamı istiyordu. Aramızda gerginlik oldu, ayrılmak üzereydik ama ben daha kesin karar vermemiştim, çünkü birbirimizi seviyorduk. Gerginlik sürecinde bir kız arkadaşı oldu, bu benim kabullenemeyeceğim bir şeydi. O insanla tanışmak istedim. Ben rakip olarak görmüyordum, kendime güveniyordum, ona bağlıyorum. Tanıştık sonra. Ben ayrılmaya karar verdim, aradan çekilmeyi düşünüyordum. Belki benim yerime kimi seçtiğini bilmek istedim, belki de tanıyıp kıskanıp kıskanmayacağıma karar verecektim. Çok güzel bir kızdı. Ama kıskanmadım, o konuda kendimi kutlarım hep. Kendime güvendiğim başka alanlar vardı belki ondan. Belki kendime kıskanmayı yakıştıramadım. Aradan çok zaman geçti. Çok yakın bir kız arkadaşımın bir erkek arkadaşı oldu, tanışmaları hiç onaylamadığım bir biçimde oldu. Birileri tarafından tanıştırıldılar. Karşı çıkmıştım zaten. Sonra erkek arkadaşı yaşamımıza girdi. Hiç uyumlu değillerdi, kopuklardı birbirlerinden. Üç ay sonra ayrıldılar. Derken biz daha iyi anlaşmaya başladık o insanla. Ama ben bunu uzun süre kendime bile açıklayamadım. Çünkü arkadaşım hâlâ ona karşı bir şeyler hissediyordu, çok dizginlemeye başladım kendimi. Ama aşk, çok değerli bir şey, birbiriyle anlaşan iki insanın birbirini bulabilmesi çok kolay değil, bunları düşünerek biraz da kendimi düşünerek biz ilişkiye başladık. Ama uzunca bir süre bunalımdan çıkamadım. Rakip olarak hissetmedim karşımdaki insanı, çünkü bitmiş bir ilişkileri vardı. Huzursuzluk hissettim, suçluluk duydum. Onu seviyordum.

Funda: Arkadaşına söyledin mi?

Dilek: İlk açıklamam gereken kişi kız arkadaşım diye düşündüm. İlk onunla paylaştım. Çok kısa bir dönem beninle ilişkisini kesmeyi düşündü, peşini bı-

"Aynı erkeğin, ayrı zaman

hayatlarımıza girip

ikimize de, çok benzer

acılar yaşattığını gördü

rakmadım. Çok güzel bir arkadaşlığımız vardı, onu kaybetmeyi istemiyorduk ikimiz de. Bu ilişkiyi kabullenmeye karar verdi o da. Onu seviyordu ama çok değer verdiği iki insan var. O bastırdı kendi duygularını. Uzunca bir süre ikisini bir araya getirmemek için çok uğraştım, çünkü çok yıpratıcı bir şey bu. Belki yabancı bir insan olsaydı beni kendine rakip olarak görebilirdi; öyle hissetmedik, onun da rakip olarak gorduğunu düşunmüyorum. Çok düşündüm, aramızda çok güzel şeyler olacak, hayallerim var, yaşamak istediğim şeyler var, o insanla yaşarsam çok aşağılık bir şey mi olacak, zedelenecek mi, o güzellik, aşktan aldığımız tat kaybolacak mı diye düşündüm. İnsanlar iyi gözle bakmayacaklar, hiç kimse onaylamayacak ama kendi duygularına çok güvendim. Kendini biraz ön planda tuttuğun için.

Sezen: Sırf cinsellik için yaşamak başka. İki gecelik cinsellik için. Kardeşinin kocası da olabilir, yakın arkadaşının sevgilisi de olabilir ama hakikaten bütün bunları göze alabilecek duygu yoğunluğu vardır, ben bunu daha farklı değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Herkesin başına taş düşebilir. Bazı çevrelerde, bazı şeyler duygularla ilişkisiz biçimde, teoriler uğruna, sözde özgür ilişkiler kurmak adına yaşandı. "Bir gece, yatmaktan ne çıkar, su içmek gibi bir şey". Su içmek gibi bir şey değil, çok yaralıyor insanı. Bu ilişkilerden de bir şey çıkmadı. On yıllık ilişkiler on yıl acıyla yaşandı, arada da diğerleri harcanmış oldu. Aşk filan farklı şeyler.

Oya: Bütün ilişkileri zaten erkeklerle eşitsiz yaşıyorsun. Kadın dayanışması çok tartışılması gereken bir şey. Bazı kadınların böyle ilkeleri var. "Arkadaşımın sevgilisine el sürmem", gibi. Tahribat çok büyük olabiliyor. Biz duygularımızla yaşıyoruz. Diyelim ki insan çok eşli ama insanın bir de beyni var. Erkekleri yaşamın odak noktasına koyup bu kadar kıymetli hale getirmemek lazım. İnsan olarak hiç bir özelliği olmayan erkekler üç dört kadın tarafından ilahlaştırılıyorlar. O adam da kendini bir şey sanarak ortalıkta dolaşıyor.

Funda: Ben evlendim ayrıldım, yaklaşık beş yıl oldu, üç çocuğum var. Yaklaşık iki yıl önce de bir başkasıyla tanıştım. O dönemde onun bitmek üzere olan, sallantılarla geçen, bitirmek isteyip bir türlü bitiremediği bir ilişkisi varmış. Onu hâlâ sevdiğini ama ilişkinin kör topal gittiğini anlattı. Ben oldum olası çokeşliliği savundum, yaşamasam da, karşımdakine o hakkı verdim. Evliliğimde bu oldu mesela. Eşim başkalarıyla oldu, acısını hissettim, hissettirmemeye çalışım. Benim olmadı ama yadsımam, kendim de yaşasam savunurum ama yaşamıyorum. Neyse, iki yıllık süreçte evliliğe kadar geldik. Eski sevdiğinin çok sevdiği bir arkadaşıyla da ben sonradan samimi oldum. Arkadaşından haberlerini alıyorum, çok üzülüyor, acı çekiyor, ağlıyor. Ama bitmiş bir ilişki. Açıkçası onun adına üzülüyorum, kendim

Funda: 35 yaşında, üç çocuk annesi, boşanıp yeniden evlenmiş, Pazarlamacı.
Sezen: 37 yaşında, bir çocuğu var, boşanmış, reklamcı.
Oya: 45 yaşında, bir çocuk annesi, boşanmış, öğretmen.
Dilek: 20 yaşında, üniversite öğrencisi.

"İnsan olarak hiç bir özelliği
lmayan erkekler üç dört kadın
tarafından ilahlaştırılıyorlar.
O adam da kendini bir şey
sanarak ortalıkta dolaşıyor."

ğında, öfkelendiğimde, beni yine bir kız arkadaşım daha iyi anlayacak, hemcinsim olduğu için, o da aynı şeyi yaşadığı için anlayacak. İşte erkekleri oraya koyduğun an, hayal kırıklıklarının dozu aza iniyor. Benim bu kadın kadına dayanışma duygusunu içgüdüsel olarak hissetmemin nedeni annem. Annem on altı yıllık bir evlilikten sonra aşık olup başkasıyla evlendi. Hiç kan bıçak filan olmadı. Çevreden çok tepki aldık ama babam durumu kabullendi ve annemize anlayışlı davranmamız gerektiğini söyledi. Annem ben on altı yaşındayken , "Artık gecelikler kalkacak, pijama giyilecek, çünkü evimizde baban olmayan bir erkek var" dedi. Annem bu kadar bariz bir şekilde benim ona rakip olabileceğini bana öğretti. Halbuki ben daha ana kuzusuydum. Ama annem üzülmesin diye, başladım onun eşiyle daha az konuşmaya, mesafeli oldum. Bir beş yıl sonra, "Bana yardımcı ol, estetik ameliyat olacağım, ondan yaşlı görünüyorum", dedi. Yani açıkça dayanışma istedi benden. Bir başka erkekle ilgili, benim rakip olabileceğim bir konuda sınırlarını çizdi.

Sezen: Bu sınırlar konduğunda kıskançlıklar yaşanmayacak mı? Rekabet olmayacak mı? Bence ilişki anlayışları değişince, kadın kendi başına varolmayı öğrenince değişir bu. O zaman da olur kıskançlıklar belki, ama bu kadar acı çekilmeden.

Oya: Kadının yanında saf tutmayı öğrenmemiz lazım. Beni nasıl kandırdıysa, bu kadını da öyle kandırdı devip öfkemizi adama yöneltsek. Keşke Dilek de arkadaşının sevgilisini almasaydı, çünkü ona yaramayan adam ötekine de yaramaz. Ben ikinci örneğimde de bunu yaptım, başım dik dolaşıyorum. Kız kardeşimle kocam birbirlerine aşık oldular. Aynı evde yaşıyorduk, onu ben okutuyordum. Biz iki kadın birlikte rezil olmadık. Acılar bizim içimizde yaşandı bitti. Ama birbirimizi aşağılamadık. Bunu bugüne dek de hiç konuşmadık, on beş yıldır. Belki ölene kadar da konuşmayız.

Dilek: Belki konuşulsaydı en ağır biçimde konuşulurdu.

Oya: Çocuklar, bugün siz de öyle adamı bulsanız aşık olurdunuz. Adam müthiş aşık oluyor, bana da öyle olmuştu. İnsanın başını döndürür yani. Kardeşimden sonra da büyük aşklar yaşadı.

Funda: Meslek haline getirmiş. (gülüşmeler)

Sezen: Peki yani erkekler hep bunları yapsınlar, biz de habire birbirimizle davanışalım öyle mi?

Oya: Hayır erkeklerin de değişmesi lazım.Kocamı bugün hiç iyi bir yerde değil, adama yaşadıkları hiç bir şey vermedi. Benim acılarım bana çok şey verdi. Kız kardeşimle kocam birbirlerini çok sevdiler. Şimdi bunu söylemek bile bana acı veriyor. İkisi de beni öyle sevmediler. Gözümün önünde oldu. Onların birbirlerine su verirken, biri ötekinin tabağına daha çok yemek koyarken... Ben orada unutuldum. Kocam da beni unuttu, kız kardeşim de. Üç sene bilmiyormuş gibi davrandım. Ama kız kardeşimi daha kolay affettim. Bilerek affetmek kelimesini kullanıyorum, çünkü kocamı hiç affetmedim. Çünkü biliyordum ki benim kız kardeşim de o sevgiyi yaşamaktan üzüntü çekiyordu. Ama benim eşek herif çekmiyordu.

Funda: Ama bu senin bakışından kaynaklanıyor. Çünkü toplumda, tersine kadın suçlanır, kadının baştan çıkardığı söylenir. Her kadın böyle yaşamıyor ki. Biz başka bir yerden bakıyoruz.

Oya: Ben kıskançlık çekmedim çünkü ben kendimi kız kardeşimden üstün görüyordum. Başarılıydım, ona bakıyordum. Zaten kız kardeşim de bundan çekti. "Sen niye ablan gibi değilsin, sen niye içine kapanıksın?". Hep benden eksik olmanın acısını çekti. Aramızda altı yaş vardı, o küçük kız çocuğu gibiydi, kadın olarak göz dolduran bendim. Bizim kişilik kavgamız, o kocamı elde edince bitti. Çünkü o zaman benim için o da kadın oldu, eşitlendik sanki. Onu himaye eden abla olmaktan vaz geçtim. Bugün ikimiz aynı adamla ilgilensek, bu kadar yaşanmışlığa rağmen farklı şeyler hissedebiliriz.

de yaşadığım için. Bitmiş olan hep saygıyla karşılanır. Tanışıp konuşmak isterdim. Genel olarak sevdiğim erkeklerin sevdiği kadınları tanımak isterim. Kıskançlık bize sistemin öğrettiği bir şey. Güzel olan taçlandırılır, başarılı olan ödüllendirilir. Kıskançlık biraz da buradan kaynaklanıyor.

Oya: Bir de böyle evlenilecek kadın var, oturulacak kadın var, birlikte içilecek kadın var. İster inanın ister inanmayın, erkekler bizim anladığımız anlamda sevmiyorlar. Kendilerine dönük yaşıyorlar. Onlar bizi anlamayacaklar. Ben yorulduğumda, kıskandı-

Havva'nın günlüğü

Giyinmiş Tanrım giyinmiş! Sonunda oldu; konuşmalarından etkilendi ve bu muhteşem kıyafete büründü Havva hanım!

Ama ne kıyafet; altında tüpçüye aşık Saniye hanımdan aldığı çiçekli bir şalvar, üstünde Pazartesicilerden aldığını söylediği (kimden aldığını pek merak ediyorum) leopar desenli bir bluz ve başında kenarlıklı mor şapkasıyla karşımda ciddi ciddi duruyor. Hayatından çok memnun olduğu belli çünkü yüzünde "Tansu Çiller" gülüşüne benzeyen tuhaf bir gülümseme var, dudakları kenetli ve iki yana yayılmış, gözler aşağı mı bakıyor, yukarı mı belli değil, yüzünde ise hem salak hem sinir bozucu bir ifade...

Benimle ciddi şeyler konuşmak istiyormuş, konuşsun bakalım.

- Buyrun Havva hanım, ne hakkında konuşmak istiyorsunuz?
- Seçimler hakkında konuşacağım.
- !!!
- Seçim, seçim deyip duruyorlar. Pazar günü seçileceğini de duydum. Ne seçiyorsunuz Atropa?

!!!

İçimden yalnızca "Dönülmez akşamın ufkundayım, vakit çok geç..." şarkısını söylemek geliyor, başka da bir şey gelmiyor. Bu kadını başıma kendim sardım, ne seçtiğimizi nasıl anlatacağım şimdi ona? "Vallahi biz de bilmiyoruz ne seçtiğimizi." desem onlarca soru sorar; "Havva hanım, Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleri..." diye başlasam anlamaz.

- Havva hanım, her ülkede "milletvekili" denilen bir tür erkek -pardon insan- grubu vardır. Yani adı üstünde milletin vekili olmaları gerekir. Biz bunları seçiyoruz!
- Siz kendi kendinizi idare edemiyor musunuz? Hem kim bunlar?
- (Hakaret etti kadın, alenen hakaret) Biz kendimizi idare ediyoruz, daha doğrusu kendi kendimize idare ediyoruz, üstelik bir de onları idare ediyoruz ya da onlarla idare ediyoruz. Aman ne bileyim bütün laflarım şaştı. Başkaları yok hanfendi işte, onlarla idare etmeye çalışıyoruz.

"Onlar kim"e gelince; bir tanesi güvercinci, bir tanesi kurt; oldum olası önüne geleni yer, bitirir, şimdi de kadınlara taktı, daha doğrusu hepsi kadınlara taktılar, bir diğeri .... (ay bu iş "kırmızı başlıklı kız" masalına benzedi vallahi saçmalıyorum.) En önemlisi hepsi de erkek Havva hanım. Bir tane "bacı" var ama o hepsinden de erkek bir bıyıksız kadın.

!!!

- Tamam anlamamakta haklısınız ama istediniz ben de anlatıyorum. Masalın sonunu ise ben de bilmiyorum, başkaları da...

Atropa Belladonna

aman dikkat!

candan erçetin'in sandalyede oturup kollarını döve döve söylediği şarkı çok beğenildi (kendisi de bu kol dövme işinden memnun olacak ki, sonraki klibinde de tekrar ediyor.)

daha sonra verdiği demeçler, yaptığı konuşmalar ise gerçekten hayal kırıcıydı. aman efendim o ne kendine güven, o ne kendini beğenmişlik. memlekete ondan önce ve ondan başka şarkıcı gelmiş mi acaba? gelip geçenler de müzikten anlıyorlar mı? ve hemen her konuşmasında, ortalıkta bir sürü saçma sapan şarkıcı varken mutlaka genç kadın şarkıcıları hedef aldı. bendeniz'i falan küçümsedi. bu da yaklaşımlarının müzik bilgisinden kaynaklanan bir eleştirellikten ziyade rekabete dayandığını getiriyor aklımıza.

fakat son klibini gerçekten tehlikeli bulduğum için uyarıcı bir yazı yazma ihtiyacını hissettim. bu hissi bana veren, türkçe müzikte genellikle aşkın ızdırabına değinilmesine alışıkken biren bire aşkın adaletinden sözedilmesi değil. benim amacım siz sevgili okurlarımızı tehlikelerden korumak. candan erçetin klipte gerçek koruma kullanmamış. seyrederken benim her seferinde yüreğim ağzıma geliyor, birisi kıza birşey yapacak diye. belki istanbul'da yaşıyorsunuzdur, belki başka bir şehirde. beyoğlu'nu tanırsınız tanımazsınız. aman diyim, candan erçetin'in yaptığını yapmaya heves etmeyin. o koskoca şarkıcı, onu kameralar, ışıklar koruyor. sizi cesaretiniz ve damarlarınızda dolaşan güç dışında koruyan bir şey olmayacaktır. sonra unutmayın bunlar er olurlar, çetin olurlar ama candanlıklarından her zaman şüphe etmek gerekir

ayşe düzkan

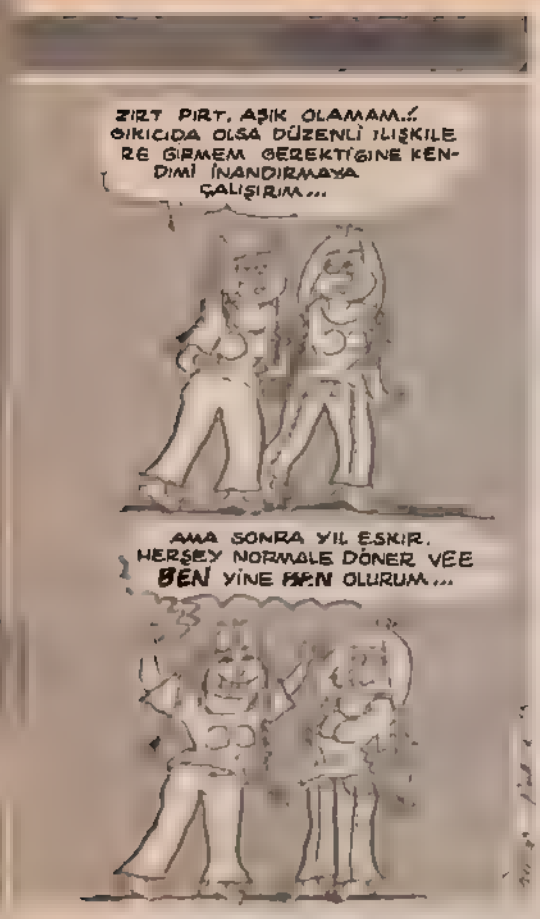

fallik mevzular

11 haftalık haber dergileri gerçekten "aktüalite"yi takip ediyorlar. bunun şaşmaz bir belirtisi olarak. aktüel dergisi, kadınların da artık puro içtiğiyle ilgili bir haber yapmış, "puroda ruj izleri". haberin kapaktaki spotu "havana purolu kadınlar artık her yerde". allah, allah ben niye göremiyorum diye endişe etmeyin. bu puroların en ucuzunun tanesi elli dolarmış. bize göre bir şey yok yani.

neyse. haberde puro içen kadınlar "olay"ı yorumluyorlar, "erkeksi değildir", falan diyorlar. bir de kadınlar ve seksten sorumlu gazeteci yazar emre aköz'den görüş almışlar. kısmen aktarıyoruz:

"Puronun erkekler için düşünülmüş olduğu inkâr edilemez. Ayrıca bir erkek imgesi olmasının yanısıra fallus'un da simgesi. Bu yüzden puro içen kadın fallusu ağzına almış oluyor (estağfurullah! a.d.) ve bu da çekici kadınsılığını kaybettiriyor (aköz eskiden pornocuyken bu tür olaylara daha sıcak bakardı halbuki.) Kadınların futbol oynaması veya ağır silah kullanmaları da aynı etkiyi yaratır. Bir kadının dondurma yalaması ya da muz yemesi erotiktir ve erkeği heyecanlandırabilir. Ama bunlar zaten erkek dünyasına ait olan şeyler değil."

(emre aköz konuya verdiği önemden olacak, milliyet gazetesinin "ve pazar" adlı ekindeki köşesinde de konuyu daha bir detaylı irdelemiş.)

adamlar muzdu, dondurmaydı yakıştırmış, hiç size bu konuda birşey soran oldu mu? ben de bu konuyu biraz düşündüm. bence de meselâ erkeklerin gül reçeli yemesi yakışık almıyor. düşünün hem gül; yani birçok kadın isminin kökeni, erkekler sevdiklerine gülüm derler falan. hem de tatlı; şekerli şeyleri kadınların erkeklerden fazla tükettiklerini biliyoruz (nereden çıkarıyorsunuz kafa bulduğumu?) ama olaya habercilik açısından bakarsanız benim aktüel'cilere tavsiyem önümüzdeki yaza başta emre aköz olmak üzere birçok erkeği magmını yalarken fotoğraflamaktır. düşünün, hem "fallik bir nesne", hem de "kadının imgelem dünyasında erkekliği simgeleyen bir nesne". tanımların bana ait olmadığını söylemeye gerek yok.

ayşe düzkan

Ya bir de evde oturuyor olsaydı!

Vali fuhuşu önleyecek!

3.12. 1995 tarihli *Hürriyet Gazetesi*'ndeki bir habere göre, Erzincan Valisi Recep Yazıcıoğlu fuhuş konusunda şunları söylemiş: "Evdeki kadın iticiyse, faturayı sadece erkeğe kesmemek gerekir. Arayış içindeki erkek bir yol bulur". Vali, bugüne kadar fuhuşun önlenmesi konusunda ciddi bir şekilde düşünmediğini de söylemiş. Bu görüşüne tamamen katılıyoruz. Erkeği eve bağlamak için kadını çekici hale getirme fikrinin de bu düşüncesizlikten kaynaklanıyor olması kuvvetle muhtemeldir. Bu fikrinde ısrarlıysa, gerçekçi önlemler alabilmesi için kendisine bir önerimiz de var: Çok değil, bir iki ay için iki üç çocukla eve kapanıp yemek yapmasını, ütüyle, çamaşırla, çocukların dersleri ve kavgalarıyla uğraşmasını, akşamları da akşam yemeği telaşı arasında, eve gelecek olan eşine çekici görünmenin yollarını aramasını ve malum görevini yerine getirmesini tavsiye ediyoruz. Bakalım iki ay önce kim olduğunu hatırlayabilecek mi? Sayın Valinin evdeki eşi evden çıkartmak, sokaktaki kadına da bir ev bulmak gibi bir derdi yoksa, fuhuşla mücadele etmesi biraz zor görünüyor.

Rus ruleti

Afyon'un Şuhut ilçesine bağlı Kocyatağı köyündeki beş kahvehanede erkeklerin kâğıt, tavla ve okey oynamaları, kadınların talebi üzerine muhtar tarafından yasaklanmış ve kaymakamlık tarafından da bu yasak onaylanmış. Bu olmuş bir olay, *Sabah* Gazetesinde yazdılar. Kadınlar erkeklerin zamanlarının çoğunu kahvehanelerde oyun oynayarak geçirmelerinden ve bu sırada sık sık kavga olaylarının yaşanmasından şikâyetçiymişler (bu kadınlar da tuhaf, yani adamlar can sıkıntısından başka kadınlara gitseler daha mı ivi olurdu?). Yasaklama kararından sonra, erkeklerin kahvehanelerde gazete, kitap okumaya yöneldikleri konusunda duyumlar alınmış. İşte buyrun. şimdi bir de okuyup okuyup ahkâm kesecekler, hatta kadınlara karşı sinsice taktikler bile geliştirebilecekler. Ne bekliyordunuz, oyun yasaklandı diye boş vakitlerinde çocuklara bakıp süt sağmalarını, tarlada çalışmalarını filan mı? Kadınlar açısından doğru ve faydalı olan, bu yasak kararının hemen yasaklanması ve kahvelerde oynanacak yeni oyun türlerinin icat edilmesidir. Bu oyunlardan bir tanesi, örneğin rus ruleti olabilir. Bırakın gitsinler, ayak altında dolaşmasınlar. Oyun oynayıp kavga etsinler, birbirlerini kırsınlar.

Kadınlık Şuûnu (olayları)

1918 yılında *Türk Kadını* dergisi kuruluş aşamasındaki bir cemiyetin müjdesini veriyor. Cemiyetin kurucuları İnas Darülfünunu'nun ilk mezunelerinden. Ne var ki, ince eleyip sık dokuyan, cemiyete bir türlü isim yakıştıramayan bu hanımların sonunda derneği kurup kuramadıkları meçhul.

Darülfununlu hanımlarımızın bir teşebbüsü

Son senelerin mesail-i mühimmesinden (önemli meselelerinden) biri de "kadın hayatı" olmuştur. Kadınlık, epeyce vakitten beri kendisini tanımış ve yükselmek istediği mühim mevki'i görmüş ise de birden bire oraya itilâya (yükselmeye) muvaffak olamamıştır.

Öteden beri orada burada teşekkül eden kadın cemiyetleri güya kadınlığa hürriyet ve serbesti vermek, kadın hukukunu muhafaza etmek, erkekle müsavi olmak gibi büyük fikirlerin tarîk-i muvasalasını (ulaşma yolunu) bulamadan, neticeyle meşgul olmaya kalkışmışlardı.

Şimdi memnuniyetle görüyoruz ki yeni yetişen ilk genç kız hayatı derhal etrafına keskin nazarlar fırlatarak pek çok himmetlere (gayretlere) muhtaç bulunan kadınlığın eline sarılmış, onu sahil-i selamete çıkarmak istiyor.

Buna birinci delil de, son zamanlarda haber aldığımız İnas Darülfünunu mezunelerinin teşkil etmekte oldukları cemiyettir.* Son merhale-i tedrisi (eğitim aşamasını) kat etmiş münevver (aydın) hanımların elleriyle kurulacak bu cemiyetin istikbalinden pek eminiz.

Cemiyetin teşekkülü için daha ilk adım atılırken büyük bir azim ve ihtiyat göze çarpıyor. Ve işte bize ümit bahşeden cihet de budur.

Bunlar şimdiye kadar tesadüf edilen bazı kadın cemiyetlerinde yapıldığı gibi birden bire ortaya çıkıp parlak isimler bularak etrafı velveleye vermiyorlar. Belki, kendilerine fikir verebileceklerini ümit ettikleri bazı zevata (kimselere) mektuplar yazarak ve henüz hiçbir şey düşünmediklerini söylemek derecesinde - mahviyyet (alçakgönüllülük) göstererek rey soruyorlar, efkâr-ı umumiyeyi anlamak istiyorlar.

Her yeni şey, muhite, zamana ne derece muvaffak bir şekilde başlar, efkâr-ı umumiye ile ne kadar kabil-i telif (uyuşur) bir halde olursa, muvaffakiyet o nisbette temin edilmiş demektir.

Darülfünunlu hanımlar, daha geçen sene böyle bir cemiyet teşkiline teşebbüs etmişlerdi. Fakat bazılarının vaktinden evvel işââtde (duyurma) bulunması yüzünden neticenin şantaj şeklini almasından çekinerek bunu tamam bir sene tehire razı oldular. Artık bugün tamamiyle itinâd edilecek şekilde ve kemal-i ciddiyetle yeniden vücuda getiriyorlar.

Biz müteşebbisleri kemal-i takdirle alkışlar, aynı maksadla matbuat sahasına atılan *Türk Kadını* namına bir kaç söz söylemek isteriz:

Bir kere cemiyetin ismi meselesi o kadar mühim değildir. Yalnız bu isimde "Darülfünun" kelimesinin bulunmasını arzu ederiz. Çünkü Darülfünun şüphesiz ilelebed kadın ve erkek gibi böyle muhtelif cinsiyetde yaşamayacak, yarın öbür gün ikisi birleşecekdir. Binaenaleyh "İnas Darülfünunu" tabirini kullanmak suretiyle bu ayrılığı ilanihaye fikirlerde olsun yaşatmakda mânâ yoktur.

Bu teşebbüs kadınlıkta bir intibah (uyanma) demek olduğundan Kadınlık İntibah Cemiyeti, yahut kadınlığı layık olduğu bir suretde yaşatmağı arzu ettiğinden, Genç Kadınlar Cemiyeti gibi artık kendilerinin bulacağı bir isim münasip olur.

Esasen, etraftan isim sormaları böyle bir isim bulamamalarından değil, cemiyetin nasıl telakki edildiğini anlamak tecessüsünden münbaisdir (merakından doğmuştur).

Cemiyetin iştigal (uğraşmak) edeceği mevâdde (işler, hususlar) gelince bu hususda şimdiden kati bir şey söylemek mümkün olamaz: zira bu gibi iştigaller zamana, ihtiyaca ve bunlara karşı iktisab (kazanma, edinme) olunan kabiliyet ve kuvvete, elde edilebilecek vesâit-i mütenevvi'yeye (çeşitli araçlara) göre olur.

Ancak, şüphesiz Cemiyetin karşısında yalnız bir gaye, bir hedef bulunur ki, daima ona doğru yürür ve bu yolu katederken tesadüf edeceği müşkülât ve mevâniye (engeller) göre istikametini tayin eder. İşte bu noktai nazardan hatırımıza gelen bazı şeyleri -yerimizin darlığı hasebiyle (sebebi)- gelecek nüshamızda söyleyeceğiz.

Türk Kadını, 23 Mayıs 133[illegible] (1918), Sayı 1, sayfa 1
Çevrimyazım: Minu İnkay[illegible]

*Osmanlı kadınları Meşrutiyet döneminde çeş[illegible] gazete ve dergiler yayımladıktan başka, çok sayıd[illegible] dernek de kurmuştu. "Cemiyet" olarak nitelenen b[illegible] derneklerin kadınların haklarını savunmak, onla[illegible] eğitim olanağı sağlamak, çalışma hayatına girmel[illegible]rini teşvik etmek, yoksullara, savaş mağdurları[illegible] yardım etmek gibi amaçları vardı.

Yukarıdaki yazı, yayın hayatına 1918'de atıl[illegible] *Türk Kadını* dergisinden alınmıştır; dergi kurul[illegible] aşamasındaki böyle bir cemiyetin müjdesini ve[illegible]mektedir. Cemiyetin kurucuları İnas Darülfün[illegible]nu'nun ilk mezunelerindendir. Ne var ki, ince eley[illegible] sık dokuyan, cemiyete bir türlü isim yakıştıramay[illegible] bu hanımların sonunda derneği kurup kuramadıkl[illegible]rı meçhuldür.

Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (Milli Eğ[illegible]tim Basımevi, 1992) adlı önemli araştırmasında Ş[illegible]fika Kurnaz, "*Türk Kadını* dergisi İnas Darulfunun mezunelerı tarafından böyle bir cemiyetin kurulm[illegible] üzerer olduğunu haber veriyorsa da, kurulup kur[illegible]madığı konusunda kesin bilgi sahibi değiliz," d[illegible]mektedir. İşte bu da kadınların tarihine ait meçhu[illegible]lerden biri.

İnas Darülfünunu

İnas Darülfünunu İstanbul'da kadınlar için kurulan ilk üniversitedir. Osmanlı Devleti'nde kadınlara yönelik yüksek öğrenim 1914'te konferanslar şeklinde başlatıldı. Kamuoyunda büyük ilgi görmesi üzerine bu kez öğrenci almak için sınav açıldı. 1915 yılında Darülfünun'un bulunduğu Zeynep Hanım Konağı'nın bir bölümü kız öğrencilere ayrıldı. İnas Darülfünunu'nda on iki öğrenci vardı. Darülfünun edebiyat, riyaziyat (matematik) ve tabiat şubelerinden oluşuyordu. Daha sonra açılan İnas Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar) Şubesi 1. Dünya Savaşı'nda öğretmen bulunamadığı için kapatıldı.

Kadınların tıp eğitimi görmesi için bir girişimde bulunulduysa da Maarif Nezareti bunu reddetti. Ne var ki bu sırada Darülfünun'u Osmanî'de karma konferanslara izin veriliyordu. Bu gelişmeyi daha sonraki yıllarda kadınların Tıbbiye'ye ve Sanayi-i Nefise Mektebi'ne alınmaları izledi.

1921'de Darülfünun-ı Osmanî karma eğitime başlayınca İnas Darülfünunu kapatıldı.

AnaBritannica, 1988, Cilt 11

Ajanda deyip de geçmeyin

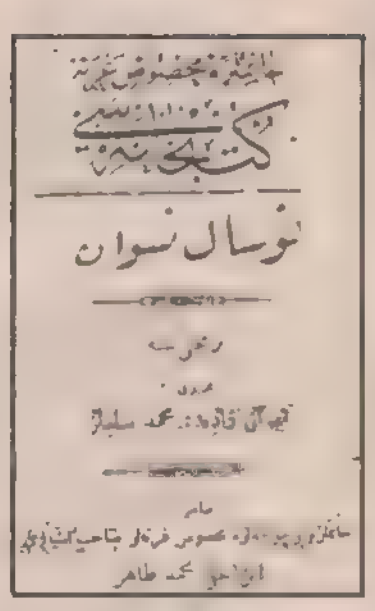

Nevsâl-i Nisvan'ın kapağı.

Seminer hangi gündü? Ya Orhan'ın doğum günü? Kimlerle randevum vardı bu hafta? Peki bu akşamki konser kaçtaydı? Aman Allahım ajandam kayıp, deli olmak işten değil!

Nasıl yaşarım ajandasız ben!

Gerçekten de ajandasız hafıza kaybına uğramış gibi hissediyor insan kendini. Ne yaparmış insanlar ajanda icat edilmeden acaba? 1996'nın ajandası bekliyor yapraklarının doldurulmasını. Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin altı yıldan beri aksatmadan çıkarttığı ajanda bu. Kapağını eski bir İstanbul gravürü süslüyor. Bu ajandalar, başlangıçtan bu yana kadın ressamlar, kadın fotoğrafçılar, kadın sinemacılar, kadın seramikçiler diye gidiyor. Bu yılın konusu "İstanbul ve Kadın". "İstanbul'un kadınların hayatı yönünden çok zengin bir görsel belge kaynağı olması nedeniyle" böyle bir tema seçilmiş. Güzel kapağı, içindeki ilginç fotoğraflarıyla albenili bir ajanda *İstanbul ve Kadın 1996*. İçini karıştırırken keşke kadınları ilgilendiren birşeyler de olsaydı diyor insan.

Bizde ilk kadın ajandasının 1899'da yayınlanmış olduğunu geçenlerde tesadüfen öğrendim. *Toplumsal Tarih Dergisi*'nin Kasım sayısında "İlk Kadın Yıllığı Nevsâl-i Nisvan" yazısı dikkatimi çekti. Nevsâl Farsça yeni yıl, yılbaşı demekmiş; nisvan malum kadınlar demek. Bu seksen sayfalık takvimli defter, *Hanımlara Mahsus Gazete*'yi çıkaran İbnülhakkı Mehmed Tahir Bey tarafından yayınlanmış. Başyazarı da gene bir erkek, Avanzade Mehmed Tahir Bey. Ancak içinde zamanının ünlü şairelerinden Nigâr Hanım'ın ve Hamiyet Zehra, Makbule Leman, Zeynep Cemal Hanımların da manzumelerinin yer aldığı söyleniyor.

Nevsâl-i Nisvan'ı, onu bulup gün ışığına çıkaran Sayın Cüneyd Okay'dan alıntılarla tanıtmak istiyorum:

Yıllığın çıkarılış sebebi Avanzade Mehmed Süleyman'ın kaleme aldığı "ifade-i Mahsusa" da şu şekilde açıklanıyor; "Avrupa hükema-yı meşhuresinden (ünlü bilginlerinden) biri, erkekle kadın arasında bir fark varsa, o da sonrakinin kadın olmasından ibarettir demiş. Ve bu sözüyle herhalde erkekle kadın arasında bir fark bulunduğunu göstermiştir. (...) Matbuat nokta-i nazarından irad-ı misal etmek lazım gelirse denilebilir ki kadınlara mahsus gazete ve kitaplar kativyen başka olmalıdır. Bu bir mesele-i mühimme daha doğrusu bir hakikattir."

(...) O senelerin Osmanlı kadınının bilgi ve görgüsünü artırmaya yönelik bilgiler var yıllıkta (...) Nevsâl'in 24. sayfası senelik plana ayrılmış. Bu alanda hicri takvimin ilk ayı olan muharremden başlayarak her aya iki sayfa tahsis edilmiş ve bu sayfalarda o ayla ilgili mevsim değişmeleri, rüzgârlar, bayramlar, mühim günler vb. verilmiş (...)

Kadınlara yönelik pratik ve faydalı bilgiler yıllığın çeşitli sayfalarına dağılmış. Kavaid-i Sıhhiye (Sağlık Kuralları, s. 75); sıcak suyun faideleri (s. 32), limondan istifade, ağızda hasıl olan kokuya karşı ilaç (s. 78), Kadınlar ve Düzgün Suları: Pudralar (s. 65), Kamer ve şems vasıtasıyla tayin-i cihet (ay ve güneş aracılığıyla yön tayini, s. 62-63) bunlara örnek olarak verilebilir.

33. sayfada 'Osmanlı Kadınında Terakkiyat' başlıklı bir yazı var. Bu yazıda Padişahın yaptığı işlerden, kadınlar için açılan mekteplerden, eğitime verilen önemden, basılan kitaplardan, bu sayede ortaya çıkan kadın yazarlar ve çevirmenlerden söz ediliyor. (...)

Kadın ve İstanbul Ajandası'ndan.

Bunlardan başka hemen her sayfanın alt kısmında kadınları ilgilendirecek sözlere yer verilmiş. Bu sözlerden örnek vermek gerekirse;

"Kadınların ilk tezyinatı tahsil-i ilim ve edeptir.

Hanımsız hane parasız kasaya benzer.

Bir kadının dünyada birinci arzusu daima genç kalmaktır.

Cüneyd Okay, bu başarılı takvim çalışmasından övgüyle söz ederken, kütüphanelerde *Nevsal-i Nisvan*'ın sonraki yıllara ait bir kaydına rastlanmadığını belirtiyor. Bizler de geçmişimizi keşfe çıkan araştırmacıların bu heyecanlı serüvenini merakla izliyoruz.

Beril Eyüboğlu

Kadının İnsan Hakları Projesi

Türkiye'deki kadınların insan haklarıyla ilgili bilgileri araştırma, toplama ve yayma amacıyla 1993 Aralığında oluşturulan özerk kadın grubu Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP), çalışmalarının ürünlerini vermeye başladı. Müslüman Yasalar ve Kurallar Altında Yaşayan Kadınlar (Women Living Under Muslim Laws - WLUML) adlı uluslararası bir örgütle işbirliği içinde çalışmalarına başlayan KİHP'in ilk etkinliği, bu örgüt bünyesinde başlatılan Kadınlar ve Hukuk Projesi'nin Türkiye uzantısını oluşturmaktı. Bu araştırma eylem projesinin hedefi, kadınların kendi durumlarını değerlendirmelerine ve haklarını genişletmek için yeni stratejiler saptamalarına olanak verecek biçimde yasalar ve geleneklerle ilgi, bilgi, belge sağlamak. Bu projeye verilen emek sonucu etkinlikler, Türkiye'deki kadınların başka gereksinimlerini de karşılamaya yöneldi. Şu anda sürmekte olan çalışmalar eviçi şiddet, cinsel taciz, kadın göçmenler ve fuhuş alanlarında; araştırma, belgeleme, bilgi dağılımı, eğitim programları ve bilinç yükseltme biçimlerinde; medya ve imza kampanyaları aracılığıyla yapılıyor. Grup, beklenenden fazla olumlu tepki aldıkları için etkinliklerini daha da çeşitlendirip yaygınlaştırmak için yeni kaynak arayışları içinde. KİHP'in sürmekte olan diğer çalışmaları içinde "Araştırma, Belgeleme ve Politika Analizi" ile "Kadınlara Ulaşma" başlıkları altında toplanabilen etkinlikler var. Kadınların yasal haklarını içeren bir broşür, 30 dakikalık bir video film, imza kampanyaları, gecekondu bölgelerinde yürütülen Kadının İnsan Hakları eğitim programı, medya söyleşileri ve atölye/panel türü araçlarla gerçekleştirmeye çalışan grubun 1996 başında Metis Yayınlarından bir de kitabı çıkacak. Grubun şimdiye kadarki tüm çalışmalarını içeren makale ve raporların yeraldığı kitabın daha sonra İngilizce de yayınlanması düşünülüyor.

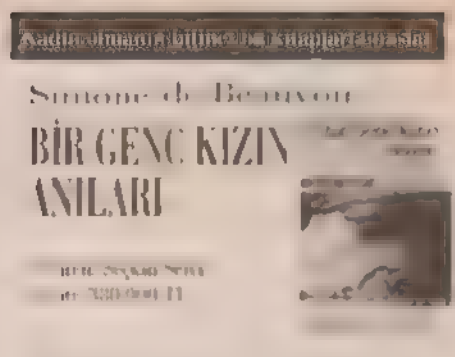

Bir Genç Kızın Anıları genç kızlık çağının tüm sorunlarını en küçük ayrıntılarına kadar olanca çıplaklığıyla ele alan ve bir roman kadar rahat okunan bir eser

payel

DAHİLERİN EŞİN PERİSİ
ALMA MAHLER
KEREN MONSON
Çev: Suna Güler
Biyografi

Gustav Mahler'le evlendiğinde 22 yaşındaydı. Artık Alma Mahler gibi insanlar çağımızda yok.

İstiklal Caddesi, Bekar sokak, No: 17, Taksim
Tel: 245 39 67 Fax: 244 43 62

ANNE PHILLIPS
DEMOKRASİNİN CİNSİYETİ
Çeviren, Alev Türker

Bu yüzyıla damgasını vuran demokrasi anlayışlarının temeli erkektir. "İnsan" ve "birey" kavramları erkeğe işaret eder. Feminizm bu aldatmacaya meydan okudu; kamusal alanla, politika dışı tutulan özel alan arasındaki sınırları sorguladı. Ama pratikte nereye varıldı? Demokrasi, toplumsal cinsiyet olarak kadınları da içerecek şekilde dönüştürülebilir mi? Anne Phillips, kitabında bu konuları irdeliyor ve "Farklılığı tanıyabilen, ama özcülüğe teslim olmayan, yeni bir politik dil bulmak zorundayız," diyor.

Metis Yayınları
İpek Sokak No. 9, Beyoğlu/İstanbul

GÜZ SEMİNERLERİ PROGRAMI

Aydınlanma'dan Post-Modernizme Çağdaş Düşünce
Oruç Aruoba, Adnan Ekşigil, Orhan Koçak, Nail Satlıgan, Gülnur Savran, Sungur Savran

20. Yüzyılda Sosyalizm Sungur Savran

Yüzyıl Sonunda Marksist İktisada Giriş Nail Satlıgan, Gulnur Savran, Sungur Savran

Feminist Teoride Tartışmalar Gülnur Savran

demin, hâlâ, henüz Oruç Aruoba

Ekolojik Düşüncenin Gelişimi Şükran Çavdar, Rahmi Gürsel Öğüt, Ümit Şahin, Mustafa Süzel, Sadık Usta

Kontrgerilla Tarihi Suat Parlar

Dinletili Evrensel Müzik Tarihi Oya Ergun

Yunanca ile Tanışalım Panayot Abacı

BİLAR İSTANBUL
İstiklal Caddesi, Zambak Sokak No. 4/7 80800 Beyoğlu
Tel: 249 42 66 • 252 81 34
Fax: 252 811 34

Bir kadın ayrıldı

Ayrılmak çok da zor olmadı. Zaten son iki yıldır evlilik bir kabus gibi yaşanıyordu. Tüm suç da erkeğe yüklenemezdi doğrusu. Evet, son kertede, bir başka kadının cazibesine kapılarak ayrılmayı kesinleştiren oydu. Ama bu on dört yıllık sürede kadının da (Buket) kusursuz bir eş ve anne olduğu söylenemezdi. Oğlu hastalandığı zaman tabii ki işten izin alıp ona bakmıştı: fakat mesleğinde ilerlemek için oğluna verebileceği saatlerden ve enerjiden çaldığı da inkâr edilemedi doğrusu. Zaten Buket, suçluluk hissediyordu oğluna karşı. Can'ın anne ve babası ile birlikte mutlu bir yuvada büyümesini, yani evliliğinin devamını sağlayamamıştı. Evet bir kadın olarak bankacılıkta ilerlemişti ama, bir anne olarak başarısız sayılırdı. Bu nedenle şimdi tüm enerjisini ve vaktini, oğlunun bu ayrılıktan mümkün olduğu kadar az yara alarak çıkmasına hasretmeliydi. İlk yapılacak iş suratına mutsuzluk gölgesini düşürmemekti. Dolayısıyla oğluna üzüntüsünü hissettirmemeliydi, yalnızlığın hüznünü yaşamaya hakkı yoktu şimdi. Hatta Can herhangi bir düşmanlık sezmesin diye eski eşinin ailesi ile ilişkisini sürdürmeyi ihmal etmedi. Eski kocasının boş olduğu geceler Can'ı ona yolluyor ve ancak o geceler kendisi için program yapabiliyordu.

Derken Volkan'ın "tutulduğu" kadın ile sürekli bir ilişki kurduğu anlaşıldı. Volkan çok kısa bir süre sonra bu durumu oğluna açmaya kararlı olduğunu tebliğ etti aileye. Hem oğluna çok yakın hissettiği için ona yalan söylemek ve numara yapmak istemiyordu, hem de oğlunu alması zorunda olduğu geceleri sevgilisiyle birlikte geçiremiyordu. Volkan oğlunu sevgilisiyle tanıştırdı. Hemen sonra da Can'ın ziyaret günlerinde aynı evde üçü kalmaya başladı. Can'a derhal bir oda döşendi çünkü babasının yanında artık Zeynep kalıyordu. Bütün bunları Can zaten öylesine doğal karşıladı ki Buket'in de içi rahatladı. Can artık duruma bayağı uyum sağlamıştı. Şimdi "bütün bu anlatılanlarda doğal olmayan ne var?" diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Doğrusu bana da hiçbir şey yok gibi geliyordu. Tabii ki Can'ın annesi de aynı durumu yaşamaya başlayıncaya dek. Çünkü Volkan evlendikten bir süre sonra Buket de birisine aşık olunca ortaya çıkan eşitsizliği gelin birlikte izleyelim. Buket de artık çok mutlu ve coşkulu günler yaşamaya başlamıştı. Fakat nedense onun bu mutluluğu oğluyla paylaşmaya hakkı yoktu. O oğluna sürekli yalan söylemek durumundaydı. Sevgilisiyle ancak oğlunun babasına gittiği günler buluşabiliyordu. Diğer günler de sevgilisi onu oğlu yattıktan sonra arıyordu. Bu durum özgürlüğünü ciddi biçimde kısıtlamaya başladı. Zaten Can'a üç öğün yemek yapmak zorunda olunca onun okuldan gelişini ayarlamak, her akşam onu yalnız bırakmamak, dersini denetlemek yeterince kısıtlıyordu Buket'i. Yavaş yavaş sevgilisini gündeme getirmeye karar verdi. Aydın ve genç bir anneannesi vardı Can'ın. "Aman kızım" dedi "bu erkek çocuk, annesini bir erkekle görmeyi kaldıramaz, sabret biraz". Buket'in babası zaten kızını egoistçe davranmış olmakla, bu evliliğe katlanmadığı için suçlayıp duruyordu. "Çocuk babasının onu terkettiğini düşünüyor, bir de sen darbe vurma ona" diyordu. "Nereye gideceksen onun olmadığı günlerde git" diye uyarıyordu onu.

Buket arkadaşlarından destek aradı. Çünkü onlar eski evliliği sırasında sevgilileri ile birlikte evlerine çok gelmişlerdi, orada kalmışlardı. Can onların evli olmadığını biliyordu ve bunu çok doğal yaşamıştı. Oysa iş anneye gelince durum değişiyordu. Hepsi Can'ı çok seviyordu. Hiç birisi Buket'in sevgilisinin eve getirilip Can ile tanıştırılmasından yana değildi. "Aman Can'ı kolla" diyorlardı. "Biraz daha bekle, dur, sabret". Buket durdu, bekledi, sabretti. Tam yeteri kadar beklediğini, duyduğunu ve sabrettiğini düşünüyordu ve sevgilisini artık kimseye danışmadan eve getirme planları yapıyordu ki, Volkan'ın çocuğu olacağı duyuldu. Can getirdi bu haberi eve hem de biraz hüzünlü ve sıkıntılı gözüküyordu o gün. "Aman dur"lar tekrar başladı. Böylece Buket in sevgilisini özgürce yaşayıp oğluyla paylaşma hakkı hâlâ gündeme gelemiyor.

Fulin Derin

Adını arayan bir meslek; Housekeep

Bir otelin ya da işletmenin; yatağından personeline, döşemesinden perdesine kadar giydirilmesi daha sonra temizlenmesi, bakımı ve uzun süre kullanımının sağlanması bu mesleğin sorumluluğunda.

Bir evde yaratılan atmosfer, masa örtüsünün deseninden perdelerin rengine kadar nasıl o evde yaşayan kadının damgasını taşırsa büyük işletmelerin, çalışma mekânlarının atmosferi de *housekeeper*'ların damgasını taşıyor. Eskiden de bu işi yapanlar vardı ama uzmanlaşma çok yeni. Dolayısıyla bu mesleğin henüz Türkçe bir karşılığı yok. Bu işi yapan kadınlarla görüştük. Kendileri de Türkçe bir isim bulamamışlar. Hatta bu yüzden Türk Dil Kurumu'na başvurup yardım istemeyi düşünüyorlar. *Housekeeper*, İngilizce'den Türkçe'ye çevrildiği zaman kâhya anlamına geliyor ama bu işi yapanlar kâhyalıkla bir ilgilerinin olmadığı düşüncesinde. Kadınların ağırlıkta olduğu bir meslek.Ve bu kadınlar yaptıkları işin tanımlanması için uğraşıyor. Seminerler düzenliyor, panellere, fuarlara katılarak dertlerini anlatıyorlar.

Daha çok temizlik, bakım, dekorasyon gibi işleri kapsadığı için kadınlara ait bir meslek olarak kabul ediliyor ama bu işi yapan erkekler de var. Sayıları az da olsa. Evin içinde yapılan işler büyük işletmelerde de yapılması gerekince kadınlardan beklenivor, kadınlara teklif ediliyor. *Housekeeper* olabilmek için en az bir lisan bilmek mecburiyeti, yüksek okul diploması, iyi bir eğitim, ayrıca da bilgi, görgü, zarafet gerekiyormuş. Turizm Otelcilik ve İşletme mezunları bu işi yapabiliyor. Ama çekirdekten yetişenler de var. Bu meslekte ilkokul mezunundan Boğaziçi mezununa kadar herkesle karşılaşabilirsiniz.

Kısaca tanımlarsak bir otelin ya da işletmenin giydirilmesi: yatağından personeline, döşemesinden perdesine kadar bu mesleğin sorumluluğunda. Daha sonra da bunların temizlik, bakım, uzun süreli kullanımının sağlanmasından tutun da personel eğitimine dek hizmetin daha iyi sunulması için gösterilen çaba: bunların hepsi için gerekli olan bütçenin belirlenmesi de *housekeeper*'ların işi. Bir de dernekleri var: OTED. Merkezi İstanbul'da, bir şubesi de Antalya'da açılan çiçeği burnunda bir dernek. Geçtiğimiz yıl ilk genel kurulları toplanmış ve 132 üyesi var. Her isteyen de bu derneğe üye olamıyor. Derneğin organize ettiği eğitim kurslarına katılmak ve *housekeeper* sertifikası almak gerekiyor. Çünkü derneğin önem verdiği ilk konu eğitim. Biraz uyanık, işleri çekip çeviren herkesin bu işi yapabilmesine karşı çıkıyorlar. Derne-

er'lar

ğin Genel Sekreteri Nazmiye Ayyıldız Londra'da otel yöneticiliği dalında eğitim görmüş, on yıldır bu mesleğin içinde ve yaptığı işi çok seviyor. O kadar ki, "Bir daha dünyaya gelseydim yine bu işi yapardım" diyor. Kadınlara çok uygun bir meslek olduğunu söylüyor, "Ama tekelimize almadık, erkekler de yapabilir", diye ekliyor. Mesleğinin 80 li yılların başında kabul görmeye başladığını ama asıl kimliğini 90 lı yıllarda kabul ettirebildiğini düşünüyor. Mesleğin en çabuk kabul gördüğü alan turizm. Ayyıldız şöyle diyor: "Çok değişik kültürlerle aynı anda karşılaşabiliyoruz, bunları birbirine karıştırmadan, sesleri birbirine hissettirmeden istekleri karşılayabilmek önemli, bunu yapabilmek için de alt yapı gerekiyor.

Meslekte hareketlilik de çok fazla. Her yeni tesis açıldığında teklifler, transferler oluyor, bu da çalışanlar açısından olumlu sonuçlara yol açıyor. Dernek başkanı Meltem Mısırlıoğlu Boğaziçi İşletme mezunu. Mesleğini, "Tesisin temizliği, bakımı, dekorasyonu, çamaşırhane hizmetleri, bölüm personelinin seçimi, eğitimi, motivasyonu, performans değerlendirmesi yapmak ve tüm bunları gerçekleştirebilmek için takipçi, araştırmacı, yenilikçi, psikolog yaklaşımıyla iletişimi sağlamak" diye tanımlıyor. Sorunlardan biri de, "İşletmecilik anlayışının uluslararası düzeyde yapılmasının pek yaygın olmaması". Derneğin ilk hedeflerinden biri, "Meslekle ilgili yazılı kaynaklar oluşturmak ve geniş kitlelerin kullanımına sunmak, özellikle standartlar oluşturmak". Oteller, hastaneler gibi *housekeeper* departmanı bulunan kuruluşlarda kullanılan kimyasal temizlik malzemelerinin de çevre dostu olması konusunda önemli bir karar almışlar. Hepsi heyecanlı, hepsi de mesleğini çok seviyor. "Zaten bu işi sevmeden yapmak mümkün değil" diyorlar. Evin içini düzene sokmak, temizlik vesair işleri yapmak bildiğiniz gibi hepimiz için zorken, koskoca işletmelerin bu tür işlerinin altından kalkmak hiç de kolay olmasa gerek.

okurlarla sohbet

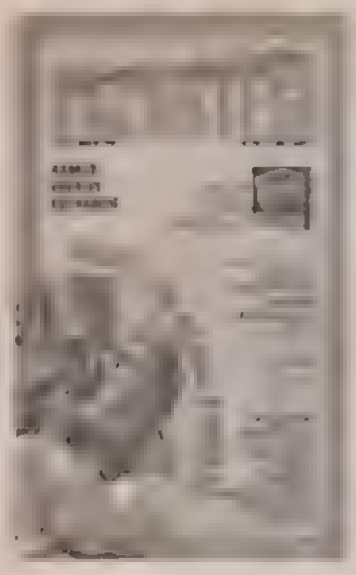

Önce seçim telaşı, sonra yılbaşı hazırlıkları ve bu arada dergi bitti. Soğuk hava dalgasının derginiz çalışanlarını da etkilemesi -Ayşe ile Filiz kötü kötü öksürüyorlar- son günleri daha da yoğun geçirmemize neden oldu. Ama her zamanki gibi mektuplarınız ve telefonlarınız bize moral veriyor. Geçtiğimiz ay elimize ulaşan mektuplardan birinde "karşımızda birden bire **Hilal Fırtına**'yı bulduk, *Sabah* gazetesinin reklamı ile ilgili yazdığımız yazıyı beğendi mi bilmiyoruz ama yazmasına çok sevindik, bu arada herkese ayrı ayrı cevap vermenin zorluğunu tahmin ediyorsunuzdur. Artık kusurumuza bakmayın. Halen Türkiye'nin üretim ve ihracatta "en büyük" ünvanına sahip 26 ülkeye ihracat gerçekleştiren bir çimento fabrikasının ihracat müdiresi **Gülgün Dokuz**'dan bir faks aldık. Çalışan evli kadınlar arasında bir toplantı düzenlememizi öneriyor. İstanbul'dan faks çeken **A. Dilara Bazan**'da "Var olan acı gerçekler" üzerine düşüncelerini yazmış ve bir de şiir eklemiş "Kızıma nasihat" diyor. Şu faks işi çıktığından beri hızlı mektuplaşmanın yolları açılmış oldu. Postacının yolunu gözlemek zorunda kalmıyoruz. Yazdıklarını bizimle paylaşan **Nurhan Şahin** "On altı yıl köylerde çalışmanın ödülünü dünyanın en tatlı sevda öykülerini öğrenerek aldın" diyor ve "kızlar, aklımız varsa bir an evvel o İstanbul'un insana çile çektiren keşmekeşinden kaçıp, kendinizi kırlara atın" diye kışkırtıcı önerilerde bulunuyor. Ankara'dan **Nilgün Aktaş** için özel bir not yazmaktan kendimizi alamıyoruz "yazmak için daktilo ve bilgisayar şart değildir Yazmak isteyen her kadın bizim için çok önemli. *Pazartesi*'de yayımlaması da ilişkilerimiz üzerine ya da özellikle haber olduğunda mümkün. İstanbul'dan **Nilgün Yadeli** de şiir üzerine yazma isteğini vurguluyor ama şimdilik mümkün değil demekten başka bir yolumuz yok. **Eğitim Sen Adana Şubesi Kadın Komisyonu**'na da gönderdikleri çocuk odasının açılışı haberi için çok teşekkürler. Herkes, yaşadığı çevrede *Pazartesi*'de yayımlanmasını uygun gördüğü haberleri bize gönderirse seviniriz. Yaşadıklarımız ve duygularımız da bizim için önemli. Ve bildiğiniz gibi "ilişkiler" sayfamız sizin emrinizde! Mektuplarınızı bekliyoruz.

Pazartesi

Hukuk

Müessir Fiil

Merhaba.

Müessir Fiil (C.K. md.456): Ceza Kanunu'nun 456. maddesince düzenlenen müessir fiil, bir insanı öldürme amacı olmaksızın ona bedenen eziyet etmek, sağlığını bozmaya veya akli melekelerini karıştırmaya neden olacak davranışlardır. Bu eylemlerin cezası 6 ay ile bir yıl arasında değişir. Eğer bu eylem, zarar görenin duyumlarından veya organlarından birinin sürekli güçsüzlüğü, yahut söz söylemekte sürekli zorluğu, ya da yüzde kalıcı bir ize, yahut 20 günden fazla akıl veya beden hastalıklarından birine neden olmuş veya ilgilinin bu kadar süre ile olağan işinden gücünden kalması sonucunu doğurmuş veya yaşamsal bir tehlike doğurmuş yahut gebe bir kadına karşı işlenip de bebeğin zamanından önce doğmasına neden olmuşsa ceza 2 yıldan 5 yıla kadar hapistir. (456/2)

Eğer eylem kesin ya da olası bir biçimde iyileşmeyecek ölçüde akıl ya da beden hastalıklarından birine neden olmuşsa veya duyumlardan birinin, el ya da ayaklardan birinin, konuşmak gücünün veya çocuk yapma yeteneğinin kaybolmasını gerektirmiş veya organlardan birinin tamamen çalışamaz duruma gelmesini veya yüzün sürekli değişikliğine neden olmuş veya gebe bir kadına karşı işlenip de bebeğin düşmesi sonucunu doğurmuş ise ceza 5 yıldan 10 yıla kadar ağır hapistir.

Eğer eylem hiçbir hastalığa neden olmamış veya günlük işlerden mağduru alakoymamış veya en fazla 10 gün alıkoymuşsa sanık hakkında dava açılması zarar görenin şikâyetine bağlı olup 2 aydan 6 aya kadar hapis cezası verilir. (Md. 556/4)

Şimdi bütün bunları niye yazdık? Aile içi şiddette kadınların uygulamaları gereken yoldan söz etmek için yazdık.

Yukarıda anlatılan eylemler C.K. 449 maddesinde sözü edilen kişilerden biri aleyhine işlenirse, ki bunlar: "karı, koca, kardeş, babalık, analık, evlatlık, üvey ana, üvey baba, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat ve gelinler"dir. O zaman C.K., 457. madde uyarınca "Ceza, üçte birden yarıya kadar artırılır" der.

Aile içinde şiddet derken yalnızca kocanın karısına ve çocuklarına uyguladığı fiziksel şiddetten değil aynı zamanda oğlun annesine uyguladığı veya erkek kardeşin kız kardeşe uyguladığı şiddetten de söz ediyoruz. Maddelerden görüldüğü gibi C.K. aile içi şiddeti özel olarak düzenlememiştir. Maddeler "her kim" diye başlar ve sokaktaki insanların birbirlerine uyguladıkları şiddetten, trafik kazası sonucu meydana gelen yaralanmalara kadar hepsini kapsar. Ancak 457. madde bu herhangi insanlar arasındaki şiddet aileye yönelik ise ağırlaştırıcı neden sayılır.

Yargıtay nelerin "organ" sayılıp nelerin sayılmayacağı konusunda adli tıp incelemesi istemektedir. Örneğin dalağın organ sayılıp sayılmayacağı adli tıp raporuna göre belirlenecektir.

Kendisine şiddet uygulanan kadının, DERHAL bir karakola giderek şikayette bulunması, oradan kendisini hükümet tabibine veya adli tıbba göndertmesi ve rapor alması gerekmektedir.

Karakoldaki polis tutanak tutmak zorundadır. "Kocandır, döver de sever de" veya "Çocuklarını düşün" gibi tavsiyelere itibar etmeyip şikâyetinde ısrarlı olması gerekir.

Adli tıbba gittiğinde, kendisini baştan savmamalarına çalışmalı ve doğru dürüst bir rapor almalıdır. Kocaların, babaların, erkek çocukların, ağabeylerin, ailedeki kadın üyeler üzerinde hiçbir üstünlükleri yoktur. Dövmeye hakları yoktur. Bir defalık "af" olayın tekrarlanmasından başka işe yaramaz.

Lütfen kendi bedeninize sahip çıkın ve haklarınızı sonuna kadar savunun. Şiddetsiz günler özlemiyle.

Av. Canan Arın

Bugün dünyadaki yeni HIV enfeksiyonu vakalarının yarısını kadınlar oluşturuyor. AIDS'e karşı erkeklerden daha savunmasız bir durumda olan kadınlar, kendilerini ve çocuklarını korumaya çalışırken yoksulluk ve suskunluğa karşı da mücadele etmek zorundalar.

AIDS

Önce kadınlar ve çocuklar!

AIDS virusünün heteroseksüel ilişki yoluyla yayılmasında hızlı bir artış görülürken, dünyadaki taşıyıcı kadınların sayısı da gittikçe yükseliyor. Araştırmacılara göre, kadınlara yönelik ayrımcı uygulamalar da bu yükselişi etkiliyor.

Kadınlar hastalığa erkeklerden daha açıklar

Acı gerçeklerden birincisi, kadınların enfeksiyon karşısında, biyolojik açıdan erkeklere göre daha savunmasız bir durumda olmaları: Öncelikle, cinsel ilişki sırasında, kadının cinsel organında virüse açık olan mukozanın yüzeyi erkeğinkinden daha geniş; öte yandan, spermdeki virüs yoğunluğu vajinal sıvılardakinden daha yüksek. Bu da, iki eşten biri taşıyıcı olduğunda, kadının virüse yakalanma olasılığının erkeğinkinden daha yüksek olduğu anlamına geliyor. Kadın aynı zamanda, cinsel yolla bulaşan diğer hastalıklara daha sık yakalanma riskiyle karşı karşıya: bu hastalıklar da AIDS için daha uygun ortam hazırlıyor.

Bebekler nasıl korunacak?

Bu biyolojik dezavantaj, virüsü taşıyan kadınları saran suskunlukla daha kaygı verici boyutlara ulaşıyor. Bu kadınlar hastalıklarını açığa vurmaya ve tedavi görmeye teşvik edilmiyorlar. Dünyada, her gün taşıyıcı olduğunu öğrenen binlerce kadın var ama çoğu susuyor ya da inkâr ediyor. Taşıyıcı olduğunu bilmeyen kadınların da sayısı hızla artıyor çünkü bu kadınlar cinsel yaşamlarında risk almadıklarını sanıyorlar; oysa eşlerinin başka ilişkilerinden çoğunlukla haberdar değiller. Bu kadınlar taşıyıcı olduklarını genellikle hamilelik sırasında ya da doğumdan sonra öğreniyorlar. Doğumevlerindeki taşıyıcı kadınların oranı yükseliyor. Bu, kız ya da erkek çocukların doğumla birlikte virüse yakalanma olasılığını ya da bir kaç yıl içinde öksüz kalma riskini arttırıyor. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, bugünden 2000 yılına dek, on yaşın altında 10 milyon çocuk AIDS yüzünden öksüz kalacak.

Öncelikle genç kızlar

Bugün dünyadaki 16 milyon taşıyıcının üçte biri, doğurganlık çağındaki kadınlardan oluşuyor. Hastalığın yayılmasından en çok etkilenen Afrika ve Asya'yı kapsayan bir araştırmaya göre, hastalığa en çok yakalanan kadın grubu 15-25 yaş arasında.

Kuşkusuz, bu sebepsiz değil. Genç kadınlar HIV virüsü karşısında toplumsal bakımdan silahsız durumdalar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, okur-yazarlık oranları erkeklerinkinden daha düşük, hareketlerinde daha az özgürler ve dolayısıyla da korunma yöntemlerine ulaşabilmeleri daha zor. Özellikle enseste ve cinsel istismara maruz kalan, çok küçük yaşlarda evlendirilen daha genç kadınlar genellikle cinsel yaşamlarını hiç bir biçimde denetleyemiyorlar. Eşlerinin uyuşturucu bağımlısı olması, heteroseksüel ya da biseksüel riskli ilişkiler yaşaması ya da birden fazla kadınla evlilik yürütmesi gibi durumlarda kendilerini koruma olanaklarından yoksunlar.

Yoksulluğun yükü

Kadınların toplumsal bakımdan aşağı konumda olmalarına bağlı olarak yaşadıkları "cinsel açıdan tabi olma durumu", onları suç ortaklığına zorlayan bir tehdite yol açıyor. Çünkü eşlerinin riskli bir davranış içinde olduğunu bildikleri halde susmalarının nedeni, genellikle terkedilme ya da boşanma korkusu. Yoksulluk aynı zamanda fahişeliği de arttırıyor ve bu da enfeksiyon riskini yükseltiyor.

Bu durumda, AIDS'e en çok yakalanan kadınların aynı zamanda en yoksul kadınlar olmaları şaşırtıcı değil. Bu, bazı sanayileşmiş ülkeler için de geçerli. O halde acaba kaç ülke AIDS'le mücadeleye, kadınların sosyo-ekonomik durumunu iyileştirerek başlayacak? Bu açıdan bakıldığında, her şeyin sıfırdan başlaması gerekiyor.

Françoise Salvetti,
***Preserv'actif* (ve), no.4, Eylül '95**

Beş milyon kadın HIV virüsü taşıyor

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, bugün dünyada 5 milyon kadın HIV virüsünü taşıyor. Bugünden 2000 yılına dek, 14 milyon kadının virüse yakalanacağı ve bunlardan 4 milyonunun öleceği tahmin ediliyor.
BM Gelişme Programı'nın kadınlara ayrılan 1995 raporuna göre:
Afrika,Güney Sahara bölgesinde:
• AIDS hastası 4 erkeğe karşılık 6 kadın var. Tüm dünyada kadınların yaşam sürelerine ilişkin beklenti yükseldiği halde, Uganda için bu söz konusu değil. Bu da AIDS'in sonuçlarından biri.
Aynı kurulusun bir başka araştırmasına göre:
• Uganda'da, 15-25 yaş grubundaki kadınlar içindeki AIDS oranı aynı yaş grubundaki erkeklerinkinin iki katı.
• Ruanda'da, hamile kadınların yüzde ellisinin ve 17 yaşından önce cinsel ilişkide bulunan kadınların yaklaşık yüzde on yedisinin virüse yakalanacağı tahmin ediliyor.

"Güvenli seks"in kuralları

Prezervatif, cinsel ilişki sırasında AIDS'e karşı korunmanın neredeyse tek yöntemi olmaya devam ediyor. Spermin ve vajinal salgıların içerdiği HIV virüsü, cinsel organlardaki mukozada bulunabilen en ufak lezyon tahriş ve yaralar vasıtasıyla bulaşabildiği için, spermin vajinayla ya da penisin vajinal sıvılarla temasını önlemek gerekiyor. Bunun da tek yolu prezervatif. Anal seks için de aynı şey geçerli. Spermin rektumla temasının da önlenmesi gerekiyor. Virüs oral seks sırasında erkek kadının ağzına boşalınca da bulaşabiliyor. Çünkü ağız mukozasındaki ufak lezyonlar bunu kolaylaştırıyor. Boşalma olmadığında bile, risk oranı ölçülemiyor. Vajinal ilişkide de, dışarı boşalma kesin bir önlem teşkil etmiyor çünkü HIV virüsü erkeğin boşalma öncesi ürettiği sıvılarda da bulunuyor. Regl sırasında ilişki özellikle riskli, kanın erkeğin ağzı ya da cinsel organıyla temas etmemesi gerekiyor.

"Acaba becerebilecek miyim?"

Bekâret genç kızların başının üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanıyor. Bütün düğün, dernek, eğlencenin ardında evliliğin ilk gecesi, gerdek, bir kâbus gibi yaşatılıyor gelinlere. Ama bu kâbusun erkeklere yansıyan bir yüzü de var. Onlar için de gerdeğin, zifafın yarattığı korkular, endişeler var. "Başarılı" olabilecek mi, yani "Kaldırabilecek" mi. karısı "kız" çıkacak mı ve daha neler neler.

İlk görüştüğümüz otuz yaşındaki erkek aslında en şanslı olanlardan. Ne kendisi ne eşi çok büyük bir zorlanma yaşamamışlar:

"17 yaşında evlendik. Eşim yakın akrabamızdı. Evlenmeden önceki üç dört ayı ailelerimizle aynı evde birlikte geçirdik. Bu arada onunla çok yakın olduk. O bu yüzden korkuyordu. Ben ondan emin olduğum için öyle bir korkum yoktu. Evlenmeden önce başarılı deneyimlerim olduğu için başarıp başaramama gibi korkularını da yoktu. Çarşaf gösterileceğini biliyordum. Bunun gerginliğini yaşadım. Bu adete önceden hazırlanmış, kabullenmiş olmaktan ve bu adeti yakın olduğumuz ablalarımızla yerine getirdiğimizden gerilim fazla olmadı. Ama bugün olsa bu olaya izin vermem."

Aşağıda görüşlerini aktaracağımız kırk yaşmdaki serbest meslek sahibi erkek ise, tam tersini düşünüyor.

"İlk evliliğimde gerdek gecesinin bir anlamı yoktu. Çünkü ilk eşim bakire değildi. Garip bir evlilikti. Bekârete önem vermediğimi sanıyordum. Fakat evli kaldığımız sürece bu beni açıkça rahatsız etti. Ne derseniz deyin böyle oldu. Boşandıktan sonra bir daha asla aynı hatayı yapmayacağıma dair kendime söz verdim. Ve ilk evliliğimde yapmam gereken şeyi yapıp, ailemin uygun gördüğü bir kızla evlendim. Benim ikinci evliliğim olduğu için zifaf korkusunu yaşadım diyemem. İyi tanımadığım genç bir kızla ilk kez yalnız kalmak tabii ki heyecanlandırıyor. Gerdek gecemiz bence çok iyiydi. Tecrübelerimi yavaş yavaş ona da aktardım. Çok mutlu oldu. Bizde çarşaf adeti olmadığı için o konuda bir şey diyemem. Karıma beni nasıl bulduğunu sormaya hiç ihtiyaç duymadım."

Henüz evlenmemiş olan ama bir bakireyle ilk defa sevişme deneyimini yaşamış olan genç ise karşısındakinin duygularına karşı biraz daha duyarlı:

"Ben on sekiz yaşında bir gencim. Yaşıma göre oldukça hareketli bir cinsel yaşantım var. İlk deneyimim ise iki yıl kadar önce kız arkadaşımla oldu. Ama bunun daha sonraki ilişkilerimden çok farklı olduğunu düşünmüyorum. Belki de bu benim daha önceden de bir çok şeyi yaşamamdan kaynaklanıyordur. Hissettiğim sadece zevk ve biraz heyecandan ibaretti. Kız arkadaşımın çektiği acıyı da unutmadım. Ayrıca eklemek istediğim bir şey de bu iş bittikten sonra hissettiğim zafer kazanma ve üstünlük duygusu."

Erkekler de ilk gece'den korkuyorlar. Ama onların nedenleri başka.

Aşağıda tecrübelerini aktaracağımız kırk üç yaşındaki mimarın anlattıkları son derece samimi ve erkeklerin yaşadıkları zorluklar konusunda öğretici:

"Benim hikâyem tuhaftır. Eşnnle evlendiğimizde ikimiz de çok gençtik. Görücü usulü ile evlendik. Nişanlıyken hiç yalnız kalmadık. Doğru dürüst sesini bile duymadım. Gerdek gecesinde çok korkuyordum. Dayımın oğlu bana anlatmıştı. Karımın akrabalarından iki tane "yenge" gerdek odasındaydı. Onlara çok sinirlenmiştim. Habire kızın orasını burasını düzelterek konuşup duruyorlardı. Nihayet yalnız kaldığımızda, karımın duvağım açarken yapamayacağımı düşünüyordum. Kaçmak istiyordum. Dayımın oğlu "Yapamazsan tuvalete git, kendin kaldır", demişti. Daha soyunmadan hemen gidip uvguladım. Yapmak zorundaydım. Dışarıda bekliyorlardı. Kanlı çarşaf verilmezse çok fena şeyler olacaktı. Babamdan çok korkuyordum. Gerdeğe girerken, "Hadi bakalım aslan oğlum, beni utandırma", demişti. Sabaha kadar sekiz on defa tuvalete giderek sonunda başardım. Ama yepyeni karın ağlıyordu. Çok üzüldüm. Onu susturmak için ne yapmam gerektiğini kimse anlatmamıştı. Berbat bir geceyle başlayan evliliğimiz şimdi çok daha başka şartlarda devanı ediyor. Birbirimize destek olarak ikimiz de üniversite okuduk. Çocuğumuza bu bilgileri şimdiden vermeye özen gösteriyoruz."

Şimdi otuz altı yaşında olan bankacının tecrübelerinin de aşağı kalır yanı yok:

"Kendimi deneyimli bir erkek sayıyordum. Bir sürü kız arkadaşım olmuştu. Ayrıca iki tane de 'yatılacak kadm'la yatmayı başarmıştım. Şimdiki eşimle bir yıl kadar arkadaşlık ettikten sonra nişanlandık. Universiteden arkadaş olduğumuz için birbirimizi iyi tanıyorduk. Onun ailesi benimkinden daha açık fikirliydi. Benim ailem kırsal kesimdendir. Nişanlımı benimsemişlerdi. Bir sorun yoktu. Sıra evlenmeye geldi. Bütün yöresel adetler yerine getirilerek evleniyorduk. Gelinliğinin üzerine kırmızı kemer takılmasına karşı çıktı ama ikna etmeyi başardım. Ne de olsa bu bekâret simgesiydi ve tabii ki benim için önemliydi. Düğün gecesi iki eniştem bana gerekli bilgileri verdiler. Gerdek odasına girdiğimde bütün tecrübelerim uçup gitmişti. Titrediğimi görmesini istemiyordum. Bir ara heyecandan gözlerimin yaşardığını hissettim. Banyoya kaçtım. İki tane sigara içtim. Bol bol dua ettim. O mu benden beterdi, ben mi ondan hatırlamıyorum, bilemiyorum. Ama ben bir erkektim ve başarılı olmak zorundaydım. Onu çok seviyordum. Bu düşüncelerle yatağa girdim. Pek bir şey anlayamadan, yapacaklarımı kafamda sıralayarak başardım. Yıllar sonra kendisine sorduğumda cevabı çok hoştu: 'Seni çocuk gibi görmüştüm, kendi heyecanımı ve korkumu seni seyrederek bastırabildim, tuhaf bir geceydi!...' dedi."

Bütün erkekler o zor gecede çocuk gibi mi oluyorlar sizce?

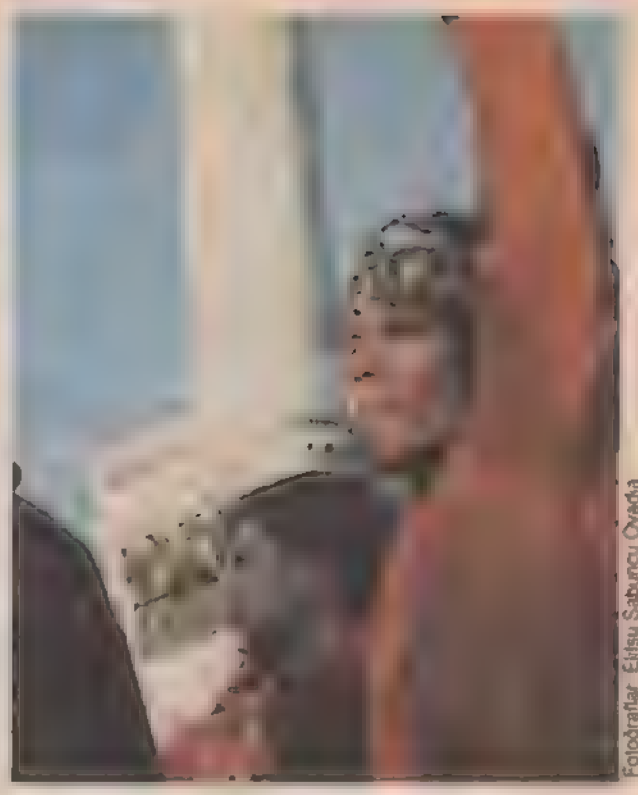

Fotoğraflar: Elifsu Sabuncu Ovadia

"Meryem, kürtaj olsaydın!.."

Paris'te ahlakçı düzenin geri dönüşüne karşı kırk bin kişi yürüdü.

Paris'in geleneksel gösteri ve yürüyüş meydanı Bastille. 25 Kasım, çok güneşli bir cumartesi günü feministlerin, sendikaların, sosyalist ve komünist partilerin, insan hakları derneğinin, yeşillerin, anarşistlerin, ırkçılığa ve faşizme karşı değişik derneklerin çağrısına uyan kadınlı erkekli 40 bin kişi, "ahlakçı düzenin geri dönüşü"ne karşı, kadınların doğum kontroluyle kürtaj hakkı ve çalışma hakkı gibi temel hakları için toplandık.

Yürüyüşe her gelen önce, "Bakalım tipleri nasılmış?" diyerek meydanın bir köşesinde yaygara koparan 150 kişilik kürtaj karşıtı komando grubuna bir göz atıyordu. Çoğu punkçu olan bir grup genç, komandolarla kalabalık arasında tampon görevi gören polise rağmen aşırı sağcılarla muz kabuğu savaşma girdi, küfürleşti.

Her anlamda çok renkli bir yürüyüştü.

Katılanların yarısına yakını erkekti. En kalabalık kortejlerden biri ise geçen cumhurbaşkanı seçimlerinde aldığı yüksek oyla herkesi şaşırtan Troçkist kadın aday Arlette Laguiller'nin partisiydi. Yürüyüşün sonunda kırmızı bavraklarıyla Enternasyonal'i söylediler. Yuruyüşe katılanlar Cezayirli kadınlarla birlikte Arapça şarkı söyleyip dans ettiler ve "Fransa'dan Cezayir'e Kahrolsun Köktendincilik!" diye bağırdılar. Bir grup kadın da tecavüz eden patronunu öldürmekten idama mahkûm edilen Sara'nın fotoğrafını taşıyordu. "Eve gönderilmesine izin verıneyeceğiz!" diyen erkekler sevgililerini pankartlarıyla destekliyorlardı. Ayrıca bir sürü şarkı sözü dağıtıldı, herkesin bildiği ünlü müziklerle feminist şarkılar söyledik.

En çarpıcı sloganlardan birkaç örnek: "Juppe (Fransa Cumhurbaşkanı) keşke anan kürtaj olsaymış!", "Meryem kürtaj olsaydın, başınıza bu belalar gelmezdi!"Katolik Kilisesi hem boşanmayı, hem doğum kontrolunü, hem de kürtajı yasaklıyor. "Kürtaj karşıtı komandolar" da aşırı Katoliklerden oluşuyor ve hem ABD'de hem Fransa'da kürtaj kliniklerini basıp şiddet uyguluyorlar. Geçtiğimiz yaz açılan davada, feminist gruplarla sendikaların ve siyasi örgütlerin acilen seferber ohnaları sayesinde beraat etmeleri önlendi.

İlk kez 70'lerde kürtaj hakkı için mücadele eden nesille, elde edilen bu hakları kaybetmemek için sokağa dökülen çocukları aynı yürüyüşte buluştu: "Bu haklar için savaştık, kaybetmemek için yine savaşacağız!"

İlk sıralarda yılların feministleri Gisele Halimi, Christine Delphy, en arkada da ben, sevgilimle birlikte!.

Feministlerden ödü kopan (!) sevgilimi yürüyuşe katılmaya ikna etmek zor oldu. Ama sonunda faşistlere karşı feministlerle birlikte olmaktan çok memnun oldu.

Ben de ilk kez kendi kararımla bir yürüyüşe katılmış oldum. (Eskiden annem götürürdü ve tek bir erkek bile olmazdı!) Üstelik Paris'in en tutucu mahallesindeki okuluma ve kız yurduma yürüyüş afişlerini asmak ve tartışma yaratmak çok keyifli oldu.

Elifsu Sabuncu Ovadia, Paris

SRİ-LANKA

Seks işçileri için bir umut kapısı

5 Aralık'ta Sri-Lanka'nın başkenti Kolombo'da ilginç bir spor gösterisi yapıldı. Mavi ve beyaz üniformalarıyla bir parkta bir araya gelen genç kadınlar, alışıldığı üzere kolejli atletler değil, hayatlarını bedenlerini satarak kazanan kadınlardı.

Bu spor gösterisi, Nandasena Ratnapala adlı bir üniversite hocasının başlattığı bir toplumsal rehabilitasyon çalışmasının parçasıydı. Ratnapala, yetkilileri ikna ederek, kentteki cezaevini, öğrencilerinin ülkedeki sorunları öğrendikleri ve toplum dışına itilmiş kişilere yardım etmeye çalıştıkları bir "toplumsal laboratuar" haline getirdiğini söylüyor. cezaevi, seks işçisi kadınlara yiyecek ve barınma imkânı veren bir merkez haline getirilmiş. Ratnapala kadınların şefkat ve ilgiye ihtiyaç duyduklarını, öğrencilerini onlarla ilişki kurmaya teşvik ettiğim ve olumlu sonuçlar alındığım söylüyor. Merkeze gelen hiç bir kadının eski işine geri dönmediğini iddia eden Ratnapala, bazı kadınların evlendiklerini, bir kısmının da iş bulup çalışmaya başladıklarını ve geceleri merkezde geçirdiklerini belirtiyor.

IPS

Ailenin şerefi için toplu kadın kıyımı

KÜRTLER IRAK Aile şerefi için yakınları kadınları öldüren erkekler cezalandırılmıyor. Bağımsız Kadın Örgütü en çok bunun değişmesi için mücadele ediyor.

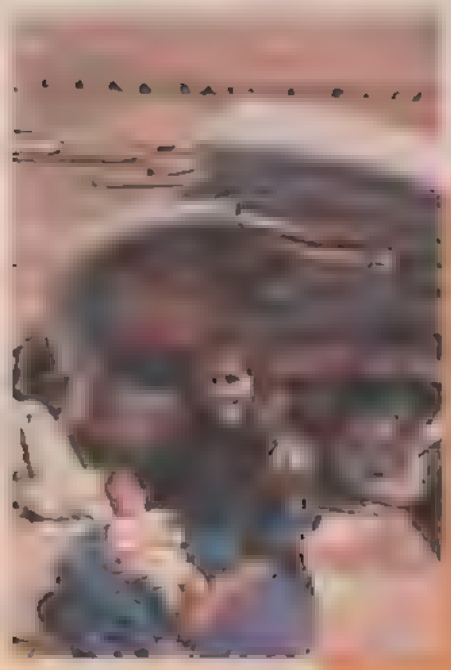

1990 tarihli Karar'dan önce cezai takibata uğrayan kadın katilleri, 1969 tarihli ve 111 sayılı Irak Ceza Kanunu'na göre yargılanıyorlar, ancak aşağıdaki örneklerden de görüleceği üzere, ceza almıyorlardı:

"Kız kardeş evlilik dışı ilişki kurarak günaha girdiği ve hamile kaldığı için sonradan evlense bile, erkek kardeşin aile şerefim savunmaya ve kız kardeşim öldürmeye hakkı vardır."
Karar no: 150.240.304. Genel Kurul, 1979
Karar tarihi: 13. 10. 1979
Kaynak: Mahkeme Kararları Dergisi, 4. sayı, 10. cilt

"Maktul evinden kaçarak aile şerefini zedelemiştir. Bu nedenle kuzeni tarafından öldürülmesi geleneklere göre aile şerefim korumak olarak değerlendirilmelidir."
Karar no: 342,Ceza, 1979
Karar tarihi: 18. 9.1979
Kaynak: Mahkeme Kararları Dergisi, 3. sayı, 10. cilt

Civan, kuzeni Kadir ile nişanlandığında henüz yedi yaşındaydı. Civan'ın büyük ağabeyi Mahmud'un Kadir'in kız kardeşi Aştey ile evlenmesi karşılığında babası onu da Kadir'e vermişti. Civan on yedi yaşına geldiğinde evlilik tarihinin belirlenmesi artık kaçınılmaz hale gelmişti. Ancak Civan kendinden on beş yaş büyük, üstelik de evli kuzeni ile evlenmek istemiyordu. Dahası, komşu oğlu İsmail'e abayı yakmıştı.

Komşular ailesini uyardığında kıyamet koptu. Civan Kadir'den başkasıyla asla evlenemezdi. İsmail ve ailesinin evlilik teklifi reddedildi. Civan'ı eve hapsettiler. Ağabeyi Mahmud, düğüne kadar ters giden bir şey olursa onu öldüreceğini söyledi.

Civan la İsmail'in aşkları herkesin sandığından daha uzun suredir devam ediyordu. İlişkinin boyutlarının ortaya çıkması Civan için ölüm demekti. Mahalledeki genç kadınların yardımıyla, bir gece Civan İsmail'e kaçtı. Bir ay kadar sonra Civan'ın akrabaları çifti ele geçirdi ve Civan ağabeyi Mahmud tarafından derhal öldürüldü. Olaydan bir hafta sonra İsmail'in cesedi boş bir arsada bulundu.

Bağımsız Kadın Örgütü, kurulduğu 1993 yılından bu yana Irak'ta, kadınlara karşı işlenen suçlar, insan hakları ihlalleri ve ayrımcı uygulamalara karşı mücadele veriyor. BKÖ'nun çalışmaları sayesinde, ulusal ve uluslararası raporlarda hiç yer almayan ya da bir kaç satırla geçiştirilen "şeref için öldürme" kavramının toplu kadın kıyımları anlamına geldiği, artık kimsenin gözardı edemeyeceği bir gerçek.

BKÖ 1992-1995 arasında Süleymaniye, Erbil ve Dohuk'da aileleri tarafından öldürülen 250'ye yakın kadının ismini ve kimin tarafından neden öldürüldüğünü tesbit ederek gazeteleri *Yaksani*'de (Eşitlik) yayımladı.

Aile içinde kadınların şeref gerekçesiyle öldürülmesi üç ayrı kaynaktan meşruiyet kazamyor. Birincisi aşiret geleneği. İkincisi, Saddam rejiminin çıkardığı ve aşiret geleneğini onaylayan kararlar. Şubat 1990 tarihli ve 1110 sayılı karara göre, annelerini, kızlarım. kız kardeşlerini, halalarım, teyzelerini, erkek kardeşlerinin kızlarım, aile onurunu çiğnemek nedeniyle olduren aileden erkekler cezalandırılmayacaklar ve cezai takibata uğratılmayacaklar. Üçüncüsü ise İslam geleneği ve İslami Hareket'in bölgede giderek güçlenmesi.

Bölgeyi kontrol eden Kürt partilerinden Kürdistan Demokratik Partisi, 1992 yılında yapılan seçimlerden sonra kadınların, kadınlara karşı ayrımcı yasaların değiştirilmesi önerisine tamamen karşı çıktı. Kürdistan Yurtseverler Birliği ise öneriyi başta destekledi. Ancak sureç içinde tavır almayarak eski geleneklerin sürmesine ve kendi bölgesinde güçlenen İslami Hareket'in özellikle örgütlü kadınlara yönelttiği saldırılara göz yumarak ortak oldu.

BKÖ, kurulduğu andan itibaren, kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin teşhir edilmesi yönünde yayınlar yaptı, seminerler düzenledi: başka örgutlerin duzenlediği toplantılara katıldı, bildiri dağıttı ve sokak gösterileri düzenledi. Talepleri arasında, kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması kadar, bölgede iki büyük parti arasında devam eden savaşın son bulması da var. Medeni Kanun'da kadınları ilgilendiren, özellikle evlenme ve boşanma ile ilgili hükümlerde cinsler arası eşitlik ilkesine uygun değişiklikler yapılmasını istiyorlar. Bir diğer talepleri ise laik bir devlet.

BKÖ üyeleri giderek daha yoğun bir biçimde İslami Hareket'in tehditlerine uğruyorlar. Mollalar cuma günleri camilerde yaptıkları açıklamalarla siyasi faaliyette bulunan kadınları ahlaksızlıkla suçluyorlar ve Müslüman olan herkesi bu kadınlara karşı olmaya çağırıyor. BKÖ üyesi ya da kadın haklarını savunan kadınlar bölgeyi kontrol eden Kürdistan Yurtseverler Birliği, İslami Hareket ve hatta kendi akrabalarının ahlaksızlık suçlamaları ve ölüm tehditlerine rağmen özgürluk ve barış için çalışmaya devam ediyorlar.

Iraklı Kadın Haklarını Savunma Komitesi

Fotoğraf: Selda Ovalıoğlu

Hikmet'in hezeyanları kadın yazarlara

Kendisini "kara civciv", yazdıklarını "tarihi bir vesika, aile fotoğrafı" diye tanımlayan, "normal bir okurla ilişkim yok, yazdıklarımı sıradan bir edebiyat sempatizanı anlamaz" diyen Hikmet Akarsu hiciv yaptığını zannediyor ve kadınları engellemenin yollarını arıyor.

Kod adı: Hezarfen Hezeyan Çelebi

Yazılarıyla müşerref olduğumuz alan: Varlık dergisi

Adamın biri yazı yazmayı sever. Yazdığı şeyleri roman zanneder. Olur a. Ama ondan başkası bu yazılanları pek romana benzetemez, pek de sevmez. Herkes kendi yazdığı şeyleri sever. Ama bu muhterem zat daha fazla sever. Yazarken ilk adı oluşmuştur; Hezarfen, yazdıkları sevilmeyince ikinci adım bulur; Hezeyan, bir de zannettiği bir şey vardır; Çelebi. Herkes kendim bir şey zanneder ya. Şimdi gelelim konumuza. (Hezarfen Hezeyan Çelebi'nin geçtiğimiz ay Varlık dergisinde yayımlanan yazısıyla ilgilenemezlik edemezdik.)

Esas başlık: Avdın Muhiti

Alt başlık: Dizi Film Edebiyat Sosyetesi

Konu başlığı: Kadın Yazarlar Nomenklaturası.

Okumayanlar vardır diye kısa bir iki alıntı yapalım; "(...)Ekserisi boş vakit rantiyesi olan bu lobimizin genel karakteristiği ev hanımlığından sadece nüanslarla ayrılır... Neden konkeni değil de edebiyatı seçtikleri ise apayrı bir sorunsaldır. (...) Çoğu kesinlikle sıvı yağ kullanır. Pek hafiftir hepsi de. (...) kitaplarım kapattığınızda; sabah erken evden çıkarken apartman sahanlıklarında duyduğunuz, aceleci ev kadınlarının et haşlamalarını andıran bir yersiz koku kaplar burnunuzu... Bir de üç beyazı çok kullanmalarım ekleyin buna, yani un, yağ, şeker, eyvahlar olsun, kitaplarına dokunduğunuz anda elleriniz yapış yapış olur... (...) Duayen Edebiyat aristokrasisi'nin özel himayesi altında olan bu lobi, edebiyatın DUYARLIK ve DERİNLİKten mesul seksiyonunu oluşturmak gibi asli vazifelerinde bazı müşküller çekmektedir." Sonra da bazı imalarla bazı örnekler veriliyor. Kim kimdiri keşfedebilmeniz, edebiyat çevresi ve dedikodu bilginize kalıyor.

Yazıyı okuduktan sonra kadın yazarlarımızı arayıp düşüncelerini öğrenmek istedik. Bu arada birkaç yere haber bırakıp Hazerfen Hezeyan Çelebi ile tanışma isteğimizi ilettik. Bir telefon geldi, "Ben Hazerfan Hezeyan Çelebi, beni arıyormuşsunuz". Ve konuşmaya başladı; "Bu piyasada belli kişilere eyvallah demeden bir yere gelemezsiniz, yarası olmayan gocunmaz. Benim çok daha ağır ithamlarım oldu. Kadınların edebiyatta toplumsal yerlerine uygun olmayan bir ağırlıkları var. Yeteneksiz oldukları halde kadınlığın avantajlarını kullanarak yazar oluyorlar. Size kolaylık gösteriliyor". Gerçek kimliğini açıklamaya yanaşmıyordu ama, kadın yazarlar üzerine ahkâm kesmeyi ve saldırılarını sürdürüyordu. Üstelik daha da ağır bir şekilde. Kimdi bu adam. Öğrendik ki kendi çevresinde herkes bu yazıları onun yazdığını biliyor. Bir tek biz kalmışız, bir de siz.

Gerçek adı: Hikmet Akarsu.

Hiciv yazdığını zannediyor. Haziran 1993'den bu yana yazdığı Varlık dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Enver Ercan'ın tanımıyla "coşkulu bir arkadaş". 35 yaşlarında, kısa boylu, hafif kilolu, kumral, saçları biraz az, favori kadın yazarı ise Alev Alatlı. Nostaljiyi seviyor. Karadenizli. Batı'da kadın erkek eşitliğinin olduğunu zannediyor. Tansu Çiller için, "Zarif ve cici bir kadın", diyor. Hezarfen Hezeyan Çelebi imzasıyla yazdığı yazılarının "Sukse yaptığım" düşünüyor. Bu yeri çok zor elde ettiğini anlatıyor. Kendisini "Kara civciv", yazdıklarım "Tarihi bir vesika, aile fotoğrafı" diye tanımlayan, "Normal bir okurla ilişkim yok, yazdıklarımı sıradan bir edebiyat sempatizanı anlamaz" ve "Hakaret de edebilirsiniz, saygı duyarım" diyen Hezeyan Hikmet bey bu işe başlarken Enver Ercan, "Hedef aldığın kişi bile kendisi ile ilgili satırları okurken gülümsemeli, keyif almalı" demiş. Hatırlatalım dedik. Olmamış.

Asuman Bayrak

Tomris Uyar: Yazıda kimler hedef alınmış anlaşılmıyor. Belki sözü edilen kadın yazarları tanımadığımdan, okumadığımdan, tek anlaşılan yazarın yakın çevresinden adlar seçtiği. Çelebilik ad vermeyi gerektirmez mi? Ben bu yazarı karmaşık üslubu ve yerli yersiz kullandığı BÜYUK HARFLERİ ile dostumdan çok duşmanım olduğu avuntusuyla başbaşa bırakmayı yeğliyorum. Bir de kendisine savaş açıldığını sanmasın.

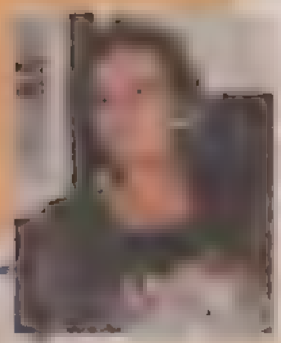

Latife Tekin: İçimden yapış yapış bir küfür etmek geçiyor. Yazanı belli değil yazılanlar belli değil ama saldırının bir hedefi var; kadın yazarlar. Ve tek tek bazı imalarda bulunuyor. Kendi kısırlığı içinde dolanıp duran bu kimliği belirsiz erkek, biraz dedikodu bilgisiyle bu yazıyı yazmış, ciddiye almak istemiyorum.

Nihal Yeğinobalı: Kendi erkekliği ile ilgili tatsız bir olay geçmiş başından ve kadınları yemek ihtiyacı duymuş. 67 yaşındayım ve aynı numaralardan sıkıntı duyuyorum. Artık yeter. Bu yazının da ipe sapa gelir bir yanı yok. Boşverin. Değmez.

Nazlı Eray: Kara mizah olmayan bir kara mizah yapıyor. Okumaya bile değer bulmuyorum. Bunlar komik şeyler. Hiçbir edebiyatta böyle şey olmaz. Ciddi bir edebiyat dergisi buna nasıl musaade ediyor anlamıyorum. Boyle bir yazı Leman'da olabilir.

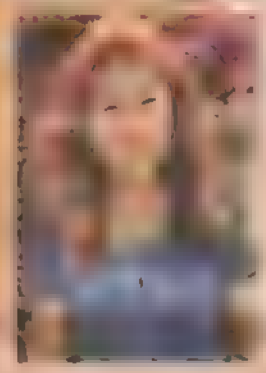

Feyza Hepçilingirler: Hezerfan Hezeyan nam (na) Çelebi için El Cevap

Her ay bir komiklik yapmak zarureti yüzünden, zat-ı muhteremleri bu sefer, komiklik yapayım derken, kendilerini "komik-i şehir" derekesine düşürmüşlerdir. Kadın yazarlarla ilgili düşüncelerini dile getirmeye azmetmişken kadın yazarlarla ilgili en gizli hissiyatlarının ortalara dökülmesine engel olamamışlar ve farkında dahi olmadan kadınlarla uğraşırken kendilerini rezil etmişlerdir.

"Çoğu kesinlikle sıvı yağ kullandığı için, hepsinin de pek hafif" olduğunu ifade buyurmak "çoğu, hepsi, kesinlikle" parabolunde çapraz perendeler atmaya denk duşer ki pek tavsiye olunmaz. Kendi kolanına dolanıp boğulma raddelerine gelmeye pek müsait olan bu durumun, muhteremlerini de sıkıntıya düşürdüğü iş bu cümleye yeniden bakıldıkta bariz olarak görülecektir.

"Et haşlama" ile "un, yağ, şeker" çeşitlemeleri, şahs- şerifin kadınlık konusundaki malumatları hakkında ibretengiz ipuçları ihtiva etmektedir. Bir sahana iki yumurtayı kırmaktan aciz hemcinsleri gıbi zatları da, sayelerinde karın doyurduğu kadın taifesine hakaret etmeye heves edince aklına haşlama etle, üç beyaz nesneden gayrısının gelmemesi olsa olsa mutfak bilgisinin kıtlığıyla kabil-i teliftir.

"... teliflerini yayıncıya kabul ettirmekte pek fazla müşkülleri olduğu söylenemez" şeklindeki beyanları ise, "yayıncı" olamamanın makus talihini ne kadar şedid bir ıstırapla hissettiklerinin en vazıh delilidir.

Bol fotoğraflı neşriyattan tanıdığı ve başma musallat edildikleri iddiasında bulunduğu sosyete dilberlerini "kadın yazar" taifesinin yegâne temsilcisi sayması hangi kulvarlarda, kimlerle ülfet halinde bulunduğunun ve edebi olmak bir tarafa, marazi olan şahsiyetinin ifşası manasmadır. Keza, "yazare" biçimindeki garabetin muciti olmaktan dolayı yerden yere geçmesi için iltizam tek şey, sahibinin utanma kabiliyetidir.

Konken hakkında "sürrölans" misali birtakım kelimelere hakimiyetiyle vücut bulan malumatfuruşluğu, matteessüf "boş vakit rantiyesi" tespitiyle de özüne yönelen zehirli bir ok misali kendisini vurmaktadır. "Duyarlık" ve "derinlik" keyfiyetlerini kadınlardan alıp eşcinsellere tevcih ettiğinden kendisi de arada biçare kalmakta, bu vaziyette, bu kabil yazıları yazmak için harcadığı faidesiz zamanı un kurabiyesi yaparak değerlendirmesi şayan-ı tavsiye görünmektedir.

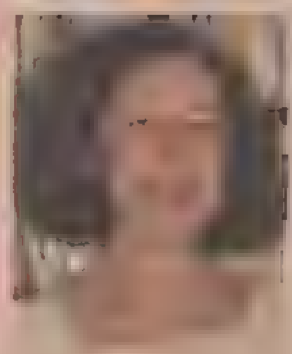

Bu meyanda bendeniz, sözü geçen malzemeyi (un, yağ, şeker) kullanarak hünerli ellerinin marifetiyle "pek hafif" bir helva karabileceğine ve işbu helvanın "mevta" helvası olmasının şart olmadığına münhasır şahsi inancımı da korumaktayım.

Frendiz Atasü: Söz konusu yazı onur kırıcı bir ton içermeyeydi, şaka diye gülünüp geçilebilirdi. Eskilerin deyimiyle "latife latif gerek" ilkesine ters düşmüş talihsiz bir metin! Gene de ne ciddiye almaya ne de öfkelenerek uğrunda enerji harcamaya değer buldum bu satırları! Eleştirmek yerine saldıran, açık ve dürüst olmak yerine isim vermemenin ve zevksiz bir mizahın arkasına gizlenen bir zihne verebileceğim tek tepki -konu hemcinslerim olsun olmasın- horgörüdür!
Kadın yazar ve duyarlık meselesine gelince: Kadınların elbette tüm insanlarla paylaştıkları kimi duyarlıkları olduğu gibi yalnızca kendi cinslerine özgü başka duyarlıkları da vardır. Tıpkı farklı ulusların, farklı sınıfların ortak insan duyarlıklarının yanında kendi özel duyarlıklarını ve/veya duyarsızlıklarını da taşımaları gibi, farklı cinslerin de tümüyle aynı duyarlık potasında erimeleri beklenemez. Kadınlar elbette kendi duygularını kendi duyarlıklarının süzgecinden geçirerek yazacaklardır. Kimse bunu beğenmek zorunda değildir. Kimilerinin algılayışları yetersiz kaldığından zaten beğenmeleri veya beğenmemeleri söz konusu olamaz! Ancak herkes birbirine saygılı olmayı öğrenmek durumundadır, anımsatırım.

Buket Uzuner: Hezarfen Hezeyan Çelebi zeki bir edebiyatçıdır (edebiyatla uğraşan kişilere edebiyatçı denir) ama kadınlarla ilgili yaptığı bütün esprileri bayat ve sıkıcıdır. Erkek yazar olup da alay edilebilecek çok insan varken, üstelik de toplu bir erkek yazarlar bölümü yapmadığına göre bu yazıya hoşgörüyle bakmak mümkün değil. Daha yaratıcı olabilirdi. Üstelik çağın dışında kalamayacak kadar genç. Uzun süredir aynı yöntemle yazıyor, biraz tatile ihtiyacı var.

blues'un "inci"si janis joplin. 19 ocak 1943'de doğmuştu. ilk albümlerinden birinde yer alan bir parçanın adı kaderini özetliyor sanki: women is losers: yani:

"kadınlar tutunamayanlardır"

texas'ta, port arthur'da orta sınıf bir ailenin kızı olarak doğmuş. doğduğu yer, ırk ve sınıf çatışmalarının güçlü olduğu bir bölgeymiş. janis, ona dayatılan orta sınıf beyaz bilince en küçük yaşlarda bile teslim olmamış. daha ilkokulda adı "zenci dostu"na çıkmış. daha sonra, üniversite'de okuduğu yıllarda, ırkçılara karşı eylemler planladığı ve bu tür eylemlere öncülük ettiği söyleniyor. şarkıcılık kariyeri her zaman, birleşik devletler'de amerikan hayat tarzına, düzene karşı toplumsal hareketliliğin yükselmesiyle içiçe geçmiş. polisin konserlerinde olay çıkmasından en çok korktuğu müzisyenlerden biri olmuş hep. kendisi, 1968 yılıyla anılan harekete doğrudan katılmadıysa da müziği hep bu hareketlilikle bağlantılı olarak değerlendirildi.

herkesin rock'n roll'a yöneldiği bir dönemde ısrarla caz ve folk etkili bir blues söylüyor. kendine müzikal örnek olarak, bessie smith'i seçmiş; ölümünde karaderili olduğu için beyazlara mahsus bir hastaneye alınmamasının etkili olduğu söylenen bu kadın için yıllar sonra philadelphia'lı karaderili kadınlarla bir mezar taşı yaptırıyor.

dâhi çocuk

çok yetenekli bir çocukmuş. daha iki yaşına varmadan çatal bıçak kullanmaya başlamış. çok da hassasmış; yeteneği, cesareti ve hassasiyeti belki de hayatının akışını belirleyen üç ana damar olmuş.

önce resimle başlamış; şarkı söyleyebildiğini keşfetmesi daha sonraya rastlıyor. 58-59 yıllarında en az kendisi kadar öfke ve cüretle dolu beş delikanlının oluşturduğu bir komüne takılmaya başlamış: bu gençlerle birlikte, hem müziğin hem de kendi sesinin imkânlarını farketmiş. ancak kendini bir müzisyen olarak ifade etmesi, müziğin yaratıcılığının merkezinde yer alması için uzunca bir zaman geçmesi gerekmiş. önce yalnız başına. sonra çeşitli gruplarla barlarda. konserlerde söylemiş. ilk albümünü ise 1967'de doldurmuş; yani ölümünden yalnızca üç yıl önce.

blues'un en iyi beyaz sesi olarak tanımlandı hep. özellikle son yıllarında, yalnızca içten bir ruh ve yetenekle değil, gerçek bir müzik bilgisiyle de söylüyor; en kendiliğinden, en doğaçlama söylediğinin sanıldığı zamanlarda bile, her notayı doğru tonluyor, parçayı yeniden söylediğinde ise, bütün müzikal nüansları tekrar edebiliyormuş. hele de konserlerinde dinleyicisini kavrayıp büyülediği anlatılıyor hep.

içki ve madde

ölümünün de müsebbibi olan alkol ve madde, daha çok küçük yaşlardan itibaren hayatına el koymuş. içki içmeye lisede başlamış. ömrü boyunca da devam etmiş. ayrıca, anfetamin, lsd, esrar, meskalin gibi kendi döneminde yaygın olarak kullanılan her türlü maddeyi denemiş; ancak son yıllarında başladığı eroin bunların içinde şüphesiz en ağırı.

gençlik yıllarından itibaren beat akımına ilgi duymuş. bu akımın jack kerouac, william burroughs, alen ginsberg gibi önde gelen yazarları, bir yandan içki ve madde tüketerek bilinçlerinde yeni boyutlar açıyor, bir yandan da yaratıcılıklarını, abd'yi ayakta tutan en önemli faktörlerden birisi olan amerikan hayat tarzı ve amerikan rüyasını eleştirmeye kullanıyorlardı (janis'in maddeye olan ilgisi mi onlarla başlamıştır yoksa onlara olan ilgisi mi maddeyle; bunu bilmek mümkün değil.) hippie'lik henüz başlamamıştı ama eli kulağındaydı ve bu tip yazarların etkisiyle olgunlaşacaktı. ama beatnik'lerin (beat'le sovyet uzay aracı sputnik'in birleştirilmesinden oluşmuştu bu kavram) dünyası kadınların öne çıkmasına, yaratmasına, eleştirmesine pek izin vermeyen bir dünyaydı. janis, belki de bu kaderi değiştirmek, akıllı, cesur, eleştirel oğlanların arada bir becerdiği bir "piliç" olmamak için hep "oğlanlardan biri" olmaya çalışmış.

"oğlanlardan biri"

çok küçük yaşlardan beri. bir erkek kadar pervasız ve cesurmuş; özellikle de cinsellikten sözederken. lise yıllarında, cinsel tecrübelerini abartmayı severmiş. daha sonraki yıllarda da, her zaman, edepsiz, çapkın, aşkı umursamayan kadını oynadığı seziliyor hakkında yazılan kitaplarda. ama bütün bunlara, birlikte olduğu erkek ve kadınlara rağmen, hep yalnız olmuş, kimseyle doğru dürüst bir çift oluşturamamanın acısını çekmiş. hayalinde ise hep, mutlu bir aşk yatmış.

bir kadın olarak ömrü boyunca cazibesinden şüphe etmiş; görüntüsüne hiç bir zaman güvenmemiş. konserler öncesinde bir türlü ne giyeceğine karar veremez, hep başka kadınların giyim tarzlarına imrenir, onlar gibi olabilmeyi istermiş. ne tuhaf değil mi, şimdi dünyanın dört bir tarafında genç kızlar onun giyim tarzını. saçlarını taklit etmeye çalışıyorlar!

janis bütün yeteneğine, bütün başarısına rağmen hiç bir zaman tutunamamış. bir şarkısında, "kalbimi kırdın, orospu çocuğu!" diye sesleniyor sevdiği erkeğe. hep kalbi kırılacak kadar hassas, küfür edecek kadar cüretkâr. yirmi yedi yıllık kısacık ömrü boyunca. hep kalbini kırdırmış, hep küfretmiş. dünyaya, erkeklere, polislere, herşeye.

janis, kris kristofferson'ın (hani barbara streisand'la da film çeken yakışıklı) kendisi için yazdığı bir şarkıda, "özgürlük kaybedecek hiç bir şeyi olmamanın adıdır" diyor. 4 ekim 1970'de, kaybedecek herşeyini elinden alan altın vuruşu damarına zerkettiğinde, müzikal kariyerinin doruğu addedilen "pearl" (inci) adlı albümünün kayıtlarıyla uğraşmaktaymış. seth morgan adında, kadın arkadaşlarının pek de güvenmediği bir adamla evlenme hazırlıkları yapıyormuş, epey kilo vermiş ve üç dört gün önce bir güzellik enstitüsüne gitmiş. işler yolundavmış yani, en azından öyle görünüyormuş. ama janis, bir otel odasında, yine yalnız ve çakır keyifmiş. yaşasaydı nasıl bir hayat sürerdi kimbilir? ama esas mesele şu ki, acaba gerçekten yaşıyabilir miydi?

onun söylediği tarz müziği sevmeseniz bile, ne yapıp edip bir parçasını dinleyin; sesindeki öfke ve kederi mutlaka bir yerden tanıyacaksınız. ömrünü sevilmeye aç bir halde geçiren bu hırçın kedi, belki sizin için de söylüyordur.

ayşe düzkan

Dora Carrington'm yaşamı mı ayrıksı yoksa duyguları mı?

İngiliz sinemasının usta senaristi, Ivory filmlerinin zarif dünyasının yaratıcılarından biri olan Christopher Hampton, ilk yönetmenlik çalışması olan *Dora Carrington*'da 1915-1932 yılları arasında yaşamlarını beraber geçirmiş eşcinsel yazar Lytton Strachey ile ressam Dora Carrington arasındaki derin sevgiyi konu alıyor.

Bakireliğini, ilerleyen yaşına rağmen koruyan Dora kendinden oldukça büyük ve hastalıklı, üstelik kadın vücudundan tiksinen bir erkeğe aşık oluyor. Eşcinsel olan erkek de kadına büyük biir tutkuyla bağlanıyor. Dora kendisini çok seven genç bir ressamın beklentilerinin aksine bu aykırı erkekle hayatım birleştirmeye karar veriyor.

Farklı bir yaşam öyküsü. Erkek eşcinselliğinden vazgeçmiyor. Kadın evleniyor ve her ikisinin de sevgilileri oluyor. Ama inanılmaz bir aşkla birbirlerine bağlılar. Kadın sadece Lytton'un yanında kendini huzurlu hissediyor ve huzurlu hissettiği için de resim yapabiliyor.

Erkek için de ayrıksı bir ilişki. Kadın kendinden genç ve edebiyat birikimi onunki kadar değil.

Peki ne buluyorlar birbirlerinde?

Huzur dolu İngiliz taşrası, kırlar, eski bir ev, deniz, gökyüzü vs. kadın bu erkekte ne buluyor?

Kadın bu erkekte aradığı herşeyi bulamıyor elbette. Filmin bir sahnesinde bu eşcinsel ve yaşlı adam için terkettiği, genç, yakışıklı, yetenekli sevgilisine de söylüyor bunu Dora Carrington. "Hiçbir şey mükemmel değil."

Öyleyse ne?

Dora Carrington cinsel beraberliğin dışında kadınla erkek arasında olması gerekli daha temel bir şeyleri buluyor bu erkekte; Sevgi, esirgenme, anlayış, bilgi, özgürlük. İlişkileri insanların arasında bulunması gereken en temel duyarlılıklar üzerine kurulmuş.

Çoğu insanın başaramadığı bir mükemmellik içeriyor bu iki insanın ilişkisi. Gerçek bir aşk. Birbirlerine saygı duydukları, birbirlerini özgür bıraktıkları, sorunlarını gerçekten paylaştıkları ideal bir ilişki. Esirgenen, nazik, tutkulu ve barış dolu. Yalnız bir eksiği var.

Bizde bir deyim vardır. "O kadar kusur kadı kızında da olur." diye. Aynı öyle. Bu filmden kadınların hoşlanacaklarını sanıyorum. Çünkü kadınlar için yukarıda sözü edilen duvarlılıklar hayati önemdedir. İlişkinin yumuşaklığı, sevecenliği çok temel bir taleptir kadınlar için. Ve genellikle bu taleplerinin karşılıklarını bulamazlar. Bu tür düş kırıklıkları ile ilgili her kadının bize anlatabilecek bir öyküsü vardır. Evet. Eşcinsel erkek, yaşamı boyunca sevdiği kadınla tam anlamıyla birlikte olmuyor. Ama sevgiyle, sevecenlikle bir aradalar. Barış dolu bir dünyaları var. Filmin atmosferi ve mekânlar da bize barışın ne menem bir şey olduğunu anlatıyor.

Dora Carrington'm yaşamına erkekler giriyor. Lytton Strachey'nin yaşamına da erkekler giriyor. Ama onlar ayrıntı. Yaşamın temel unsuru ikisi için de birbirleri.

Dora Carrington'ın yaşamı ayrıksı gibi görünüyor. Ama neden böyle bir yol seçtiği konusunda çok düşündürücü bir ayrıksılık bu. Dora ilişkide daha çok verici, daha özverili. Kadınların büyük kısmının olduğu gibi.

Dora'nın sevdiği erkek ölünce yaşamını sürdüremiyor. İntihar etmeden önce şöyle diyor Dora: "Hiç kimse bizim birbirimizi ne kadar çok sevdiğimizi bilemeyecek." Demek ki bu sevginin anlaşılamayacağını düşünmüş.

Oysa böyle değil. Dora'nın seçtiği yol ilk bakışta ayrıksı olabilir. Ama bu filmi seyredenler göreceklerdir ki bu yolun seçilme nedeni çok anlaşılır. Dolayısıyla kadınlar, "özellikle kadınlar" Dora'yı anlayacaklar.

Necla Algan

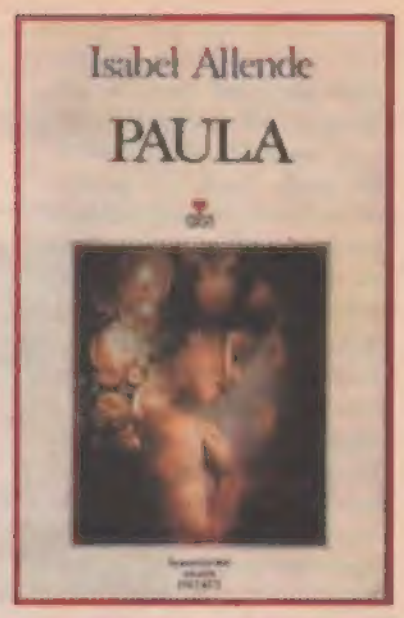

Paula

Isabel Allende

Can Yayınları, Çeviren:İnci Kut

"Paula", adı neredeyse Şili ile özdeşleşmiş bir ailenin ve üç kuşaktan kadınlarının otobiyografik öyküsü. "Bütün kitaplarıma bir 8 Ocak günü başladım", diyor Isabel Allende ve 8 Ocak 1992'de Porfiri hastalığı nedeniyle bir aydır komada olan kızı Paula'nın başucunda, onu yaşama döndürebilmek için, ailesinin öyküsünü yazmaya başlıyor. Annesini, çocukluğunu, kızıyla birlikte geçirdiği günleri, aşklarını, Başkan Allende'nin intiharını, Pinochet diktatörlüğünü anlatıyor kızına. Umudu, umutsuzluğu, çaresizliği ve tutkuyu içinizde hissettiren bu kitabı okuyun, seveceksiniz.

Tüten Ateş

çek dilini ağzımdan, bu sana veda öpücüğüm

cynthia heimel,

sarmal yayınevi, çeviren: İrem Kutluk

cynthia heimel, hani dünyanın dört bir tarafında iftiharla yayınlanan erkek dergisi *playboy* var ya, orada köşe yazıları yazıyor (durumu, "ben düşmanlarıma yazıyorum." diye açıklıyormuş.) kitabının kışkırtıcı adının yalnızca satışı yükseltmeye yönelik olduğunu düşünmeyin, içindeki yazılar da epeyce kışkırtıcı. heimel belli ki güngörmüş bir kadın. hayat, erkekler ve artık içimize afakanlar bastıran '68 ve cinsel devrim gibi konularda son derece zeki gözlemleri ve yorumları var. gözlemlediği ve yorumladığı amerikan toplumu ve tarihi bizim yaşadığımız coğrafyaya uzak ve farklı tabii (gerçi ülkemizde kendini amerikalı sananlar; en azından amerika'da yaşamadığına hayıflananlar, orayı buradan iyi tanıyanlar çok.) yine de, amerika'yı, oraların erkeklerini, kadınlarını, aşklarını cynthia heimel'in kaleminden zevkle okuyacağınızı düşünüyorum. değil mi ki veda öpücüklerimize uzanan diller birbirine benziyor. unutmadan söyleyeyim, heimel feminist değil ama bir sürü yazısını okuduğunuzda buna gerek kalmadığını göreceksiniz.

ayşe düzkan

ABONE OLAN MUTLU OLUR (BİZ DEĞİL)

Pazartesi'ye abone olursanız mutlu olursunuz! Her sayı bayiye geldi mi, gelmedi mi stresini yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağınıza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem dergiiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)

5 Abone yapana bir kitap, 10 abone yapana ücretsiz abonelik hediye!

ABONE FORMU

Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....
Başlangıç tarihi: .....

Türkiye içi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı Posta Çek Numarası: 662 965.
Yıllık abone ücreti: 600.000 TL.
Altı aylık abone ücreti: 300.000 TL.
Türkiye dışı:
Bir yıllık 50 DM, altı aylık: 25 DM.
Döviz hesabı: Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası. Taksim Şubesi, İstanbul.
Hesap Numarası: 1052 / 30100 / 3184936

Dikkat: Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu bize gönderin. Biz de size her ay **Pazartesi**'nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan kadın Vakfı Frauen-Anstiftung (FAS) destek vermektedir.

ajanda

TİYATRO

Elveda Saraybosna
Kadın yazar Soanne Schfenner'in oyununu Hülya Karakaş yönetiyor. 5, 8, 26,29 Ocak günleri, saat 19.30'da.
Kadınların çok çile çektiği bir savaş, oyun belki bundan da sözediyordur.
Evrensel Kültür Merkezi
Aznavur Pasajı,
Galatasaray, İstanbul.

Sınır
Muzaffer İzgü'nün savaş karşıtı oyununu Emre Kmay yönetiyor.
Bakırköy Belediye Tiyatrosu.

İlk Gençlik
Christian Giudicelli'nin yazdığı, Esen Çamurdan'ın çevirdiği ve Sevinç Aktansel'in yönettiği oyun, 60 yaşını aşmış iki kadının ilişkilerini anlatıyor.
Yunus Emre Kültür Merkezi, Ataköy 9, 10. Kısım, İstanbul.

SERGİ

• 4 Ocak-4 Şubat,
Resim Sergisi,
Frumet Tektaş.
1912 ve 1961 yılları arasında yaşamış olan sanatçının ölümünün 35. yıldönümünde açılan sergi, bu önemli kadın ressamı unutulmaktan koruma ve genç kuşaklara tanıtmayı amaçlıyor.
Kadın Eserleri Kütüphanesi,
Fener Mahallesi, PTT Yanı, Haliç, İstanbul.

• 13 Ocak'tan itibaren Maxine Trainer'ın fotoğraf sergisi; Women of Turkey.
Fotoğrafevi, İstiklâl Caddesi, Zambak Sokak, Beyoğlu, İstanbul.

ETKİNLİK

• 7 Ocak Pazar, 14.00,
"Türk-İş Genel Kurulu'nun Ardından"
Evrensel Kültür Merkezi,
Aznavur Pasajı,
Galatasaray, İstanbul.
Acaba kadınlardan da söz edilecek mi?

• 20 Ocak Cumartesi, 14.00,
Semih Gümüş ve Zeki Coşkun, Göksel Aymaz'ın yönetiminde 1995'de öykü ve romanı tartışacaklar.
Öykü ve romanın esas okuyucusunun kadınlar olduğu söyleniyor. İlginizi çekebilir.
Evrensel Kültür Merkezi,
Aznavur Pasajı,
Galatasaray, İstanbul.

• 30 Ocak Sah, 19.30,
Cezmi Ersöz'le söyleşi,
"Bu Sistemde Aşk Mümkün mü?"
Konuyu erbabıyla irdelemek isteyenlere...
Göçerler, Miralay Nazım sokak, No. 36/3, Kadıköy, İstanbul.

GÖSTERİ

• Kısa Film Gösterimi,
5 Ocak Cuma, "Demokrasi Arayışı", Genel Maden-İş Sendikası,
12 Ocak Cuma, "Hiçlik ya da Herşey", İncila Manço,
19 ocak Cuma, "Biri Zeliha, Diğeri Ayda", Sezgin Türk,
26 Ocak Cuma, "Sıradan Bir Evliliğin 5 Gününün Sıradan Anıları", Ahmet Sönmez, "Ağaç", İlker Canikligil.
Her gösterim saat 19.00, 20.00 ve 21.00'de tekrar ediliyor.
Göçerler, Miralay Nazım Sokak, No. 36/3 Kadıköy, İstanbul.

GEZİ

• Nil Organizasyon
Bolu Göynük Gölü, Hafta Sonları, Yemek+Yol Parası 2.500.000 TL.
Tel: (0212) 638 27 53

• Fotoğrafevi Gezileri
7 Ocak Pazar. Rumeli Feneri- Kilyos.
14 Ocak Pazar, Poyrazköy-Anadolu Kavağı.
21 Ocak Pazar, Serindere.
27-28 Ocak, Amasra-Safranbolu.
Tel: (0212) 251 05 66, 245 40 08

• Göçerler Gezileri
7 Ocak Pazar, Maden Deresi.
14 Ocak Pazar, Anadolu Feneri.
20-21 Ocak, Safranbolu-Yörükler Köyü.

28 Ocak Pazar, Abant Gölü Çevresi.
Tel: (0216) 414 44 74, 336 58 43.

• Haydi kadınlar, hem siz hem de çocuklarınız için dört günlük bir fırsat.
Uludağ'da 30 Ocak - 3 Şubat tarihleri arasında 9-16 yaş grubu çocuk ve gençler için sömestr kampı.
Kayak, İngilizce, resim, müzik, dans dersleri, etüd ve okuma zamanları.
Çocuklar anne-babalarının olmadığı bir ortamda bağımsız kişiliklerini geliştirsinler ve anneler de biraz nefes alsın!
Çocuklarınm ardısıra gelmekte ısrarlı anneleri de başka bir otele yerleştiriyoruz. *Pazartesi* okurlarına özel indirim.
Rezervasyon için,
Güliver Çocuk Klübünden Yeşim;
0212.280 97 57 ve 269 53 02.

PANO

• İngilizcemi geliştirmek amacı ile telefonlaşmak ve yazışmak istiyorum.
254 70 40
Yıldız Doğan.

• Ocak ayından itibaren "Kadın ve Cinsellik" konulu yeni bir terapi ve iletişim grubu başlıyor. Cinsel sorunlarımız, beklentilerimiz, gücümüz konulardan bazıları. Katılmak isteyenler 385 12 62'den Pınar İlkkaracan veya 2611 71 47'den Ferhan Özenen'i arayabilirler.

• Çukurcuma 52 numarada Oda Koleksiyon var. İki kadın işletiyor. Akhnızda bulunsun.

• Sevgili Kadınlar, Hatırlayacaksınız, 1994 yılında Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde "Kadın 10 yılı" isimli Stella'nm sergisi ve ertesinde 2-3 gün süren değerlendirme toplantıları yapmış, kasetlere kaydetmiştik. Bu bilgileri derlemek istiyorum. Belki yayınlayabiliriz de! Bu kasetlerden elinde olanlar lütfen beni arasınlar.
Tel akşamları: 262 42 35, gündüzleri: 262 33 68, Fax: 262 96 44
Gülser.

• Gündüzleri yuvaya giden 3.5 yaşındaki oğluma yatılı bakıcı arıyorum. Öğrenci ya da çalışan olabihr. Gündüzleri 511 60 02.

• Beni bırakıp Volga'ya giden Öncü'nün Annesi ben de artık *Pazartesi* ve üyevim. Senin *Pazartesi*'ne ihtiyacım kalmadı.
Ferdil'in Annesi.

• Antalya'ya yeni geldim. Anarşist radikal, feminist hemcinslerimle tanışıp aynı dili konuşmanın zevkini yaşamak istiyorum. Ayrıca merkezi bir yerde ev tutmak için kiraya ortak bir *Pazartesi* okuruna ihtiyacım var.
PK: 497, Güllük PTT. Antalya
Nurcan.

• Arşiv ve kütüphane düzenlemesi yapılır. Bilgi için dergi numaralarımızdan Ayşegül'le görüşebilirsiniz.

• Akşam saat 6.00'dan sonra bebek ve yaşlılara refakat edilir. 638 27 53.

• Geleceği birlikte Kuralım ve Birleşik Sosyalist Parti'nin birleşmesi sürecinde ver alan İstanbullu kadınlar,
28 Ocak Pazar günü saat 14.00-19.00 arasında Toplumsal Araştırmalar Vakfı'nda erkeklere kapalı bir tartışma toplantısı yapılacak. Konusu "Birlik sürecinde erkek egemenliğine karşı mücadelenin örgütsel formu".

• *pazartesi*'de duyurulmasını istediğiniz kadınlarla ilgili etkinlikleri bana haber verir misiniz? ayşe.

Yeni yılda;

"Hayırlı, akıllı, yakışıklı bir adam çıksın da beni baştan çıkarsın istiyorum."

"Nefes almak istiyorum."

"Adil barış istiyorum."

"On misli satan haftalık Pazartesi istiyorum."

"Genel af istiyorum."

"Öfkelendiğimde kuç üstü oturmak istemiyorum."

"Çocuk doğurmak istiyorum."

"Hamile kalmak istemiyorum."

"Meclisin yüzünü görmek istemiyorum."

"Bulaşık makinesi istiyorum."

"Hayallerimi geri istiyorum."

"Biraz da kendim için yaşamak istiyorum."

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Sahibi: Kadın Kültür İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün büroda olanlar: (Yazı Kurulu) Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Nesrin Tura. (**Görsel Yönetmen**) Semra Emre. (**Arşiv**) Ayşegül Ulus. (**Halkla İlişkiler**) Aşkım Tekgül.
Sadece Pazartesi Günü Gelenler: (Yayın Kurulu) Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gülnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nural Yasin, Tüten Ateş.

Almanya Temsilcisi: Hülya Eralp
Günü sonü belli olmayanlar (Çizerler): Ayşen Baloğlu, Feyhan Güver, Ramize Erer, Semra Can. (**Müsteşir**): Rana Mermertaş.
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
Basks: Özer yayıncılık Ltd. Şti., Hadımköy, İstanbul.
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım.